

**AB ORTAKLIK SÜRECİNDE TÜRKİYE'NİN
TARIM POLİTİKALARI VE BUNA BAĞLI
OLARAK DEĞİŞEN TARIM SİGORTALARININ
(TARSİM) İNCELENİP DEĞERLENDİRİLMESİ**

Mehmet İSEL

**Yüksek Lisans Tezi
Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı
Danışman: Yrd. Doç. Dr. Recep ERBAY
2010**

T.C
NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**AB ORTAKLIK SÜRECİNDE TÜRKİYE’NİN TARIM POLİTİKALARI VE
BUNA BAĞLI OLARAK DEĞİŞEN TARIM SİGORTALARININ (TARSİM)
İNCELENİP DEĞERLENDİRİLMESİ**

Mehmet İSEL

TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Recep ERBAY

TEKİRDAĞ – 2010

Her hakkı saklıdır

Yrd. Doç. Dr. Recep ERBAY danışmanlığında Mehmet İSEL tarafından hazırlanan bu çalışma 19 / 01 / 2010 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı: Yrd. Doc. Dr. Okan GAYTANCIOĞLU **İmza:**

Üye: Yrd. Doc. Dr. E. Recep ERBAY **İmza:**

Üye: Yrd. Doc. Dr. Korkmaz BELLİTÜRK **İmza:**

Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunu 12. 02. 2010 tarih ve 08 / 24 sayılı
kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Adnan ORAK
Enstitü Müdürü V.

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AB ORTAKLIK SÜRECİNDE TÜRKİYE’NİN TARIM POLİTİKALARI VE BUNA BAĞLI OLARAK DEĞİŞEN TARIM SİGORTALARININ (TARSİM) İNCELENİP DEĞERLENDİRİLMESİ

Mehmet İSEL

NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Recep ERBAY

Türkiye – AB Ortaklık sözleşmesinin imzalanmasından sonra Türkiye’nin AB’ye uyum konularından bir tanesi de Türkiye’nin uyguladığı ulusal tarım politikalarıdır. Şubat - 2009 döneminde 2.948.000’ni kamuda olmak üzere istihdam edilen 19.779.000 kişinin %22’ si tarım sektöründe istihdam edilmektedir. Bu rakam büyük bir başarı sağlanarak %40’lardan buraya geldi. Ama AB’de tarımda çalışanların oranı %5’i geçmiyor. Bu verilerin ışında da ülkemizin uyum problemlerinin en önemli konularından bir tanesinin de AB Ortak Tarım Politikalarına uyum süreci oluşturacağını söylemek doğru olur.

Bu süreç sadece tarım politikalarıyla da sınırlı olmayacaktır. Tarım politikalarının bir uzantısı olan ve ülkenin tarımla uğraşan kesiminin güvencesini sağlamak amacıyla da Tarım Sigortalarını da bu sürece dâhil etmek doğru olacaktır.

Türkiye’de tarım sigortaları uygulamalarının tarihi 1930’lara kadar uzanmakla beraber, yalnız geleneksel sigorta sisteminde bu uygulamayı devam ettirmiştir. Ancak tarım sigortalarının katastrofik olan risklerini hiçbir sigorta şirketi tek başına üstlenemeyeceğinden bu sigorta dalında tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de çok büyük bir ilerleme kaydedilememiştir.

Ancak teknolojik gelişmelerin artması ve beslenme olgusunun tüm dünyada önem sırasında ön plana çıkmasıyla dünyada ve Avrupa da tarım sigortalarının geliştirilmesi elzem olmuş ve devletler bu sigorta dalının gelişmesinde sigorta şirketlerine destek vermek gerekliliğini duymuştur. Bu bağlamda da tarım sigortalarında yeni bir dönem başlamıştır, bu döneme devlet destekli tarım sigortacılığı diyebiliriz.

Türkiye’de de bu gelişmelere duyarsız kalmamış ve 1987 yılından itibaren bu sigorta dalını geliştirmek amacıyla çalışmalara başlanmıştır. Nitekim ileride tarım sigortaları havuz sistemini kurmak hedefiyle 1995 yılında Tarım Sigortaları Vakfı (TSV) kuruldu. Bu tarım sigortası dalının gelişmesinde bir milat oluşturur. Bu gelişmenin ardından çalışmalar hızla devam etmiş ve 2005 yılında 5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu hazırlanarak yürürlüğe sokulmuştur. Bu kanunla birlikte Devlet Destekli Tarım Sigortaları Havuzu ile Tarım Sigortaları Havuz İşletmeleri A.Ş (İşletici Şirket) 2006 yılının ikinci yarısında faaliyete geçirilmiştir.

Bu çalışmada, öncelikle Türkiye-AB ortaklık sürecinde Türkiye’nin AB OTP’na uyum sürecine kısaca değinilecek, ardından devlet destekli tarım sigortalarının tarihi ile Dünya ve AB ülkelerindeki uygulamalar ele alınacaktır. Daha sonra Türkiye’nin sigortacılık sektörünün bu dalındaki gelişmeleri incelenerek geleneksel tarım sigortalarının ülkemizdeki gelişimi anlatılacaktır. Bu tezde; devlet destekli tarım sigortasının kurulması (TARSİM olarak bahsedilecek), geleneksel sigortadan farkları, TARSİM’in teminat verdiği dallar, ,tarım sigortalarında iş yapan aktörler (TARSİM, Sigorta Şirketleri ve Sigorta Acenteleri) açısından sistemin eskiye göre işleyişi, planlanan hedeflere ne kadar yaklaşıldığı ve sistemin tarım sigortası aktörleri tarafından başarılı olup olmadığı değerlendirilecektir. Ardından, yaptığım araştırmalar doğrultusunda sistemde tespit ettiğim aksayan kısımların düzeltilmesi için çözüm önerileri sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye - Avrupa Birliği Ortaklık Süreci, Ortak Tarım Politikaları, TARSİM (Tarım Sigortaları Havuzu)

ABSTRACT

MSc. Thesis

GRADUATE THESIS

ANALYSIS OF TURKEY'S AGRICULTURE POLICIES TOWARDS ACCESSION TO EU MEMBERSHIP AND THE CHANGING STRUCTURE OF AGRICULTURAL INSURANCE

Mehmet İSEL

Namık Kemal University
Graduate School of Natural
and Applied Sciences

Main Science Division of Agricultural Economy

Supervisor: Yrd. Doç. Dr. Recep ERBAY

Turkey's national agriculture policies are one of the chapters in the signed Accession Partnership with the European Union. As of February 2009, 22% of the total workforce of 19.779.000, is employed in the agriculture sector. This ratio came down from a previous level of 40%. However, in the EU, the share of agricultural workers in total workforce does not exceed 5%. In the light of these facts, it would be right to state that one of Turkey's problem areas towards EU accession will be the adoption of the EU Common Agriculture Policies.

This process will not only be limited to agriculture policies. Agricultural insurance system, as a protection system for the agriculture-dependent public, will be an extension of the agriculture policies as well.

The history of agricultural insurance dates back to 1930s in Turkey, but was treated as part of the conventional insurance system. However, as observed in other countries, agricultural insurance sector did not develop well due to the catastrophic specific risks that no insurer would be able to cover.

With the developments in the technology and the increasing global demand for food, establishing a well-functioning agricultural insurance system became more important than ever. Hence, governments felt the need to support insurance companies or subsidize the system. This led to a new era in the agricultural insurance system, which could simply be named as government supported agricultural insurance.

Turkey has not stayed away from these developments and studies to develop agricultural insurance have been started in 1987. In 1995, Agricultural Insurance Foundation (AIF) was founded, aiming to form a pool of agricultural insurance. Studies gained momentum after the establishment of the AIF and Agricultural Insurance Law No 5363 became effective in 2005. With this Law, Government Supported Agricultural Insurance Pool and Agricultural Insurance Pool Management Inc. were founded. They became operational in the second half of 2006.

In this thesis, the background of EU-Turkey relations in the context of Accession Partnership will be laid down briefly. Then, history of government supported agricultural insurance system will be explored, along with implementations in selected countries in the EU and other parts of the world. The development of the insurance sector in Turkey with an emphasis on agricultural insurance will be mentioned later. The main focus of the thesis will be on; establishment of a government supported agricultural insurance system (abbreviated TARSIM), differences with the conventional insurance system, TARSIM's insurance coverage, actors in the agricultural insurance system such as insurance companies and brokers, achievements and shortcomings of the system and perceptions of the actors about the success of TARSIM. As a conclusion, major findings will be discussed and solutions to existing shortcomings will be suggested.

Keywords: Turkey, European Union, Accession Partnership, Common Agriculture Policies, TARSIM, Government Supported Agricultural Insurance.

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmasının her aşamasında dostluğu, bilgisi ve yönlendirmeleriyle beni destekleyen Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Tarım Ekonomisi Bölümünden; değerli danışmanım Öğretim Üyesi Yrd. Doc. Dr. E. Recep ERBAY'a, bu çalışmada ki Türkiye'nin Tarım Politikaları ile AB Ortak Tarım Politikaları hakkında bana temel bilgileri kazandıran ve konu hakkında ki bilgi ve görüşlerimin oluşmasında büyük katkıları olan Tarım Ekonomisi Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doc. Dr. Okan GAYTANCIOĞLU'na, Tarım Ekonomisi Bölümü, bölüm başkanı Prof. Dr. İ. Hakkı İNAN'nın şahsında tüm Öğretim Üyelerine, üniversitenin fen bilimleri enstitüsünün tüm çalışanlarına, Türkiye'nin Tarım Sigortaları geçmişini ve günümüze kadar olan gelişimini ve işleyişini anlamada, çalışmalarından yararlandığım, başta Tarım Sigortası Vakfı kurucularından ve Vakfın Genel Müdürü Sayın Tanfer DİNLER'e, Vakfın konuyla ilgili yayınlarından yararlanmamı sağlayan G.M. Sekreteryaya Birim Sorumlusu Tuğba BOZKURT'a ve Tarım Sigortaları konusunda çalışmalar ve yayınlar yapan kurum, kuruluş ve değerli bilim insanlarına, TARSİM'in işleyişini anlamam da yardımlarını esirgemeyen başta Tarım Sigortası Havuz İşletmesi A.Ş. çalışanlarına ve sigorta sektörünün her kademesinde çalışan, bilgi ve düşüncelerini benimle paylaşan tüm çalışanlara, konuyla ilgili görüşmeler yaptığım tüm çiftçi arkadaşlara ve çalışmalarım sırasında benden desteklerini asla esirgemeyen dostlarıma ve özellikle aileme sonsuz sevgi ve şükranlarımı sunuyorum.

Mehmet İSEL

BABAESKİ – Şubat 2010

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
TEŞEKKÜR.....	v
KISALTMALAR DİZİNİ.....	x
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	xii
EKLER DİZİNİ.....	xiii
GİRİŞ.....	1
2- MATERYAL ve METOT.....	3
2.1. Materyal.....	3
2.2. Metot.....	3
3 - AB ORTAK TARIM POLİTİKASI KAPSAMINDA TÜRKİYE TARIM POLİTİKASININ UYUMU	
3.1. AB Ortak Tarım Politikası.....	6
3.2. Türkiye Tarımı ve AB Tarım Politikalarına Uyumu	7

4 - TARIM SİGORTALARININ DÜNYADA ve AB'NDE Kİ GELİŞİMİ

4.1. Tarım Sigortalarının Tarihsel Gelişimi.....	12
4.2. ABD ve AB Ülkelerinde Tarım Sigortaları Programları.....	13
4.2.1. ABD Kanada ve Japonya'da ki Tarım Sigortaları Uygulamaları.....	14
4.2.1.1. ABD'de ki Tarım Sigortası Uygulamaları.....	14
4.2.1.2. ABD Ürün Sigortası Sistemi.....	15
4.2.1.3. ABD'nde Tarım Ürünleri Sigortasının Gelişimi.....	15
4.2.3. Kanada'da ki Tarım Sigortası Uygulamaları.....	16
4.2.4. Japonya'da ki Tarım Sigortası Uygulamaları.....	17
4.1. AB Ülkelerindeki Tarım Sigortaları Uygulamalarına Genel Bakış.....	17
4.1.1. Risk Yönetimi ve Risk Paylaşımı Stratejileri.....	17
4.2. AB'ne Üye Ülkelerin Bazılarındaki Tarım Sigortası Uygulamaları.....	20
4.4.1. Almanya'da ki Tarım Sigortası Uygulamaları.....	20
4.4.2. Fransa'da ki Tarım Sigortası Uygulamaları.....	20
4.4.3. İspanya'da ki Tarım Sigortası Uygulamaları.....	20
4.4.4. İtalya'da ki Tarım Sigortası Uygulamaları.....	21
4.4.5. Kıbrıs'ta ki Tarım Sigortası Uygulamaları.....	21
4.4.6. Macaristan'da ki Tarım Sigortası Uygulamaları.....	21
4.4.7. Portekiz'de ki Tarım Sigortası Uygulamaları.....	22
4.4.8. Yunanistan'da ki Tarım Sigortası Uygulamaları.....	22

5 - TÜRKİYE’DE TARIM SİGORTALARININ GELİŞİMİ ve TARSİM’E

GEÇİŞ SÜRECİ

5.1. Türkiye’deki Tarım Sigortaları Tarihi ve Gelişim Süreci.....	23
5.1.2. Klasik Tarım Sigortalarında Geleneksel Uygulamalar (1957 – 1995).....	23
5.1.3. Devlet Destekli Tarım Sigortası Uygulamasına Geçiş Dönemi (1995-2006).....	25
5.1.4. Tarım Sigortaları Vakfı ve Geleneksel Tarım Sigortaları Uygulamaları.....	29

6 - TARSİM ve TARSİM SONRASI TARSİM SİGORTALARI

UYGULAMALARI

6.1. Tarım Sigortaları Havuzu (TARSİM).....	33
6.2. Tarsim’deki Tarım Sigortaları Ürün Branşları.....	35
6.2.1. Bitkisel Ürün Sigortası.....	35
6.2.2. Sera Sigortası.....	36
6.2.3. Hayvan Hayat Sigortası.....	36
6.2.4. Kümes Hayvanları Hayat Sigortası.....	36
6.2.5. Su Ürünleri Sigortası.....	37
6.3. Tarsim’de Ürün Branşlarına Uygulanan Muafiyetler.....	37
6.4. Poliçelere Uygulanan Kısa Dönem Prim Oranları ve İndirimler.....	38

6.5. Geleneksel ve Devlet Destekli Tarım Sigortaları Teminatlarının Karşılaştırılması.....	39
6.6. Tarım Sigortaları Prim Üretimindeki Gelişmeler.....	40
6.7. Tarım Sigortaları Poliçe Üretimindeki Gelişmeler.....	41
7 – DEĞERLENDİRME SONUÇ ve ÖNERİLER.....	42
8 - KAYNAKLAR.....	54
9 - EKLER.....	59
EK – I.....	59
EK – II.....	60
EK – III.....	67
EK - IV.....	77

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	: Avrupa Birliği
AGROSEGURO	: İspanya'ya ait Tarım Sigortaları Havuzu
AİTM	: Ankara İl Tarım Müdürlüğü
AKTÜERYA	: Sigorta Matematiđi (Sigorta poliçelerinin kurumunda, istatistik ve matematik verilerinin kullanıldığı risk hesaplama yöntemi)
ARIP	: Tarım Reformu Uygulama Projesi
DDTS	: Devlet Destekli Tarım Sigortaları
DiE	: Devlet İstatistik Enstitüsü
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
DTM	: Dış Ticaret Müsteşarlığı
EAGGF	: Avrupa Tarımsal Yönlendirme ve Garanti Fonu
E.T.	: Erişim Tarihi
FEOGA	: Avrupa Tarımsal Yönlendirme ve Garanti Fonu
GIS	: Coğrafi Bilgi Sistemleri
GSMH	: Gayri Safi Milli Hâsıla
IMF	: Uluslararası Para Fonu
KATASTROFİK	: Çok büyük afetler veya doğa olayları
KİT	: Kamu İktisadi Teşekkülü

KONSERVASYON	: Sigorta Şirketlerinin Üzerlerinde Tuttukları Risk Miktarı
MPCI	: Birden Çok Riske Karşı Ürün Sigortaları
OECD	: Avrupa Ekonomik İşbirliği Teşkilatı
OKK	: Ortaklık Konseyi Kararı
OTP	: Avrupa Birliği Ortak Tarım Politikası
POOL	: Havuz
REASÜRANS	: Sigorta şirketlerinin sigortalıdan satın aldığı risklerin kısmen veya tamamen bir başka sigorta şirketine (Reasürans Şirketi) devretme işine denir
RETROSESYON	: Reasürans şirketinin reasürans anlaşmaları yoluyla devraldığı sorumluluğu kısmen veya tamamen bir başka şirkete devretme işlemine denir
RETROSESYONER	: Reasürans yoluyla devralınan sorumluluğun kısmen veya tamamen devralan şirket.
SOVTAJ	: Hasar tespiti sırasında değerlendirilebilecek hasarlı malların veya parçaların veya enkazın değerlendirilerek ödenecek zarar miktarından düşülebilen kısmı.
TARSİM	: Tarım Sigortaları Havuzu
TDİB	: Türkiye Dışişleri Bakanlığı
TKİB	: Tarım ve Köyişleri Bakanlığı
TUİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TSRŞB	: Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa No

Çizelge: 5.1. TSV Hasar Organizasyonu Otomasyon Sistemi Çalışma Şekli.....	30
Çizelge: 6.1.1. Devlet Destekli Tarım Sigortaları Organizasyon Şeması	35
Çizelge: 6.3.1. Bitkisel Ürünlerde Muafiyet ve Müşterek Sigorta Oranları.....	38
Çizelge: 6.4.1. Kısa Dönem Prim Tablosu.....	39
Çizelge: 6.5.1. Geleneksel ve Devlet Destekli Tarım Sigortalarının Teminatları Tablosu.....	40
Çizelge: 6.6.1 Prim Üretimleri Karşılaştırılması	41
Çizelge: 4.7.1. Poliçe Üretimleri Karşılaştırılması.....	41

EKLER DİZİNİ

Sayfa No.

EK – I	Tarım Sigortaları Havuz Sistemine Ortak Olan Sigorta Şirketleri.....	59
EK – II	Tarım Sigortaları Havuzu İşleyişi Hakkında Ayrıntılar.....	60
EK – III	Tarım Sigortaları Kanunu.....	67
EK – IV	Bitkisel Ürünler 2007 Yılı İl Bazında Sigorta İstatistikleri.....	77

GİRİŞ

Tarım, Türkiye'nin sosyo-ekonomik yaşamında önemli yer tutmaktadır. Ülke nüfusunun %35'i kırsal alanda yaşamakta, tarımın istihdama katkısı %29 (2004 yılında %33,9 olan oran, 2006 yılında %29'a gerilemiştir), GSMH'ya katkısı ise %11 düzeyinde bulunmaktadır. Türkiye'de Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren tarımsal kalkınmaya önem verilmiştir. Ancak Cumhuriyet döneminden devralınan ve giderilemeyen temel yapısal sorunlar hala devam etmektedir. 3 Ekim 2005 tarihiyle Türkiye-AB Ortaklık sözleşmesinin imzalanmasından sonra Türkiye AB'ye üyelik yolunda ciddi bir sürece girdi. Artık AB tarımsal kalkınma politikaları Türkiye'nin tarımsal kalınma politikalarına yön vermektedir. Şubat - 2009 döneminde nüfusun %22'si tarım sektöründe istihdam edilmektedir. Bu rakam büyük bir başarı sağlanarak %40'lardan buraya getirilmiştir. Ama AB'de tarımda çalışanların oranı %5'i geçmiyor. (Anonim, 2009)

Bu verilerin ışında da ülkemizin AB'ye uyum problemlerinin en önemli konularından bir tanesinin de AB Ortak Tarım Politikalarına uyum sürecinin oluşturacağını söylemek doğru olur. Bu süreç, sadece tarım politikalarıyla da sınırlı olmayacaktır. Tarım politikalarının bir uzantısı olan ve ülkenin tarımla uğraşan kesiminin güvencesini sağlamak amacıyla da Tarım Sigortalarını da bu sürece dâhil etmek doğru olacaktır.

Türkiye'de tarım sigortaları uygulamalarının tarihi 1930'lara kadar uzanmakla beraber, yalnız geleneksel sigorta sisteminde bu uygulamayı devam ettirmiştir. Ancak tarım sigortalarının katastrofik olan risklerini hiçbir sigorta şirketi tek başına üstlenemeyeceğinden bu sigorta dalında tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de çok büyük bir ilerleme kaydedilememiştir. Ancak teknolojik gelişmelerin artması ve beslenme olgusunun tüm dünyada önem sırasında ön plana çıkmasıyla, Dünya'da ve Avrupa'da tarım sigortalarının geliştirilmesi elzem olmuş ve devletler bu sigorta dalının gelişmesinde sigorta şirketlerine destek vermek gerekliliğini duymuştur. Bu bağlamda da tarım sigortalarında yeni bir dönem başlamıştır, bu döneme devlet destekli tarım sigortacılığı diyebiliriz.

Türkiye’de de bu gelişmelere duyarsız kalmamış ve 1987 yılından itibaren bu sigorta dalını geliştirmek amacıyla çalışmalara başlanmıştır. Nitekim ileride tarım sigortaları havuz sistemini kurmak hedefiyle 1995 yılında Tarım Sigortaları Vakfı (TSV) kurulmuştur. Bu gelişme, tarım sigortası dalının gelişmesinde bir milat oluşturur. Bu gelişmenin ardından çalışmalar hızla devam etmiş ve 2005 yılında 5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu hazırlanarak yürürlüğe sokulmuş ve kanunun kurulmasını emrettiği Tarım Sigortaları Havuzu ile Tarım Sigortaları Havuz İşletmeleri A.Ş. (İşletici Şirket) 2006 yılının ikinci yarısında da faaliyete geçirilmiştir. (Anonim, 2007)

Tarım Sigortaları Havuzunun aşağıdaki hususlarda faaliyet göstermesine karar verilmiştir.

- Kanun kapsamına alınan riskler ile ilgili olarak yapılacak sigorta sözleşmelerinde standardın sağlanması, riskin en iyi koşullarda transferi için uygun ortam oluşturulması, oluşacak hasarlarda tazminatın tek merkezden ödenmesi ve tarım sigortalarının geliştirilmesi, yaygınlaştırılması amacıyla yönelik olmak üzere bir Tarım Sigortaları Havuzu kurulmuştur.
- Bu Havuza ilişkin tüm iş ve işlemler, bu havuza katılan sigorta şirketlerinin eşit hisselerle ortak oldukları Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş. tarafından yürütülmektedir.
- Sigorta şirketleri poliçeleri kendi adlarına düzenlemekte, ancak riskin ve primin yüzde 100 ünü zorunlu olarak Havuza devretmektedirler, ihtiyari olarak da havuzda oluşan riskten retrosesyon yoluyla pay alabilme hakları vardır.
- Devlet, bu kanun kapsamında yapılacak sigorta sözleşmelerine münhasır olarak çiftçi adına sigorta primine destek sağlamaktadır. Devlet, prim desteğinin miktarını her yıl için ürün, risk, bölge ve işletme ölçekleri itibariyle, bakanlar kurulu kararıyla belirlenecektir. (Anonim, 2007)

Tarım Sigortaları Havuz İşletmeleri A.Ş.’nin aşağıdaki hususlarda faaliyet göstermesine karar verilmiştir.

- Bir sigorta şirketinin tek başına üstlenemeyeceği kuraklık ve don gibi katastrofik risklerin teminat kapsamına alınabilmesi,

- Reasürans katılımının teşvik edilerek reasürans kapasitesi ve kapsamının genişletilmesi,
- Sigorta şirketlerinin bilgi, personel ve mali kaynaklarının ortak olarak daha verimli bir şekilde kullanılması,
- Devletin prim ve hasar fazlası desteğinin etkin şekilde kullanılması,
- Fiyatlarda haksız rekabetin önlenmesi
- Sigortaya katılımın artırılması sağlanacaktır. (Anonim, 2007)

Yukarıda verilen bilgiler bağlamında tez çalışması dört ana bölümden oluşacaktır.

- 1- AB Ortak Tarım Politikası Kapsamında Türkiye Tarım Politikasının Uyumu**
- 2- Tarım Sigortalarının Dünyada ve AB’de ki Gelişimi**
- 3- Türkiye’de Tarım Sigortalarının Gelişimi ve TARSİM’e Geçiş Süreci**
- 4- TARSİM ve TARSİM Sonrası Tarsım Sigortaları Uygulamaları**

2 - MATERYEL ve METOT

2.1. Materyal

Araştırma çalışmasında kullanılan tüm veriler, kantitatif kaynaklardan elde edilmiş verilerdir. Türkiye-AB ortaklık sürecinde, Türkiye'nin AB OTP'sına uyum sürecinde değişen tarım politikaları ile ilgili veriler ikincil kaynaklar incelenerek elde edilmiştir.

Değişen tarım politikalarına bağlı olarak, yeniden yapılandırılan tarım sigortaları uygulamaları ise hem birincil hem de ikincil kaynaklardan elde edilen bilgiler doğrultusunda incelenmiştir. Yeni yapılandırılan tarım sigortalarında çalışmanın birincil kaynağını; öncelikle çalışmaya temel teşkil eden Tarım Sigortaları Havuzu (TARSİM), Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş., Tarım Sigortaları Vakfı, Sigorta Şirketleri, Sigorta Acenteleri ve Çiftçiler ile Tarsim uygulamaları hakkında yapılan birebir görüşmeler sonucunda, konuyla ilgili olarak yöneltilen sorulara alınan cevaplardan elde edilen verilerden oluşmuştur.. İkincil kaynağı ise; ulusal ve uluslararası alanda yapılmış benzer çalışmalar, konuyla ilgili kurum ve kuruluşların rapor ve kayıtları oluşturmaktadır.

2.1. Metot

Araştırmanın konusu ve kullanılan veriler iki kısımda incelenmiştir.

Birinci kısımda, araştırmaya başlangıç teşkil edecek olan Türkiye-AB ortaklık sürecinde Türkiye'nin değişen tarım politikaları ve AB OTP uyum süreci, ikincil kaynaklardan elde edilen kantitatif bulgular doğrultusunda incelenmiş ve ikinci kısım için bir temel öngörü elde edilmesi sağlanılmıştır.

İkinci kısımda ise; öncelikle ikincil kaynaklardan yapılan araştırmalardan elde edilen bilgilerden, konunun temlini oluşturacak verilere ulaşılmıştır. Daha sonra elde edilmiş olan bilgiler doğrultusunda, araştırma konusunun birincil verilerini oluşturacak olan verilerin elde

edilmesi için tarım sigortası sektöründe bulunan tüm katılımcıları kapsayan görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerde özellikle geleneksel tarım sigortaları uygulamaları ile yeni oluşturulan Tarım Sigortaları Havuzu uygulamaları işleyişi hakkında görüşülen kişilere sorular sorulmuş, yeni tarım sigortaları uygulamaları (Tarsim) hakkındaki düşünceleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Sigorta sektöründe çalışan kişilere özellikle Tarsim ile birlikte sigortanın kapsamlarındaki değişiklikler sorulmuş ve değişimlerden, memnunluk dereceleri belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca poliçe kesiminde ve sonrasında özellikle hasar ekspertizi çalışmalarında ki uygulamalardan sektör çalışanları ve müşterilerin (çiftçilerin) memnuniyet dereceleri de tespit edilmeye çalışılmıştır.

Tüm bilgiler bir araya getirilerek bir sentez yapılmış, sentezden elde edilen bulgular doğrultusunda, Tarsim uygulamasının tarım sigortaları sektörüne olumlu ya da olumsuz katkıları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda, Tarsim sisteminin tarım sektörüne getirdiği olumlu yeniliklerle birlikte, sektörün sorunları da belirlenmeye çalışılmış ve bu sorunların giderilmesi adına çözüm önerileri sunulmuştur.

3- AB ORTAK TARIM POLİTİKASI KAPSAMINDA TÜRKİYE TARIM POLİTİKASININ UYUMU

Avrupa Birliğinin en eski ve en kapsamlı politikası Ortak Tarım Politikasıdır.(OTP) Avrupa' nın 1914–1945 yılları arasında yaşamış olduğu birinci ve ikinci dünya savaşları, birinci dünya savaşından sonra 1929 yılında ABD’de başlayan ve tüm dünyayı saran büyük ekonomik kriz ve buna bağlı olarak çıkan ikinci dünya savaşı ve savaşın sonrasında yaşanan ekonomik krizler, kıtlıklar ve yüksek enflasyon sebebiyle, AB'nin temelini oluşturan 1957 Roma Antlaşmasınının 33.üçü maddesi ile Ortak Tarım Politikası (OTP) oluşturulmuştur.

Buna bağlı olarak da ilk ortak piyasa düzeni, 1962’de tahıl sektöründe devreye sokulmuştur. OTP; Tarımsal Yönlendirme ve Garanti Fonu (FEOGA) ile mali desteğini almaktadır. 2003 yılında FEOGA' ya Birlik Bütçesinin yaklaşık %45'i ayrılmıştır. Bu fonun yaklaşık %60'ı bitkisel üretim faaliyetlerine, %30'u hayvansal üretim faaliyetlerine ve %10'u da kırsal kalkınmanın teşvik edilmesine ayrılmıştır. OTP ile birlik üyesi ülkelerde tarımsal faaliyetlerde ve kazanç oranlarında ciddi artışlar sağlanmış olmakla birlikte; beraberinde aşırı bir mali yük ve çevresel sorunları da getirmiş bulunmaktadır. OTP; temel işleyiş felsefesi olarak, korumacı modernizasyon yöntemini benimsemiş refah devleti uygulamasıdır. (Anonim, 2008)

3.1. AB Ortak Tarım Politikası

Tarımsal üretimin artırılması, üreticilere daha iyi bir yaşam seviyesi sağlanması ve piyasaların istikrara kavuşturulması suretiyle arzın devamlılığının sağlanması hedeflerini gerçekleştirmek üzere tesis edilen Ortak Tarım Politikası 40 yıllık bir geçmişe sahiptir. Dayanağını, 1957 yılında, altı Batı Avrupa Devleti (Belçika, Hollanda, Lüksemburg, Fransa, Almanya ve İtalya) arasında imzalanan ve 1 Ocak 1958’de yürürlüğe giren Roma Antlaşması’ndan alan ortak politikanın temelleri, Temmuz 1958 tarihinde Stresa Konferansında atılmıştır. Ortak Tarım Politikası, topluluğun en önemli, en gelişmiş, üzerinde en fazla tartışmaların yapıldığı ve sürekli olarak reform önerilerine konu olan politikasını

meydana getirmekte olup, topluluk bütçesinin önemli bir bölümü bu amaçla kullanılmaktadır. (Atakan, 1998)

AB kendine has yapısı içinde oluşturduğu OPT'nın araçları ve amaçları ile dünyadaki tarımsal gündemin önemli bir parçasıdır. Üretim, tüketim, dış ve iç ticaret ile ilgili çok büyük bir müktesebat yüküne sahip olan bu politika, kimi AB teorisyenlerine göre AB bütünleşmesini hızlandıran bileşendir. Dolayısıyla makro çerçevede OTP sadece bir tarımsal politika bütünü değil, aynı zamanda tarihsel gelişimi içinde AB'ye üye ülkelerin tarım gibi çok teknik ve siyasi boyutu olan bir alandaki politika becerisini de yansıtır. (Anonim, 2009)

AB'nin OTP'sı yakın zamana kadar, bir devlet desteği düzeni ve pazar müdahalesiyle işliyordu. Tarıma verilen destek 1990'lı yıllara kadar, o zamanki Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun yıllık bütçesinin %60'ını oluşturuyordu. Tarım desteği bugünkü Avrupa Birliği Bütçesi'nin %35'ini oluşturmaktadır. OTP'nın bir düzenlemesi olan fiyat kontrolü (narh) ve pazar müdahalesi (destek alımı), büyük ölçüde ihtiyaç fazlası ürünü ortaya çıkarmıştır. Bu durum; birlik için, bazı sorunları da beraberinde getirmiştir. Bu sorunların giderilmesine yönelik olarak 1990'lı yılların başlangıcından beri, AB OTP da bir dizi düzenleme geçirmiş ve yeni politikalar belirlemiştir. İlk olarak 1988 yılında başlatılan bu düzenlemeler, bir bölüm toprağın bilinçli olarak üretimden çekilmesini öngören “Kenara Koyma Politikası”, süt kotası ve daha yakın geçmişte ortaya atılan çiftçilerin ürettikleri ürün miktarına göre Avrupa Birliği'nden para alınmasını sağlayan ayrı bir modelidir. Bu modelle birlikte; özel bir ürün üretip parasını almak yerine, tarım alanı büyüklüğüne göre doğrudan ödeme planına geçilmektedir. Bunun, tarımsal gelir düzeyini yüksek tutarken, pazarın üretim oranını da belirli bir noktada tutmasına da yardım etmesi umulmaktadır. (Anonim, 2008)

3.2. Türkiye Tarımı ve AB Tarım Politikalarına Uyumu

Türkiye’de tarım sektörü, birçok sorunla karşı karşıyadır. Tarımsal altyapı sorunları, Osmanlıdan ve Cumhuriyet döneminin ilk yıllarından beri süre gelen sorunlar olarak günümüze kadar taşınmıştır. Toprak mülkiyet yapısının günümüz şartlarına göre uygun

olmaması ve hala bir toprak reformunun yapılamamış olması, var olan sorunları bir kat daha arttırmaktadır. Tarımda ki işletmeler küçük ve toprak parçalıdır. Bu da bu işletmelerin ekonomik birer güç olmaktan çok; üreticilerinin, hayatlarını idame ettirmelerini sağlayan birer işletme görüntüsü vermektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarından bu güne kadar sağlanan gelişmelere karşın, özellikle toprak reformunun gerçekleştirilememiş olmasından dolayı, tarım sektöründe örgütlenme alanında yaşanan boşluk, tarımda olumlu bir gelişme yaşanmasını engelliyor. Aynı zamanda Türkiye’de, tarım sektöründe son yirmi yıldır uygulanan ve son beş yılında ise üretimde dışa bağımlılığı giderek arttıran politikalar, tarım sektörünü neredeyse çökme noktasına getirmiştir.

Dünyada son yıllarda yaşanan gıda güvenliği krizi de sektörü çok yakındıran ilgilendiren yaşamsal ve yapısal bir konu olmuştur. Çünkü bu sürecin sonunda, ülkelerin yapmış oldukları uluslararası ticaret anlaşmaları, ülkelerin tarım sektöründe uygulayacakları tarım politikalarının çerçevesini belirliyor. Uluslararası anlaşmaların bağlayıcı koşulları ulus devletlerin tarım politikalarını belirleme güçleri üzerindeki etkilerini giderek artırıyor. Türkiye açısından bu konu, uluslararası anlaşmalarla sınırlı kalmamaktadır, çünkü Türkiye’nin olası bir AB üyeliği durumunda elinde bulundurduğu tarım politikalarını belirleme hakkını, ortak tarım politikaları gereğince, AB’nin ilgili kurumlarına devredecektir.

Şubat - 2009 döneminde Türkiye nüfusunun 2.948.000’ni kamuda olmak üzere; istihdam edilen 19.779.000 kişinin, %22’si tarım sektöründe istihdam edilmektedir. Bu rakam büyük bir başarı sağlanarak %40’lardan buraya getirilmiştir. AB’de ise tarımda çalışanların oranı %5’idir. Bu duruma bakıldığında Türkiye’nin tarım sektöründe istihdam ettiği nüfus oranı AB’nin çok üzerinde olmasına karşın, yine de tarım sektöründen istenilen ekonomik verim sağlanamamaktadır. Tarım sektörünün Gayri Safi Milli Hâsılaya katkısı %11 düzeyindedir. (Anonim, 2009)

Bunun sebepleri çok çeşitli olmakla birlikte genel hatları belirlemek gerekirse;

- “ 4,5 milyon tarım işletmesi başına ortalama 55 dekar arazi düşmektedir ve bu araziler en az 5–6 parçadır. Miras hukukunun düzenlenmemesinden kaynaklanan bu sorun işletmelerin “ticari tarım” yerine “geçimlik tarım” yapmasına neden olmaktadır. Bu işletmeler geçimlik tarım yaptıklarından bir ölçüde toprağa bağlı kalıp genel ekonomiye yeterince katkı yapmamaktadırlar.
- Tarımsal girdi kullanımı (tohumluk, gübre, ilaç) ve bilgi edinimi Ziraat Mühendisine ya da Tarım teşkilatlarına danışarak değil, günü kurtarabilmek için başta komşudan, akrabadan, ya da girdileri satan kişi veya kurumlara danışılarak yapılmaktadır.
- Tarımsal ürün fiyatları ve üretim maliyetleri Dünya piyasalarında ağırlık taşıyan ülkelerle karşılaştırıldığında, yüksek kalmıştır. Bunun en önemli nedenleri Türkiye’deki tarımsal girdi fiyatlarının ve özellikle akaryakıt, tohumluk, gübre, ilaç gibi girdilerin fiyatlarının çok yüksek olması ve aynı zamanda arazilerin dağınık, parçalı ve küçük olmasından ötürü verimlilik düzeyinin düşük oluşudur.
- Tarımsal kooperatifçilik gelişmemiştir. Üreticiler ürettikleri ürünü tek başına pazarlamak durumunda kalmakta ve bundan dolayı da piyasayı etkileyebilecek bir güçten mahrum kalabilmektedirler. Ayrıca bölgeler arası verim ve gelir farklılıkları dikkate alınmadan genelleşmiş tarım politikaları uygulanmaktadır.
- Tarımsal arzı kontrol altına alacak yol gösterici bir üretim planlaması yapılmamasından dolayı, birçok üründe “üretim açığı” bazı ürünlerde de gereksiz stoklar oluşmuştur. (Gaytancıoğlu, 2005)

Yukarıda belirlediğimiz sorunlardan da anlaşılacağı üzere; ülke tarımımızın alt yapı sorunları, AB ortak tarım politikası çerçevesinde, çözülmesi gereken konulardan birisini oluşturmaktadır. Ayrıca bu sorunların çözülememesi durumunda ileride gerçekleşecek, olası

bir AB ortaklığında Türkiye'nin tarımsal alanda büyük kayıplarının olabileceğini var saymak da yanlış olmayacaktır.

Bu duruma şimdiden önlemler almak ve sektörün ihtiyacı olan devlet katkısının ve yatırımların ve biran önce planlı bir şekilde hayata geçirmek gerektiği, kendinden ortaya çıkmaktadır. Bu durum için alınabilecek tedbirleri de kısaca sıralamak gerekirse;

- AB'nin kendine yeterli olmadığı ve üretim fazlasının da bulunmadığı, aynı zamanda ihracat açısından potansiyel olabilecek ürünlerle, 3. ülkelerce talep edilmesi olası görülen ürünlerin ilk aşamada OTP kapsamına alınması uygun olacaktır.
- Türkiye, Ortaklık Konseyi'nin vereceği karar ve belirleyeceği süre içinde Ortak Piyasa Düzeni uygulamalarına uyum sağlamak için öncelikli ürünlerdeki politikalarını aşamalı olarak saptamalıdır. Özellikle üretimi artırma ve üreticileri koruma yönünde bir dönem uygulanan “ Nadas Alanlarının Daraltılması ve İkinci Ürün Projeleri ” gibi projeler günümüz koşullarına göre uygulanabilir hale getirilmelidir.
- OTP kapsamına alınacak bitkisel ve hayvansal ürünlerle ilgili pazarlama organizasyonlarının (üretici kooperatifleri ve birlikleri, tarım satış kooperatifleri, KİT kuruluşları vb.) yeniden yapılanma ile dağınkılıktan kurtarılarak ülkesel ve bölgesel anlamda hem üretici hem de tüketiciyi temsil edecek hale getirilmesi OTP'na uyumu ve gerekli altyapının oluşturulmasını da kolaylaştıracaktır.

(Gaytancıoğlu, 2005)

Türkiye-AB OTP'na uyum süreci, Türkiye açısından çok zorlu bir süreçten geçeceğini söylemek, çok yanlış olmayacaktır. Sürecin zorlukları her alanda daha şimdiden görünmektedir. Bu zorlu süreçte; ilgililerin, daha şimdiden ülke tarımının korunması, modernizasyonu ve geliştirilmesi için yukarıda da belirtildiği gibi bir dizi önlemler alması gerekmektedir. Aksi takdirde; ülkenin tarım sektörü, bu geçiş sürecinde çok büyük yaralar alabilir ve telafisi olmayan kayıplara uğrayabilir.

4 - TARIM SİGORTALARININ DÜNYADA ve AB'NDE Kİ GELİŞİMİ

4.3. Tarım Sigortalarının Tarihsel Gelişimi

Sigorta sektörünün geçmişi, dünyadaki birçok iş sektöründen daha eskidir. Dünyada sigortacılığa benzer ilk uygulamalara günümüzden yaklaşık 4000 yıl önce Babiller'de rastlanmaktadır. Sigortacılığın ilk yazılı kanun metinlerine ise, Hammurabi Kanunlarında rastlıyoruz. Bu kanunların en büyük özelliği haydutların saldırısına uğrayan kervanların zararlarının bütün diğer kervanlar arasında paylaşılmasını öngörmeseydi. Bu, tehlike paylaşmasının kara taşımacılığındaki ilk örneğidir. Daha sonraları özellikle coğrafi keşiflerin gerçekleşmesi ve denizcilikteki gelişmeler sayesinde nakliyat sigortaları gelişmiştir. Bu ilk sigorta poliçesi olarak kabul edilen mukavele 23 Ekim 1347 tarihini taşımaktaydı ve İtalya'nın Cenova Limanı'ndan Mayorka'ya giden "Santa Clara" adlı geminin yükünü temin etmek amacıyla düzenlendi. İlk sigorta şirketi de 1424 yılında, yine Cenova şehrinde kuruldu. (Güvel, 2007)

Dünyada; geleneksel tarım sigortalarının başlangıcı 18. yüzyıla kadar dayanır. Öncelikle Avrupa'da başlamış olan bu sigorta dalı; içinde barındırdığı risklerin katastrofik olması ve şirketlerin ellerinde bölgelerin iklim, toprak yapıları ve ekilip dikilen ürünler hakkında yeterli bilgilerin olmaması sebebiyle ilk denemeleri başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Ancak 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra teknolojideki hızlı gelişim sayesinde yeniden gündeme gelmiştir. Özellikle elektronik ve uzay sanayisinin gelişmesiyle birlikte uydu teknolojilerinin gelişmesi katastrofik yapının belirlenmesinde etkili olmuş ayrıca bu sayede meteorolojik tahminlerin daha kesin, ayrıntılı ve daha uzun süreli yapılabilmesine olanak sağlamıştır. Bu gelişmeler sayesinde devletin ve özel sigorta şirketlerinin elinde toprak yapıları, iklim koşullarının değişimi ve ekilip dikilen alanların belirlenmesinde istatistikî verilerin de oluşmasına olanak sağlamıştır. (Anonim, 2007)

Bu da oluşacak riskler için, sigorta şirketlerin ve reasürans şirketlerinin önceden istatistiksel bir tahmin yapmasına olanak sağlamakta, ayrıca bu istatistikî verilerin ışığında şirketler daha kesin aktüeryal hesaplar yapabilmektedirler.

Modern anlamda tarımsal sigorta uygulamaları ise 1770–1800 yılları arasında Avrupa da başlamıştır. İlk kez İrlanda’da sigorta kooperatiflerince hayvan sigortaları ve Almanya’da ise dolu ve yangın sigortaları yapılmıştır. Ancak ilk uygulamalar deneyimin yetersizliği, sigortalı sayısının artırılmaması, prim oranlarının düşük ve çoğu kez sabit olarak belirlenmesi, hasar dengesinin kurulamaması, devlet desteğinin yetersizliği, reasürör bulma güçlüğü gibi nedenlerle başarısız olmuştur. 19 ve 20.yüzyılda önce Avrupa ülkeleri ve daha sonra ABD ve Japonya gibi ülkelerde geniş kapsamlı tarım sigortaları uygulamaları başlamıştır. Ülkelerin coğrafi konumu ve iklim koşulları dikkate alınarak bitkisel üretimi en fazla etkileyen riskler sigorta kapsamına alınabilir. (Demir, 2003)

Is, gelir, damızlık, kasaplık hayvanlar ile süs hayvanlarının hayatları, hastalık, kaza, verimden düşme, zehirlenme, kastrasyon, cerrahi operasyon, yavru atma ve doğum, ölüm veya zorunlu öldürme halleri, nakliye, yaralanma gibi risklere karşı sigortalanmaktadır. Bazı ülkelerde bütün hayvanlar sigorta kapsamına alınırken, bazı ülkelerde belirli sayıdaki hayvan çeşitleri sigorta kapsamına alınmaktadır. (Anonim, 2007)

Tarım sektöründeki riskler ve belirsizlikler; bu sektöründe çalışanların, ekili ve dikili alanlar ile çiftliklerde beslenen hayvanların hayatlarını olumsuz etkilemektedir. Tarım sektöründe ki dalgalanmalar doğal olarak tarım sektöründe istihdam edilmiş olan kişilerin hayatlarında ve gelirlerinde istikrarsızlığa neden olmaktadır. Bu nedenle, bu belirsizliğin ve tehditlerin bertaraf edilmesi gerekmektedir. Sektörde meydana gelecek olan hasarların önceden belirlenebileceği ve bunlar için önlemler alınabileceği bir sisteme ihtiyaç vardır. İşte bu sistem de Tarım Sigortasıdır. Devlete ya da özel şirketler ait olan sigorta şirketleri tarafından karşılanmakta ve en etkili yöntem olarak kullanılmaktadır. Tarım sigortalarının başlıca amacı; gelir istikrarsızlığını azaltmak, tarım sektöründe oluşabilecek olan doğal felaketler ve büyük kuraklıklar için, devlet bütçesinde oluşabilecek olan mali açığı azaltmaktır.

Ayrıca tarım sektöründe, ekonomik gelişmeyi destekleyerek bu sektörde çalışanları doğal afetler karşısında ekonomik anlamda destekleyerek zararlarının bir bölümünün karşılanmasını sağlamak ve tarım sektöründe doğal felaketlerin yol açtığı sosyo-ekonomik zararlarını hafifletmektir.

Uygulamada olan tarım sigortaları, işleyiş ve karşıladıkları riskler bakımından, uygulandıkları ülkelerin ekonomik gelişmişlikleri, tarım sektörünün ülke ekonomisi ve bütçelerindeki yeri ve önemine bağlı olarak farklılıklar göstermektedir. Tarım sektöründe çalışanların geçim kaynağı olan bitkisel ve hayvansal ürünleri çeşitli tehlikelere ve doğal afetlere karşı teminat altına alan tarım sigortalarının gelişimi, Dünya'nın ve Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden örnekler verilerek açıklanmıştır.

4.4. ABD ve AB Ülkelerinde Tarım Sigortaları Programları

Günümüzde tarımsal üretimi tehdit eden doğal risklerin oluşturduğu “verim” kayıplarından sonra ekonomik risklerin oluşturduğu “gelir” kayıpları da sigorta sistemleri içerisinde transfer edilebilmektedir. Tarım işletmesindeki malları (bitkisel ürünler, çiftlik hayvanları, tesis ve barınaklar ile tarım makineleri) ve canları (çiftçi, ailesi ve üçüncü şahıslar) tehdit eden risklerin etkileri devletin ve ülke ekonomisinin üzerinden alınıp, sigorta sistemlerine transfer edilmektedir. Tarım sektörünün gelişmiş ülkelerde kredilendirme ve sigortalama işlevleri entegre bir şekilde ele alınarak hem üreticilere hem de kredi sağlayan kuruluşlara karşılıklı ekonomik avantajlar sağlanarak, ürün ve diğer mal sigortalarında gelişmeler elde edilip, üretimin istikrarlı bir şekilde sürdürülmesi gerçekleştirilmektedir. (Çetin, 2003)

Çok geniş kapsamlarla verilen tarım sigortaları teminatlarının genelde bitkisel ürünlerin ve çiftlik hayvanlarının sigortalarıyla tanındığı da bilinmektedir. Bu çerçevede, dünya genelinde elde edilen 7 milyar ABD dolarının tarım sigortaları primlerinin alt branşlarına göre dağılımı şu şekildedir:

- Birden Çok Riske Karşı Ürün Sigortası (Multiple Peril Crop Insurance-MPCI); **%49**
- Dolu Sigortası; **%22**
- Çiftlik Paket Sigortası; **%8**
- Çiftlik Hayvanları Sigortaları; **%12**
- At Sigortası; **%5**
- Diğerleri; **%2**

Tarım sigortaları prim üretiminin kıtalar bazında dağılımına baktığımızda ise; prim üretiminin yarısından fazlasının ABD ve Kanada'yı içine alan Kuzey Amerika'dan elde edildiği görülmektedir. Diğer kıtaların prim dağılımı şu şekildedir;

- Kuzey Amerika; **%58**
- Avrupa; **%31**
- Asya; **%4**
- Güney Amerika; **%3**
- Afrika; **%2**
- Avustralya ve Yeni Zelanda; **%2** (Kasten, 2004)

Dünyada “*Crop Insurance*” olarak bilinen “Bitkisel Ürün Sigortaları” uygulamaları ürünlerin tek riske (genellikle dolu tehlikesine) karşı sigorta edilmesiyle başlamış, daha sonra diğer riskler de (don, kuraklık ve sel) sigorta teminatı altına alınarak ürünlere birden fazla risk karşısında sigorta güvencesi verilmiştir.

Dolu, farklı zamanlarda daha çok yöresel bazda etkili bir risk olduğu için sigorta şirketleri tek başlarına bu riski üstlenebilmekte ve çiftçiler de küçük primler ödeyerek dolu sigortası yaptırabilmektedirler. Ancak, katastrofik olarak belirlenen kuraklık, don, sel gibi riskler geniş alanlarda ve büyük hasarlara neden olduğu için hem primleri yüksektir, hem de sigorta şirketleri bu riskleri tek başlarına üstlenememektedir. Bu nedenle birden çok riskin sigortalandığı ülkelerde çiftçinin sigorta yaptırabilmesi için devlet ürün sigortası priminin en az %50'sini desteklemekte ve bu uygulama “Tarımda Devlet Destekli Ürün Sigortası” olarak tanımlanmaktadır. Devletin prim desteği sağlamadığı ülkelerde dolunun dışındaki risklere reasürans şirketleri de teminat vermemektedir (Dinler, 2000).

4.4.1. ABD Kanada ve Japonya’da ki Tarım Sigortaları Uygulamaları

4.4.1.1. ABD’de ki Tarım Sigortası Uygulamaları

ABD’nde elde edilen tarım sigortaları prim tutarı; 3 milyar ABD dolarına ulaşmış durumdadır. Bu primin 1,8 milyar ABD doları devlet tarafından karşılanmakta, yani devlet, primin %60’ını sübvansede etmektedir. ABD mali kaynakları, MPCİ ve diğere sigorta programlarının getireceği yükü karşılayabilecek düzeydedir. Diğere taraftan, ABD çiftçisinin gelir düzeyi gelişmekte olan ülkelerde kendi geçimini güçlölkle sağlayabilen çiftçilerle karşılaştırılmayacak kadar yüksek düzeydedir. Bununla birlikte, çiftçiler de politik olarak iyi örgütlenmiş olmaları nedeni ile kendi çıkarlarını koruyabilmektedir (Akçaöz ve Kızılay, 2004)

4.2.1.2. ABD Ürün Sigortası Sistemi

Devlet ile özel sigorta şirketlerinin işbirliğine dayanmaktadır. Devlet, sigorta kapsamı ile teminat düzeylerini belirlemede, sigorta şirketleri ise poliçeleri pazarlamakta ve sattıkları poliçelerle ilgili hizmetleri sağlamaktadırlar. (Akçaöz ve Kızılay, 2004)

4.2.1.3. ABD’nde Tarım Ürünleri Sigortasının Gelişimi

Tarım Bakanlığı’nın doğrudan poliçe satması ve satılan poliçeden oluşan riskin tamamıyla üstlenilmesi şeklindeki eski yöntemin terk edilerek, Tarım Bakanlığı’nın sistemi yürütmesi, prim ve poliçe satışını desteklemesi, reasürans sağlaması ve bunun özel sektörle paylaşılması yönündeki sisteme geçiş şeklinde olmuştur.

2000 yılı itibariyle 17 sigorta şirketi tarım ürünleri sigortası poliçesi düzenlemektedir. Ülke genelinde bulunan yaklaşık 18.000 adet bağımsız acente birden fazla şirketin poliçesini pazarlamaktadırlar. Devlet desteği ile yürütölen ve birden çok riske karşı sigorta olarak

bilinen MPCİ ABD’nde uygulanan geleneksel ve en yaygın sigorta sistemidir. Bu uygulamada hasar tespitleri, bireysel ve işletme bazında belirlendikten sonra, hasar ödemeleri çiftçiye, üretimin belirli bir miktarın altına düşmesi durumunda yapılır. Ödemelerin hesaplanması, gerçekleştirilen verim ile önceden belirlenmiş bir fiyattan hesaplanarak garanti edilen verim arasındaki farkın alınması esasına dayanır (Akçaöz ve Kızılay, 2004).

ABD’nde ürün sigortaları uygulamaları içerisinde verime bağlı sigortaların yanı sıra ağırlıklı olarak, verim+gelir ve sadece geliri esas alan ürün sigorta programlarının geliştiği de görülmektedir.

Ürün sigortaları içerisinde yer alan “gelir sigortaları” programları 2001 yılında toplam sigortalanan ekili alanların %43’ünü oluşturmuştur. Sigorta programlarına katılım, ürün çeşitlenmesi ve maliyetlerin düşürülmesi yönündeki gelişmeler ve özellikle çok düşük maliyetli katastrofik ürün sigorta programları (CAT)’nın sisteme eklenmesiyle ekili alanların %70’inden fazlası ürün sigortası kapsamına alınmıştır. 1980 yılında sadece 26 milyon hektar alanı kapsayan tarım ürün sigortaları 2000 yılında 200 milyon hektarın üzerine çıkmıştır. Yani, yaklaşık 8 kat bir artış göstermiştir. 2000 yılından sonra hızla rekabete açılan ürün sigortaları için devletin prim desteğinin yanı sıra özel sigorta şirketlerinin masraflarının %24,5’ini de karşıladığı da ortaya çıkmaktadır. Devletin bazı yıllarda prim desteğinden daha fazla tutan yönetim giderlerinin azaltılması yönündeki projelerinin içinde yer alan Crop 1 Projesi sonucunda %3,5 oranında bir tasarruf sağlandığı bilinmektedir. Çiftçilerin interneti kullanarak sigorta temin etmeleri ve reklâm şeklindeki gelişmelerin etkili olduğu görülmektedir. Bu arada ABD’nin sigorta şirketleri ve acentelerinin prim fiyatları konusunda rekabete alışık olmadıkları bilinmektedir. (Leach, 2003).

Ayrıca, toprak yapısı ve ürün verimi aynı kabul edilen ve çok büyük alanlarda üretimi yapılan aynı çeşit ürünler için grup sigortaları uygulanmaktadır. Grup sigortasında çiftliklerin değil, bölgelerin verimleri esas kabul edilmekte, hasar olduğunda hasar tespiti yapılmadan riske ilişkin endeksler esas alınarak hasar ödemesi yapıldığı için sigorta maliyetleri daha düşük olmaktadır. ABD’nde ürün sigortaları yanı sıra çiftlik hayvanları sigortalarında da dünya genelindeki son olumsuz gelişmeler (BSE, şarbon) çiftlik hayvanları sigortalarına daha fazla önem verilmesi gerektiğini göstermiştir.

ABD 2000 yılından sonra değiştirdiği yönetmelikler ile çiftlik hayvanlarını hayvan üreticileriyle beraber sigortalamaya yönelik çalışmalara başlamıştır. (Dinler, 2005)

4.2.3. Kanada’da ki Tarım Sigortası Uygulamaları

1959 yılında Ürün Sigorta Programı (Crop Insurance Programme-CIP) uygulamaya konulmuştur. Hükümetin ve üreticilerin program maliyetlerinin paylaşımı, gönüllü katılım, eyalete ait katılım söz konusuydu. Bu program kuraklık, don, sel, dolu, aşırı nem, kontrol edilemeyen hastalık ve zararlılarda uygulandı.

Net Geliri Dengede Tutma Hesabı (Net Income Stabilization Account) (NISA) İşletme Gelirini Koruma Hareketi’nin (Farm Income Security Act.) bir bölümü olarak 1991’de geliştirilmiştir.

Üreticiler, hükümet ve katılan eyaletler arasında ortaklaşa geliştirilen gönüllü bir programdır. Bu program uzun dönem işletme gelirini dengede tutabilmek amacıyla üreticilere yardım etmek için planlanmıştır. Tarımsal Gelir Afet Yardımı (Agricultural Income Disaster Assistance-AIDA), gelir azalmalarıyla karşı karşıya kalan üreticilere yardım etme amacı taşımaktadır. Kişilere, çiftçi birliklerine, kooperatiflere bilgi sağlar. Tüm ürünleri kapsamına alır. Brüt gelir esasına dayanır. (Anonim, 2001)

4.2.4. Japonya’da ki Tarım Sigortası Uygulamaları

Tarımsal sigorta sisteminde özel sigorta şirketleri yoktur. Çok yönlü kamu sistemi vardır. Bu sistem altı programdan oluşur. Program; sebzeler, çiçekler, kümes hayvanları hariç hemen hemen tüm ürünleri ve hayvanları kapsar. Bu programlar; pirinç, buğday ve arpa sigortası (zorunlu katılım), ipekböcekçiliği sigortası (zorunlu katılım), hayvan sigortası, meyve ve meyve ağacı sigortası, alan ürün sigortası ve sera sigortasıdır.

Tarım sigortası, Tarımsal Karşılıklı Yardım Birliği (Agricultural Mutual Relief Associations) tarafından organize edilir. Hükümet çiftçilerin primlerini ve sigortacıların yönetim harcamalarının bir kısmını destekler. Pirinç İşletme Gelirini Dengede Tutma Programı (Rice Farm Income Stabilization Programme), pirinç fiyatında, bundan önceki üç yılda ortalama fiyata kıyasla gerileme olursa uygulanmaktadır. (Akçaöz ve Kızılay, 2004)

4.5. AB Ülkelerindeki Tarım Sigortaları Uygulamalarına Genel Bakış

AB’nde; üreticilerin OTP kapsamındaki politikalarla hem afet hem de sosyal sigorta politikaları yardımı ile risklerden korundukları bilinmektedir. Bu üreticilerin üretim riskleri çiftlik bazında ele alındığında “Risk Yönetim Stratejileri” ile “Risk Paylaşım Stratejileri’nin birbirinden ayrı olarak değerlendirildiği de görülmektedir. (Kıymaz, 2002)

4.3.1. Risk Yönetimi ve Risk Paylaşımı Stratejileri

Kısa sürede pazar bulacak, yüksek verimli, fakat düşük risk taşıyan ürünlerin seçimi yönünde geliştirilmektedir. Sözleşmeli üretim ve pazarlamayı, türev piyasalarında risk dağıtmayı, kişisel fonları ve sigortayı içermektedir. (Kıymaz, 2002)

AB’nin Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) kurallarına uygun bir yapılaşmayı izlediği, aynı zamanda tarım sigortalarında çok farklı uygulamalara sahip olan birlik üyelerinin tarımdaki risklerinin aynı esaslarla transferini sağlayacak ve geliştirecek koordinasyonu yürütmeye başladığı bilinmektedir. (Dinler, 2004a)

AB ülkelerinin, devletin prim desteği verdiği birkaç ülke dışında tarım ürün sigortaları uygulamalarında bugüne kadar ağırlıklı olarak dolu sigortası üzerinde yoğunlaştıkları ve birden çok riskin sigortası (MPCI) için alt yapı çalışmaları yaptığı bilinmektedir. Yani, AB’nde verime bağlı bir ürün sigortası uygulaması vardır. Üretim ve geliri kapsayan “gelir sigortası” uygulamaları giderek yaygınlaşma eğilimi göstermektedir. Bitkisel ürünlerin yanı sıra, çiftlik hayvanları sigortalarının da “AB Ortak Tarım Politikası’nda” ne şekilde yer

alacağı yönündeki çalışmalar, Avrupa tarımında “Gelir Sigortasının” ağırlık kazanacağını göstermektedir. (Kıymaz, 2002)

AB uygulamaları değerlendirildiğinde, uzun yıllardan beri dolu sigortalarının yaygın bir şekilde uygulandığı ortaya çıkmaktadır. AB ülkeleri her şeyden önce; sağlıklı bir dolu sigortası alt yapısının kurulması, ondan sonra devlet desteği ile diğer teminatların verilmesi yönündeki, uygulama esaslarını aynen uygulamaktadır. Bunun yanı sıra, bazı ülkelerde diğer katastrofik özellikteki don, sel, kuraklık, fırtına gibi risklerin de sigorta edildiği ve bunların prim veya hasarlarına devletin destek olduğu bilinmektedir. Bazı ülkelerden örnek vermek gerekirse; Portekiz’de 6’sı kamuya ait olmak üzere, yetkilendirilen 15 sigorta şirketi tarafından yürütülen havuz sisteminde, devlet oluşturulan fonun %60’ını finanse etmekte ve %50’ye kadar prim desteğinde bulunmaktadır. Ayrıca, %125’in üzerindeki hasarlar için, “hasar fazlası ödemesi” yapılmaktadır. (Akçaöz ve Kızılay, 2004)

Avusturya’da son yıllarda uygulanan prim destekleri İtalya ve Fransa’da bazı ürünlerde sadece dolu ve don sigortalarına uygulanmaktadır. Başta Almanya olmak üzere bu ülkeler, dolu sigortaları poliçelerini sadece “Dolu Sigortaları Şirketi”nin düzenlediği bir tarım sigortaları sektörü yaratmışlardır. Almanya’da eyaletlerin farklı yaklaşımları olmakla birlikte küçük alanlarda diğer risklerden oluşan ürün kayıplarında devletin yardımları olmasa da ülkesel büyük afetler sonrası devlet yardımları yapılmaktadır. Ancak böyle bir durum AB’nin ilgili fonlarını da harekete geçirmekte ve “AB Finansal Yardımı” çerçevesinde üreticilere yardım yapılmaktadır. Almanya’nın bu altyapının üzerine devlet desteği ile birden çok ürün sigortasına teminat verecek şekilde alt yapısını tamamladığı ve uygulamanın 2005 yılından sonra başlayacağı bilinmektedir. (Dinler, 2004a)

Yunanistan’da özel şirketlere rağmen, ürün sigortalarının devlet sigorta kurumunca düşük bir katılımı ile yürütülmesi yönündeki uygulamanın iyileştirilerek devlet ve özel sektör işbirliğinde yeni sistemlere geçileceği bildirilmektedir (Çağlayan ve Dinler, 2003)

Dünya genelinde “Birden Çok Riske Karşı Ürün Sigortaları (MPCI)” en yaygın ABD’nde olmasına rağmen, uygulamada beklenen başarı elde edilememiştir. Bunun sebebi

ise; bir yandan sigortanın çok yönlü teşviki sağlanırken, diğer yandan devletin doğal afet yardımlarının devam etmesidir. MPCİ uygulamasında dünya genelindeki en başarılı ülkenin İspanya olduğu tüm otoritelerce kabul edilmektedir. İspanya uygulamasında devlet, çiftçi birlikleri ve sigorta sektöründen oluşan tarafların içinde yer aldığı “havuz sisteminde”; çiftçilerin sigorta şirketlerine ödediği primler havuzda toplanmakta, hasarlar da havuzdan doğrudan çiftçiye ödenmektedir. Devlet, çiftçiye afet yardımı yapmamakta, ancak ürünlerini sigorta ettiren çiftçinin priminin %50’sini karşılamakta ve bu desteği doğrudan havuza göndermektedir. Prim toplama, prim fiyatları belirleme, aktüerya çalışmaları, hasar organizasyonu ve ürün geliştirme havuz içindeki ayrı ayrı birimler tarafından bağımsız olarak yürütülmektedir. Sigorta şirketleri sadece poliçe düzenleme, pazarlama ve satış faaliyetlerini yerine getirmektedirler. Sistemin yönetiminde ve teknik uygulamalarda Tarım Bakanlığı’nın, finans ve sigorta hesapları konularında ise Maliye Bakanlığı’nın örnek işbirliği bulunmaktadır (Dinler, 2003b)

AB’nin tarım sigortaları uygulamalarında, ABD’nin deneyimlerinden yararlanarak çok daha sağlıklı bir sistemi kurmayı başaran İspanya’nın modeli, kontrollü devlet desteğinin özel sigorta şirketleriyle başarılı bir şekilde yürütebileceğini de göstermiştir. Bu çerçevede, devletin sisteme prim desteğinin yanı sıra reasürans desteği vermesinin bir müdahale şekli olmadığı, aksine bugüne kadar yapılan doğal afet yardımlarının bir parçası olarak görülmesi gerektiği, daha önce afete maruz kalıp, karşılıksız yardım alanların sigorta sayesinde riske ortak olmalarının sağlandığı yönündeki görüşler ağırlık kazanmıştır. AB ülkelerinde son gelişmelere paralel olarak, ortak korumacılık yapısını tarım sigortaları konusunda daha da hissettirecek şekilde özellikle ürün gelir sigortası sisteminin özel sektör tarafından yönetilecek biçimde kurulması, prim ve reasüransa kamu desteğinin sağlanması fakat prensip olarak kamu müdahalesinin olmaması tercih edilmektedir. Kamu müdahalelerinin sadece düşük olasılıklı olmasına rağmen, yüksek riskli doğal afetlerin oluşturacağı pazar tıkanıklığında ve çiftçilerin kaynaklarının optimum kullanılması oluşan verim kayıplarının önlenmesi yönünde müdahale olabileceği düşünülmektedir. Mevcut reasürans kapasitesinin üzerindeki kaynak ihtiyacının karşılanması için, bulunması İspanya örneğinde olduğu gibi sermaye piyasaları yeterince gelişene kadar kamu katkısının yapılması gerekmektedir (Kıymaz, 2002; Dinler ve ark., 2002)

Yukarıda AB ülkelerindeki tarım sigortaları işleyişinin genel bir açıklaması verilmiştir. Şimdi; aşağıda, ülkeler bazında daha spesifik bilgiler verilerek tarım sigortalarının işleyişi incelenecektir.

4.4. AB'ne Üye Ülkelerin Bazılarındaki Tarım Sigortası Uygulamaları

4.4.1. Almanya'da ki Tarım Sigortası Uygulamaları

Dolu, don (üzüm), kalite ile ilgili sigorta; şeker içeriği (şeker pancarı), nişasta içeriği (patates), patatesten belirli hastalıklar, fırtına, don, sağanak yağmur, epidemik hastalıklar, hayvanlar için kazalara karşı özel sigorta uygulaması yapılmaktadır. Kamu afet yardımları kamu fonları tarafından yapılmaktadır. Devlet prim desteği uygulamaktadır. (Anonim, 2001)

4.4.2. Fransa'da ki Tarım Sigortası Uygulamaları

Dolu (tüm ürünler için), fırtına (mısır, üzüm, ayçiçeği ve şerbetçiotu için doluya ilaveten), çoklu risk (tütün) ve hayvan kayıpları özel sigorta şirketleri tarafından sigortalanmaktadır. Özel sigorta şirketleri tarafından sigortalanamayan doğal afetler sonucu oluşan tüm kayıplar için kamunun afet yardımları (kuraklık, kesin olarak belirtilemeyen felaketler) vardır. Meyve ve sebzeler için dolu sigortası primleri özel sigorta şirketleri tarafından desteklenir. Devlet yardımları özel sigortanın kapsamındaki, korunabilen kayıpları destekler.

Dolu, salyangoz zararı (tüm ürünler), karga zararı (mısır), durgun su (şeker pancarı ve üzüm hariç tüm ürünler), kuraklık, don, fırtına (mısır), zararlılar (tahıllar), sel, dolu ve don kombinasyonu (üzüm) ve dolu, fırtına ve kar (bahçecilikte) risklerine karşı sigorta yapılmaktadır. Sistemde özel sigorta şirketleri faaliyet göstermektedir. Sigorta primleri dolu ve don sigortası için devlet tarafından desteklenir. (Anonim, 2001)

4.4.3. İspanya’da ki Tarım Sigortası Uygulamaları

1978 yılında Birçok Riske Karşı Ürün Sigortası (Multiple Peril Crop Insurance-MPCI) (sebze ve meyveleri içeren çok sayıda ürün) ilk olarak uygulanmıştır. Tarım sigortası uygulamasında gönüllülük esastır. Devlet tüm maliyetlerin %50’sini destekler. Kamu, özel kurumlar ve çiftçi temsilcileri sigorta sisteminde yer alır.

ENESA (Balık, Gıda, Tarım Bakanlığı) sigorta sistemini geliştirmede ve tarım sektörüne bilgileri yaymada rol oynar. Çiftçilere özel şirketler tarafından dağıtılan sigorta kontratları, sistemi yöneten, tarifeleri oluşturan ve şartları belirleyen, primleri/destekleri toplayan ve ödemeleri yapan Agroseguro’da toplanır. (Akçaöz ve Kızılay, 2004)

1980 yılında ürün ve hayvan sigortaları, Birinci Ulusal Tarım Sigortası Uygulama Planı kapsamında uygulamaya başlanmıştır. (Meuwissen ve ark., 2002)

4.4.4. İtalya’da ki Tarım Sigortası Uygulamaları

Özel sigorta sistemi (dolu, don, rüzgâr meyve ağaçları için hastalık ve zararlı) mevcuttur. Kamu afet yardımları Ulusal Dayanışma Fonu tarafından yapılır. Bu fon, zarardan sonra doğru tedbirler (sigortalanamayan ürünlerde aşırı yağış, sel, fırtına, kırağı, dolu ve kuraklık) ve zarardan önce önleyici tedbirler almaktadır. (Doğal riske karşı sigortaların primini kısmen desteklemek) Çoklu risk sigortası; kuraklık, aşırı nem, dolu v.b. risklere karşı uygulanmıştır. (Akçaöz ve Kızılay, 2004)

4.4.5. Kıbrıs'ta ki Tarım Sigortası Uygulamaları

Tarım sigortası ilk olarak 1956 yılında Tarımsal Tedbir Fonu (Agricultural Provident Fund) adında bir programla başlamıştır. 1965 yılında Kuraklıktan Zarara Uğrayan Çiftçilerin Refah Fonu uygulamaya konulmuştur.

1978 yılında Kıbrıs Tarım Sigortası Programı (Tarımsal Sigorta Organizasyonu 'OGA') uygulanmaya başlanmıştır. Zorunlu sigorta yapılmaktadır. Hükümet primlerin %50'sini desteklemektedir. (Akçaöz ve Kızılay, 2004)

4.4.6. Macaristan'da ki Tarım Sigortası Uygulamaları

21 özel sigorta şirketinin sadece 4'ü tarım sigortası alanında faaliyet göstermektedir. Ürün sigortası; tüm ürünlerde dolu sigortası, fırtına sigortası (tahıllar), don sigortası (tahıllar), sel sigortası (tüm ürünler) ve sera sigortasıdır. Hayvan sigortası; yangın, yıldırım, deprem, hastalık ve kazaların sebep olduğu kayıplara karşı, inek, domuz, koyun ve kümes hayvanlarını sigortalıdır. (Akçaöz ve Kızılay, 2004)

4.4.7. Portekiz'de ki Tarım Sigortası Uygulamaları

1980 yılında Hükümet Ürün Sigorta Programının yetki verdiği ürün sigortası uygulanmaya başlanmıştır. Bu program altısı hükümetin kendisine ait diğerleri karışık veya özel olan 15 yetkili sigorta şirketleri tarafından oluşturulan bir havuz olarak çalışmaktadır. Hükümet, Ürün Sigortası Tazminat Fonunun (Crop Insurance Compensation Fund) yaklaşık % 60'ını finanse eder. Bu fon primlerin %25'ini destekler. Maliye ve Tarım Bakanlıkları karar verme merkezidir. Bakanlıklar Özel Ürün Sigorta Fonu'nu yönetirler.

Bu fon afet kayıplarının bedelini ödemek için hükümet tarafından oluşturulmuştur. Sigorta uygulamasında katılım gönüllüdür. 1996 yılında Koruma Sistemi kurulmuştur. Hükümet %125'in üzerinde ki kayıp oranını öder. Bu sistem, yangın, yıldırım, aşırı yağış, dolu, don ve sağanak kar yağışı risklerine karşı uygulanır. Primlerin %50'si Tarım Bakanlığı tarafından desteklenir. (Akçaöz ve Kızılay, 2004)

4.4.8. Yunanistan'da ki Tarım Sigortası Uygulamaları

1925–1961 yıllarında dolu ve hayvan sigortası uygulanmaktaydı ve gönüllülük esastı. 1926–1954 yıllarında Karşılıklı Tarım Sigortası (dolu fırtınası, hayvan kayıpları, yıldırım ve yangın risklerine karşı) uygulamaya konuldu. Hükümet tarafından dolu ve don risklerine karşı Tarımsal Sigorta Fonu (TGA) kuruldu.

1954–1980 yılları arasında hükümet tarafından Yunanistan Tarım Bankası kuruldu. Bu banka, dolu ve hayvan sigortasını uygulamaya koydu. 1961–2001 yıllarında zorunlu sigorta uygulandı. Çiftçilerin sosyal güvenlik programlarını kurmak ve doğal afetlerin sebep olduğu ürün kayıplarından gelen finansal sonuçlara karşı çiftçileri korumak amacıyla Tarımsal Sigorta Organizasyonu kuruldu.

1963 yılında dolu ve don risklerine karşı ürün sigortası uygulandı. 1978 yılında sel ve fırtına risklerine karşı sigorta uygulandı. 1979 yılında dolu ve don risklerine karşı koruma programları uygulandı. 1988 yılında Yunan Tarım Sigortası Organizasyonu (ELGA) uygulamaya konuldu. ELGA; dolu, don, fırtına, sel, kuraklık, aşırı yağış, aşırı kar yağışına karşı zorunlu ürün sigortası yapmaktadır. Tarım sigortası sisteminde sigorta şirketleri, ELGA ve Tarım Bakanlığı yer almaktadır. (Georgiadis, 2002)

5 - TÜRKİYE’DE TARIM SİGORTALARININ GELİŞİMİ ve TARSİM’E GEÇİŞ SÜRECİ

5.1. Türkiye’deki Tarım Sigortaları Tarihi ve Gelişim Süreci

Tarım sigortaları konusundaki gelişmeye baktığımızda; paydaşların ortak katılımlarını sağlayacak şekilde ilk planlı çalışmalar 1987 yılında Dinler tarafından hazırlanan “Türkiye için Tarım Sigortalarını Geliştirme Planı” çerçevesinde başlatıldı ve iyileştirmeye yönelik çalışmalar 1995’e kadar devam ettiğini görüyoruz. 1995 yılında ise Tarım Sigortaları Vakfı’nın kurulmasıyla, devletin prim desteği olmasa da organize olmuş bir tarım sigortası uygulamasına geçilmiştir. (Dinler, 2005)

1995 yılına kadar olan dönemi, "Klasik Tarım Sigortalarında Geleneksel Uygulamalar", 1995 yılı ile 5363 sayılı yasanın yürürlüğe girmesine kadar olan dönemi de "Devlet Destekli Tarım Sigortasına Geçiş Dönemi" olarak inceleyeceğiz.

5.1.2. Klasik Tarım Sigortalarında Geleneksel Uygulamalar (1957 – 1995)

1957 yılında Şeker Sigorta dolu sigortaları ve 1959’da Başak Sigorta çiftlik hayvanları sigortası uygulamalarını başlatmıştır. 1987 yılında Türkiye İçin Tarım Sigortalarını Geliştirme Planı uygulamaya konulmuştur. Sigorta sektöründe devlet, çiftçi birlikleri ve sigorta şirketleri üçgeninde planlı bir dönem başlamıştır. 1995’de Birden Çok Riske Karşı Ürün Sigortaları (MPCI) için altyapı çalışmaları başlatılmıştır. Tarım Sigortaları Vakfı kurulmuştur. 1997’de I. Tarım Şurası çalışma belgesinde tarım sigortaları havuzuna yer verilmiştir. (Anonim, 2008)

1998’de “Tarım Sigortaları Teşviki Hakkında Kanun Tasarısı” sigorta sisteminde devlet desteği ve havuz uygulamasını öngörmekteydi. Ancak bu kanun tasarısı çıkarılamamıştır. 2000 yılında “Tarımsal Reform Uygulama Projesi-ARIP” uygulamaya geçirilmiş ve Tarımda devlet destekli tarım ürünleri sigortalarının başlaması öngörülmüştür.

2001 yılında devletin doğal afet sonrası tohumluk yardımı kaldırılmıştır. 2002 yılında doğal afetlere karşı devletin çiftçiye karşılıksız yardım yapmasını sağlayan uygulamalar bitmiştir. Acil Eylem Planında Tarım Ürünleri Sigortası Kanunu çıkarılması ve uygulama planı hazırlanması öngörülmektedir. (Dinler ve ark. 2005)

Türkiye’de tarımda risk yönetiminde, 5363 sayılı yasanın yürürlüğe girmesine kadar geçen süre içerisinde, devletin çiftçi primlerini desteklemesi uygulama alanı bulamamıştır.

2090 sayılı "Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Yapılacak Yardımlar Hakkında Kanun" ve 5254 sayılı "Muhtaç Çiftçilere Ödünç Tohumluk Verilmesi Hakkında Kanun" (03.03.2001 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanan bazı fonların tasfiyesi hakkında kanun’la 01.01.2002 tarihi itibarıyla bu yasa yürürlükten kaldırılmıştır) çerçevesinde doğal afet sonucunda karşılıksız devlet yardımları yapılması tercih edilmiş, bu yetersiz doğal afet yardımları sorunu çözemediği gibi, afetler sonucu ertelenen çiftçi borçları her yıl devlete büyük görev zararları halinde geri dönmüştür. Dolayısıyla, risk yönetim sistemi iyi kurulamamış ve riskler transfer edilemediğinden hem devlet ve hem de çiftçiler büyük ekonomik zararlara uğramışlardır. Tarım sigortaları konusu sadece sigorta şirketlerinin bir görevi olarak görülmüş, devletin herhangi bir desteği söz konusu olmamıştır. (Anonim, 2001)

Türkiye’de tarım sigortası ile ilgili çalışmalar Cumhuriyet’in ilk yıllarında başlamış, çeşitli kurum ve kuruluşlar konu ile yakından ilgilenmiş ve çeşitli çalışmalar yapmışlardır. İlk olarak T.C. Ziraat Bankası, tarım sigortası ile ilgili çalışmalar yapmıştır. (Anonim, 2008)

1937 tarih ve 3202 sayılı T.C. Ziraat Bankası Yasası’nda konuya yer verilmiştir. Konu 1938 yılında "Köy ve Ziraat Kongresi"nde de tartışılmıştır. Bu dönemde Türk Ticaret Kanunu’nun 1316. ve 1319. Maddelerinde tarım sigortalarının yasal yönleri düzenlenmiştir. Ticaret Bakanlığı’nca 1940 ve 1944 yıllarında "Zirai Sigorta Kanun Tasarısı" hazırlanmış ve bu tasarı 1952 ve 1956 yıllarında yinelenmiştir.

1960 yılında Turhan FEYZİOĞLU ve arkadaşlarınca Tarım Sigortası Kanunu Tasarısı,

1976–1980 yıllarında Tarım Bakanlığı’nca iki adet Tarım Sigortası Kurumu Kanun Tasarısı,

1988 yılında Orhan ŞENDAĞ ve arkadaşlarınca Tarım Sigortası Kurum Kanun Tasarısı,

1993 yılında Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nca Tarım Ürün Sigortası Kanun Tasarısı ve halen 1995 yılında Hazine Müsteşarlığı'nca Tarım Sigortalarının Teşviki Hakkında Kanun Taslağı hazırlanmıştır. 1999 yılında hazırlanan üç ayrı taslak (Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Tarım Sigortaları Vakfı, Hazine Müsteşarlığı) ilgili kişi ve kuruluşların katılımıyla Hazine Müsteşarlığı'nca düzenlenen bir dizi toplantılarda değerlendirilmiş, sonuçta Hazine Müsteşarlığı "Tarım Sigortaları Teşviki Hakkında Kanun Tasarısı" hazırlanmıştır. Hazine Müsteşarlığı tarafından hazırlanan yeni kanun tasarısı kamuoyunda tartışmaya açılmıştır.” (Çetin, 2003)

Tarım sigortaları uygulamaları 1957 yılında başlamış olmasına ve risklerin giderek arttığının bilinmesine rağmen, çiftçinin gelir düzeyinin sürekli düşmesi, tarım sigortaları için bir devlet politikasının oluşmamış olması, tarım ve sigorta sektörlerindeki bilgi ve ilgi eksikliği, daha kolay işlere yönelme arzusu gibi faktörler tarım sigortalarının diğer tarımsal faaliyetler yanında daha az gelişmesinde rol oynamışlardır. Bütün dünyada olduğu gibi, Türkiye’de de tarım sigortaları uygulamaları bitkisel ürünlerin “dolu” riskine karşı sigortalanmasıyla başlamıştır. 1957 yılında Şeker Sigorta’nın Dolu Sigortaları, 1959 yılında da Başak Sigorta’nın Çiftlik Hayvanları Sigortaları uygulamalarını başlattığı bilinmektedir.

Ancak bu çalışmalarda bitkisel ürün sigortaları iller ve ürünler bazında incelendiğine, dolu sigortalarının belirli ürünlerde ve illerde yoğunlaştığı, yaygınlaştırılmadığı ortaya çıkmaktadır. (Anonim,1997)

5.1.3. Devlet Destekli Tarım Sigortası Uygulamasına Geçiş Dönemi (1995–2006)

1995 yılına gelindiğinde, o güne kadar sürdürülen mevcut dolu sigortalarının geliştirilmesi, daha sonra devlet desteği sağlanarak, “ Birden Çok Riske Karşı Ürün Sigortaları - MPCİ ” uygulamalarına geçilmesi için uygun modelin “**Tarım Sigortaları Havuzu** ” olduğu görüşüyle dolu sigortaları altyapı çalışmaları başlatılmıştır. Bu çerçevede, öncelikle dolu sigortaları uygulamalarındaki sorunların giderilmesi, Türkiye’de tarım sigortalarının geliştirilmesi ve uygun sistemlerin kurularak bazı faaliyetlerin bağımsız bir merkezden yürütülmesi amacıyla, 1995 yılında Tarım Sigortaları Vakfı (TSV) kurulmuştur.

Tarım Sigortaları branşında faaliyet gösteren resmi ve özel tüm sigorta ve reasürans şirketlerinin Tarım Sigortaları Vakfı'na üye olmasından sonra özellikle, tarım ürünleri hasar tespitinin aynı teknik bilgilerle bağımsız uzmanlar tarafından belirlenmesi sağlanarak, çiftçinin hasarlarını gerçek değerlerle ödeme amacıyla ortak hizmet veren bağımsız bir hasar havuzu oluşturulmuştur. (Anonim, 2006)

Diğer taraftan vakıf sigortalı olanların yanı sıra, sigortasız ürün ve risklere ait bütün istatistiksel veriler, ayrıca bilgi bankası şeklindeki bir veri havuzunda toplanmakta ve değerlendirilmektedir. Tüm veriler GIS (Coğrafi Bilgi Sistemleri) içerisinde ayrı ayrı analiz edilmekte ve prim fiyatlarına esas teşkil edecek aktüeryal çalışmalar yapılmaktadır. (Güngör, 2006)

Tarım sigortasının ülkemizde önemi anlaşılmaya başlanmasıyla birlikte, konu kalkınma planlarında da ele alınmaya başlanmıştır. Tarım sigortasına, 1985–1989 yıllarını kapsayan Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda 172. Madde'de, Tarımsal Destekleme Politikası başlığı altında, "Tabii şartlardan doğan gelir istikrarsızlığına karşı tarım ürün sigortası kurulması için çalışmalar yapılacaktır" şeklinde yer verilmiştir. (Anonim, 1989)

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda tarım ürün sigortasının kurulması için çalışma yapılmasına değinilirken, Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda da tarım sigortasının geliştirilmesi öngörülmüştür. Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda 198. Madde'de, Tarımsal Destekleme Politikası başlığı altında, " ...Tarım ürün sigortası sistemi geliştirilecektir" şeklinde ifade edilmiştir (Anonim, 1994)

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda da çiftçi gelirlerine istikrar kazandırmak amacıyla tarım ürünlerinin sigortalanması sisteminin geliştirilmesi öngörülmüştür. (Anonim, 2000)

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda, ürün sigortasının yanı sıra, ürün sigortasının alt yapısını oluşturacak olan Çiftçi Kayıt Sistemi'nin geliştirileceği ve Tarım Bilgi Sistemi'nin kurulacağı dile getirilmiştir. (Anonim, 2005)

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda 1282. Madde, "Çiftçi Kayıt Sistemi, Tapu Kadastro Sistemi, Coğrafi Bilgi Sistemi ve Çiftlik Muhasebe Veri Ağının Geliştirilmesi sağlanacaktır. Tarımsal veri tabanını kullanan Tarım Bilgi Sistemi kurulacaktır", 1283. Madde ise "Üreticiyi ve üretim düzeyini risklere karşı korumak amacıyla Risk Yönetimi araçları geliştirilecektir. Bu çerçevede; tarım ürünlerine yönelik sigorta sistemi, vadeli işlemler borsası, sözleşmeli tarım ve stok yönetimi araçlarının geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve etkin şekilde uygulamaya konulması sağlanacaktır" ifadeleriyle düzenlenmiştir. (Anonim, 2005)

Tarım sigortasına ve Türkiye'deki gelişimine ilişkin olarak, Tarım Şuralarında daha geniş yer verilmiş ve tarım sigortasına Devletin destek vermesinin altı çizilmiştir. Tarım sigortasına ilişkin sorunların irdelenmesine ve çözüm önerilerine entelektüel bir yaklaşım sağlanmış olmasıyla I.Tarım Şurası, tarım sigortalarının gelişiminde önemli bir yer tutmaktadır. (Güngör, 2006)

I. Tarım Şurası'nda,

"Bugün için tarım sigortası ile ilgili tüm verileri değerlendirebilecek bir komisyon vasıtasıyla yasa taslağı yeniden gözden geçirilmelidir. Komisyon bir yıl içinde yasa taslağını tamamlayarak, 1998 yılı içinde kanunlaşması için gayret göstermeli, bu arada tarım sigortalarının kamuoyunda tartışılması için gerekli çalışmaları yapmalıdır. İlgili kuruluşların görüşleri doğrultusunda taslakta yapılacak iyileştirmelerle ortaya çıkacak yasa, bu konudaki gelişmeler de yeni ufuklar açacaktır. Tarım sigortalarının gelişmesi devlete sigorta şirketlerine ve çiftçi birliklerine ayrı ayrı görev ve sorumluluk yüklemenin yanı sıra, bu üçünün birlikte organizasyonunu zorunlu kılmaktadır. Bu amaçla, tarım sigortaları branşında faaliyet gösteren sigorta ve reasürans şirketlerinin devletin desteğinde bir araya gelerek bir üretim havuzu (pool) oluşturması ve devletin sigortayı cazip kılması için sigorta primine ve/veya hasara katkıda bulunması gereklidir. Bu havuz sisteminde çiftçi birlikleri kuracakları sigorta şirketleriyle yer alabileceklerdir" şeklindeki anlatımla günümüz havuz sisteminin de teorik altyapısının hazırlıkları oluşturulmuştur. (Anonim, 1997)

II. Tarım Şurası Sonuç Raporu'nda da Hedefler ve Stratejiler Bölümünde ve Tarım Sigortaları başlığı altında aşağıda belirtildiği gibi kısa, orta ve uzun vadeli projeksiyonlar yapılmıştır. (Anonim, 2004)

Kısa vadede (1–3 yıl arası) 2090 Sayılı Yasa, üreticinin tüm mal varlığının %40'ının kaybolması koşulunu araması ve yeterli ödenek aktarılmaması nedeniyle uygun bir koruma şemsiyesi sağlayamamaktadır. Tarım sigortaları yasasının bu eksiklikleri giderecek şekilde oluşturulmasında büyük yarar vardır. Tarım sigortaları sisteminin ülkemiz yapısına uygun İspanya'nın temel alınarak kurulması yararlı olacaktır. Aynı zamanda sistemin yeterli kaynak ile desteklenmesi gereklidir. (Anonim, 2004)

Orta vadede (4–7 yıl arası) tarım sigortaları sistemi, üreticiyi doğal afetlerin ekonomik sonuçlarından korurken, sistemin kamu bütçesine olan yükü zaman içinde azalacak, aynı zamanda kayıt sistemi ve üretim planlamasına da destek olunacaktır. Uzun vadede (8–15 yıl arası) tarım sigortaları ve sözleşmeli üreticilik sistemi, üretici gelirlerinin garanti edilmesini ve istikrarını sağlayacaktır. (Anonim, 2004)

II. Tarım Şurası'nın sonuç bölümü, oldukça çağdaş bir yaklaşımla, "Tarım Sigortaları Kanun Tasarısı en sağlıklı şekilde ivedilikle çıkarılmalıdır. Tarım ürünleri sigortalarının ülke genelinde yaygınlaşmasını hedefleyen çalışmalar yürütülmeli, bitkisel ürün sigortalarının yanı sıra, çiftlik hayvanları sigortalarının da geliştirilmesi sağlanmalıdır. Tarımda risk yönetimi ve transferlerine ilişkin sistemlerin kurulması sonrasında mal sigortalarının yanı sıra can sigortalarının da geliştirilmesi ile çiftçiye "yaşam garantisinin" sağlandığı bir gelecek hedeflenmelidir." şeklinde ifade edilmiştir. (Anonim, 2004)

1998 yılı Hükümet programında yer alan "Tarımsal Politikalarla İlgili Yapısal Değişiklik Projesi" tarım ürünleri sigortası yasasının çıkarılması ve devlet desteğinin sağlanmasını öngörmektedir. Bu proje çerçevesinde ilgili kurumların katılımı ile Hazine Müsteşarlığınca yürütülen çalışmalarda üç ayrı yasa taslağı yer almış (Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, T. Dinler,

Hazine Müsteşarlığı) sonuçta Hazine Müsteşarlığı tarafından “Tarım Sigortaları Teşviki Hakkında Kanun Tasarısı” başlığında yayımlanmıştır. (Anonim, 2002)

2000 yılında Tarım ve Köyişleri Bakanlığının başlattığı “Tarım Reformu Uygulama Projesi” (Agricultural Reform Implementation Project - ARIP) çerçevesinde tarımda devlet destekli doğal afet sigortalarının başlaması öngörülmüştür. 2001 yılında program çerçevesinde tarım sigortalarını engelleyen iki yasadaki biri olan 5254 Sayılı Yasa yürürlükten kaldırılmıştır. 2090 Sayılı diğer yasa yürürlükte olmasına rağmen hasar ödemelerine ilişkin fon iptal edildiği için uygulamada aktif değildir. Bugün için devletin doğal afetler karşısında çiftçiye karşılıksız yardımları yapmasını sağlayan uygulamaların tamamı kaldırılmış durumdadır. Ancak, çiftçiye güvence sağlayacak, "Tarımda Doğal Afet Sigortaları Yasası" da çıkarılmamıştır. 2001 yılında bir taraftan, "Tarım Reformu Uygulama Projesinin" Dünya Bankası kredisi ile desteklenmesi için bir ön çalışma başlatılmış, diğer taraftan yasal düzenlemelere ilişkin alt yapı çalışmaları yürütülmüştür. 58. ve 59. Hükümetler, Acil Eylem Planları'nda tarım sigortasının geliştirilmesini ve tarım sigortası primlerine devlet desteğinin verilmesini hedef olarak belirlemişlerdir Bu hedefler doğrultusunda yapılan çalışmalar sonucunda 5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu, 14.06.2005 tarihinde kabul edilmiştir. (Güngör, 2006)

5.1.4. Tarım Sigortaları Vakfı ve Geleneksel Tarım Sigortaları Uygulamaları

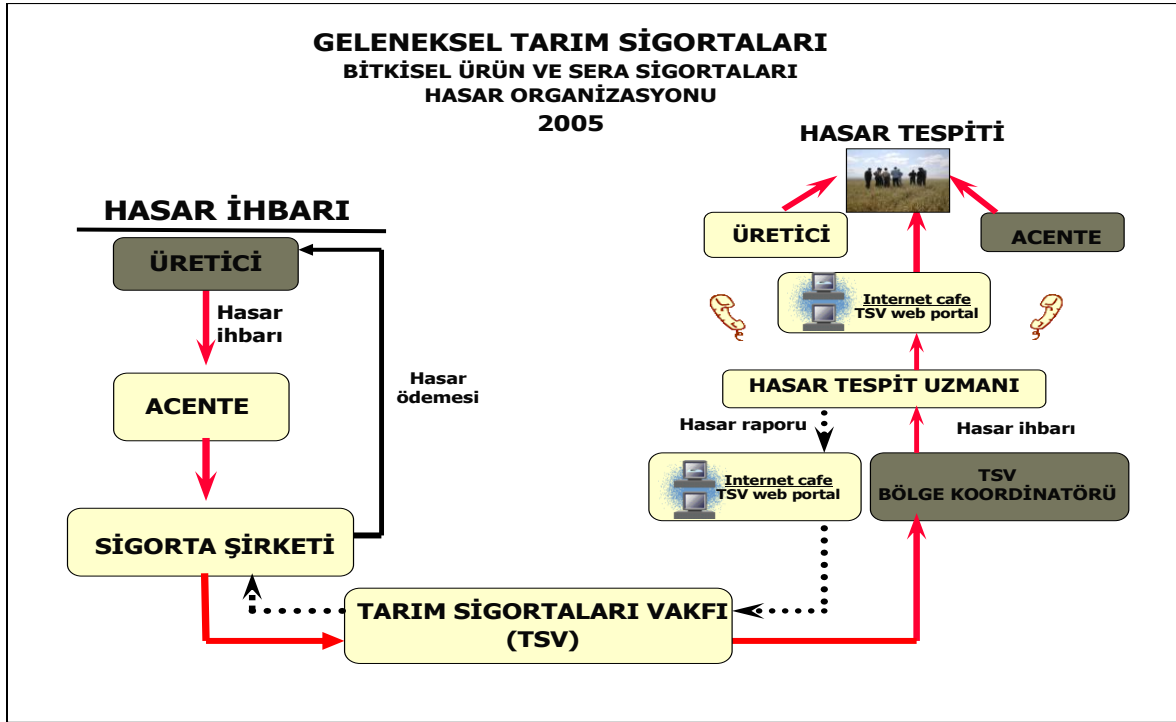
Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de kuraklık, don, sel, dolu, fırtına gibi meteorolojik karakterli doğal afetler çiftçinin malına ve canına önemli ölçüde zarar vermektedir. Türkiye’de tarım sigortaları uygulamaları; çiftçilerin mal ve canlarını teminat altına almak üzere 1957 yılında başlamıştır. Bitkisel ürünler, sera ve içindeki ürünler ve hayvanlar günümüze kadar çeşitli risklere karşı sigorta edilmektedir. Geleneksel tarım sigortası olarak adlandırdığımız bu uygulamada bitkisel ürünler dolu ve yangına karşı sigorta edilirken, hayvanlar ise çeşitli hastalık ve kazalar sonucunda ölümleri halinde tazminat ödemesini içeren bir hayvan hayat sigortası teminatı altına alınmaktadırlar. (Anonim, 2006)

“Tarım sigortaları konusunda paydaşların ortak katılımlarını sağlayacak şekilde ilk planlı çalışmalar 1987 yılında hazırlanan “Türkiye için Tarım Sigortalarını Geliştirme Planı” çerçevesinde başlatıldı ve iyileştirmeye yönelik çalışmalar 1995’e kadar devam etti. Yıllardır uygulanan geleneksel dolu, sera ve çiftlik hayvanları sigortalarının sorunlarının çözümü, daha sonra da devlet desteği sağlanarak, don, sel ve kuraklık sigortalarının uygulanması için gerekli yasal düzenlemelerle bir Havuz sistemi kurulmasını hedefleyerek 1995 yılında Tarım Sigortaları Vakfı’nı (TSV) kuruldu. TSV’in öncelikli kurulma amacı “Sigorta sisteminde hasarın doğru tespiti ve gerçek değerdeki hasar tazminatının çiftçiye bir an önce ödenmesi her şeyin temelidir” mantığından yola çıkılarak bir sistemin oluşturulmasının sağlanmasıydı. Bu sisteme de Sigorta şirketleri, entegre edilerek, standart poliçe, hasar ihbarı ve hasar raporlarının elektronik ortamda düzenlenmesi, çiftçi, üretim ve poliçeye ait kayıtların Vakfın veri bankasında tutulması ve analiz edilmesi sağlanmıştır. Vakfın geliştirdiği ürün ve köy bilgi standardının sağlandığı tek tip poliçe tüm üye sigorta şirketleri tarafından yıllardır kullanılmaktadır.” (Dinler, 2005)

Sistemin Dolu ve Sera Sigortaları hasar organizasyonunda ki işleyişini grafik olarak gösterimine bakacak olursak sistemin çalışmasını daha net bir biçimde anlayabileceğiz

Çizelge: 5.1. TSV hasar organizasyonu otomasyon sistemi çalışma şekli (TSV 2005)

Geleneksel sistemde; ürününü sigorta ettiren çiftçi hasar halinde, ilgili acentesine hasar ihbarını yapmakta, acente hasarı sigorta şirketine bildirmektedir. Sigorta şirketi, poliçe bilgilerini de içeren hasar ihbarlarını elektronik ortamda Vakfa göndermektedir. Vakıf, elektronik ortamda hasar ihbarlarının alt bölümüne hasar rapor formunu ekleyerek aynı gün 12 Bölge Koordinatörü aracılığı ile bütün yurttaki görev yapan eksperlere elektronik ortamda gönderir. Aynı anda cep telefonlarından “hasar ihbarınız var” uyarısını alan eksperler, bilgisayarda TSV web portalını kullanarak, kendilerine elektronik ortamda gönderilen hasar ihbar-rapor formunu doküman olarak kâğıda basar ve yola çıkarlar. İki eksper birlikte hasarlı alana gider, hasar tespitini yaparak, hasar raporunu arazide düzenlerler. Aynı günün elektronik ortamda TSV’ye gönderirler. Hasar Rapor bilgileri TSV Veri Bankası’nda kayıt altına alındıktan ve kontrol edildikten sonra derhal ilgili sigorta şirketine gönderilir. Sigorta şirketleri aldıkları bu rapor doğrultusunda çiftçinin belirlenen hasarını öderler. Bu ödemeler

(ekspertizin raporunda oluşan hasara ilişkin, sigorta poliçesine aykırı bir durum tespit edilmemişse) genellikle ekspertiz raporunun şirkete ulaşmasından itibaren 15 ila 30 gün içinde sigortalı tarafa ödenir. Ayrıca vakıf tarafından kurulan sera risk inceleme organizasyonunun da seraların risk incelemelerinin konu uzmanı ziraat mühendisleri tarafından yapılarak risk inceleme raporlarının da otomatik olarak internet ortamında sigorta şirketlerine gönderilmesi, riske göre prim fiyatlarının belirlenmesi esası getirilmiştir. Diğer taraftan çiftlik hayvanları sigortalarında da Tarım Sigortaları Vakfının risk inceleme ve hasar tespit organizasyonları da dolu ve sera sigortalarına benzer tam otomasyon sistemine sahip kılınmıştır. Çiftlik hayvanlarının sigorta öncesi risk incelemelerinde bir veteriner hekim ile birlikte bir zootechnisin de görev alması sağlanmıştır. Birlikte tutulan risk inceleme raporuna göre sigorta şirketi poliçe düzenleyip düzenlememeye veya sigorta priminin ne olacağına karar vermektedir. Hasar organizasyonunda ise Veteriner Hekimler görev almakta olup, düzenlemiş oldukları hasar raporlarını elektronik ortamda vakfa göndermektedirler.

Tarım Sigortaları Vakfı; AR-GE çalışmalarında tarımda risk analizleri için coğrafi bilgi sistemlerinin yanı sıra, tarım bilişim tekniklerinin ilk örneklerini de uygulamaya geçirmiştir. Tarım Sigortaları Vakfının poliçe ve hasar raporlarından elde ettiği ve veri bankasında topladığı veriler bölge, il, ilçe, ürün, acente, sigortalı bazında analiz edilerek rapor haline dönüştürülmüştür.

TSV her yıl, yılsonunda üye sigorta şirketleri için hazırladığı 480 detay raporu içeren “Şirket Bazlı Yıllık Değerlendirme Raporu” şirketlerin risk yönetimlerinde çok önemli bir faktör oluşturmuştur. Henüz AB ülkelerindeki sigorta şirketlerinin hiç birisinde bu şekilde bir detay raporun olmadığı bilinmektedir. Vakfın kurmuş olduğu otomasyon sistemleri sayesinde 2005 yılında sigorta şirketleri dolu sigortalarının hasar ödemelerini 15 gün içerisinde gerçekleştirmişlerdir. Türkiye bu özelliği ile Avrupa Birliği içerisinde 2005 yılında en hızlı hasar ödemesini yapan ülke olarak birinci sırada yer almıştır.

Tarım Sigortaları Vakfı Geleneksel ve Devlet Destekli Tarım Sigortaları uygulamalarının tek bir merkezden yürütülmesi görüşüyle risk inceleme, hasar organizasyonu ve ARGE hizmetlerinin yanı sıra, deneyimli personelini, otomasyon sistemlerini, özel

Agrosoft programı ve veri bankasını, hatta kıt kaynaklarına rağmen gelirlerinin önemli bir kısmını kuruluş aşamasındaki Tarsim'e devretmiştir. (Anonim, 2006)

Tüm Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin, Tarım Bakanlığı ve Çiftçi kuruluşlarının "kurulan havuzun işletmesinin Vakıf tarafından yürütülmesi" şeklindeki ortak görüşlerine rağmen Dünya Bankası ve bazı kişisel beklenti sahiplerinin yanlış bilgilendirmeleri sonucunda bu gerçekleştirilememiş, kanuna aykırı hazırlanan iki yönetmelik ile uluslararası deneyime sahip yönetici ve uzmanların sistemde yer alması engellenmiştir. Bugün vakfın yetişmiş olan bireysel ve teknik güvenilirlikleri ile deneyimleri onaylanmış 760 tarım sigortaları eksperisi sistemin dışında bırakıldığı görülmektedir. Devlet Destekli Tarım Sigortaları uygulamalarının sorunsuz bir şekilde başlamasında TSV tarafından hazırlanan havuz teknik altyapısının Tarsim'e entegre edilmiş olması en büyük faktörü teşkil etmektedir. AB'de henüz hiçbir ülkede kurulmamış olan sistem ve teknik alt yapının yanı sıra tarım sigortaları vakfının "DDTS güvenin ve Tarsim'i destekleyin" şeklindeki sloganı ile uluslararası alanda yaratılan destek ve güç birliği sonucunda reasürans şirketi Münih Re tarafından "Türkiye Tarım Sigortaları Havuzu"na 3 yıllığına reasürans teminatı vermiştir. (Dinler, 2005)

6 - TARSİM ve TARSİM SONRASI TARSİM SİGORTALARI UYGULAMALAR

6.1. Tarım Sigortaları Havuzu (TARSİM)

5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanununun 21. Haziran. 2005 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanmasıyla Tarım Sigortaları Havuzu ve buna bağlı olarak kurulan Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş. faaliyete geçmiştir. Bu kanunla birlikte tarım sigortalarında bir milat yaşanmış ve birçok tarım sigortacısının beklediği olmuş ve tarım sigortalarında pool sisteme geçilmiştir. Kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte, Hazine Müsteşarlığına, Sigortacılık Genel Müdürlüğü ve Tarım ve Köyişleri Bakanlığının ortak çalışmaları sonucunda, ikincil mevzuatlar süratle hazırlanmış ve sistemin iyi bir şekilde çalışması için gerekli altyapı tamamlanmıştır. Alt yapının temeli ilk etapta tarım sigortaları vakfından alınmış ve bunun üzerine inşa edilmiştir. Ancak daha sonra yapısal değişikliklere gidilmiştir. Bu kapsamda, işlevsel bir bilgi işlem altyapısı oluşturulmuş ve risk inceleme ve hasar tespit işlemlerinde, modern yöntemler uygulamaya konulmuştur.

Yeni sistemle birlikte, bir yandan çiftçinin ödeyeceği sigorta primine Devlet Desteği verilmesi sağlanırken, diğer yandan sigortacılık uygulamalarının yeknesak hale getirilmesi, teminat kapsamının aşamalı olarak genişletilmesi ve çeşitlendirilmesi, tazminat ödemelerinin en kısa sürede yapılması, tarım sigortalarının ülke genelinde geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması hedeflenmiştir. Bu çerçevede; özellikle bitkisel üretimde, geçmişte kısıtlı olarak sunulmakta olan dolu teminatının yanı sıra, don riski dâhil pek çok risk kapsama alınmıştır. Bu sürecin tamamlanmasından sonra 01.06. 2006 tarihinde TARSİM devreye girmiş ve poliçe kesme işlemlerine başlamıştır. Tarsim başlangıçta 13 sigorta şirketinin havuza eşit paylarla üye olmasıyla yola çıkmıştır. Bugün havuzda 23 sigorta şirketi ortaktır. Bu şirketlerden 5 tanesi aynı zamanda retrosesyonerdir. Devlet destekli tarım sigortaları uygulamaları için 5683 sayılı kanunda bir organizasyon yapısı oluşturulmuş, devlet primlerin %50'sini karşılama yoluna gitmiştir. Sistemin işleyişi de şu şekilde düzenlenmiştir.

Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığından, TZOB, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği ve Havuz İşletici Şirketten 1 olmak üzere, toplam 7 üyeli bir havuz yönetim kurulu oluşturulmuştur.

Havuzunun iş ve işlemlerini yönetim kurulu adına “Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş.” yürütmektedir. Devletin prim desteğini sağlayacak şekilde diğer ilgili kurumlarda sistemde yer almışlardır.

Prim toplama, reasürans sağlama ve hasar ödeme görevleri Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş. tarafından yürütülmektedir. 5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanununda belirtildiği şekilde Devletten; prim, hasar fazlası ve reasürans desteği sağlamıştır.

Tarım Sigortaları Havuzu İşletmesi A.Ş. ilk etapta 13 Sigorta Şirketi tarafından kurulmuş, akabinde bu sayı bu gün 23 sigorta şirketine yükselmiştir. Tarım Sigortaları Havuzu, DASK benzeri bir kurum değildir. Düzenlenen poliçeler, şirketlerin kendi adına düzenlenmektedir.

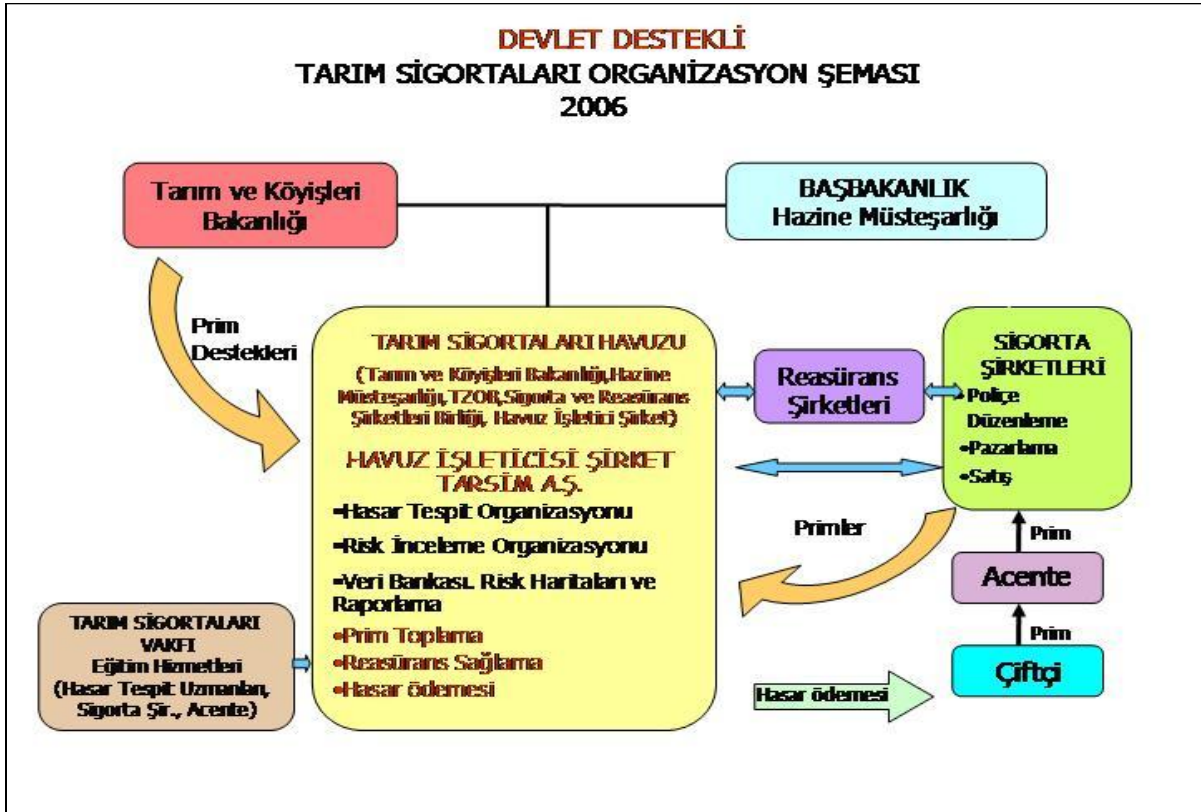
Sigorta şirketleri isterlerse; havuzun riskine, belirli oranlarda katılabilirler. Sistemde ürününü veya hayvanını sigorta ettirecek çiftçi sigorta acentesine başvurmakta, acente kendisine verilen kod numarası ile bilgisayarında Tarsim’e girmekte, çiftçiyi kaydını ÇKS sisteminden sorgulamakta ve poliçeyi düzenlemektedir. Çiftçi poliçede yasan prim tutarının %50’sini ödemektedir. Sigorta acentesi aldığı primi havuza devretmekte bundan komisyon almaktadır. Sistem poliçe düzenlendikten sonra primin diğer %50 karşılığının otomatik olarak devlet tarafından havuza gönderilmesi ve primin tamamının havuzda birikmesi mantığı ile çalışmaktadır.

Hasar ihbarları yine elektronik ortamda acente tarafından Tarsim’e bildirilmekte hasar tespitlerini bakanlık ve Tarsim ortak programları ile yürütülen eğitimden geçmiş ve daha sonra bakanlık ve hazine tarafından belgelendirilmiş ziraat mühendislerinden oluşan havuz eksperleri tarafından yürütülmektedir. Ayrıca Tarım Sigortaları Havuz Sistemi Tarsim

aşağıdaki organizasyon şemasında görüldüğü üzere; havuz işletimi, tarım sigortaları vakfının 1995'ten beri yürüttüğü alt yapı üzerine kurulmuştur. Bir manada yeni sistem, geleneksel tarım sigortalarının devamı ya da mirasçısı olarak devam etmektedir.

(Anonim, 2007)

Çizelge: 6.1. Devlet Destekli Tarım Sigortaları Organizasyon Şeması (TARSİM 2007)

6.2. Tarsim'deki Tarım Sigortaları Ürün Branşları

6.2.1. Bitkisel Ürün Sigortası

Tarım üreticilerinin her türlü bağ - bahçe ve sera ürünlerini, dolu zararlarına karşı teminat altına alan sigortadır. Sigortanın konusu hasadı yapılmamış ürünlerdir. Bu sigorta ile tüm bitkisel ürünler için dolu, fırtına, hortum, yangın, deprem ve heyelan risklerinin neden olduğu miktar kaybı; sadece meyveler için isteğe bağlı yukarıda belirtilen risklere ilave olarak don riskinin neden olduğu miktar kaybı ile sebze, meyve ve kesme, çiçekler için dolu riskinin neden olduğu kalite kaybı sigorta kapsamındadır.

6.2.2. Sera Sigortası

Seraların, dolu veya doluya ek olarak yangın ve fırtına (hortum) riskleri nedeniyle uğrayabilecekleri fiziki hasarların yanı sıra, seralarda yetiştirilen ürünlerin miktarlarında, söz konusu risklere bağlı olarak meydana gelen eksilmeleri, poliçedeki sigorta bedeline kadar temin eden sigortadır. Sigorta bedeli; seranın konstrüksiyon ve örtü bedeli ile, ısıtma, havalandırma, sulama işlerinde kullanılan cihaz ve tesisatın bedeli ve serada yetiştirilen ürünlerin üretim devresi sonu itibariyle ulaşacağı bedelin toplamından oluşmaktadır. Poliçede temin edilmiş bağlı kalite kaybı, enkaz kaldırma masrafları poliçe teminatından hariç olmakla birlikte, ek bir sözleşme ile teminata dâhil edilebilmektedir. Sera sigortalarında dolu teminatı olmaksızın tek başına fırtına ve yangın teminatları verilmez. Ayrıca, deprem, taşıt çarpması, heyelan, dolu ve kar ağırlığı nedeniyle meydana gelen miktar kayıpları sigorta kapsamındadır. Fırtına ve hortum risklerine karşı sigorta yapılabilmesi için risk incelemesi gerekmektedir. Ayrıca seranın aranılan vasıflara uygun olması arttır.

6.2.3. Hayvan Hayat Sigortası

Sahibine ekonomik kazanç sağlayan çiftlik ve besi hayvanlarının, her türlü adi ve bulaşıcı hastalık veya kaza nedeniyle ölümlerinden dolayı uğranılan ekonomik kayıpları temin eden sigortadır. Ön soy kütüğüne ve soy kütüğüne kayıtlı süt sığırları için, Genel Şartlarda yazılı istisnalar dışında kalan her türlü hayvan hastalıkları ile gebelik, doğum veya cerrahi müdahaleler, kazalar, yılan ve böcek sokmaları, zehirli çayır otlarına ve yeme bağlı zehirlenmeler, doğal afetler ve güneş çarpmaları, yangın ve infilak sebebiyle meydana gelen ölüm ve mecburi kesim riskleri ile Teknik Şartlar, Tarife ve Talimatlar çerçevesinde yavru atma riski sigorta kapsamındadır.

6.2.4. Kümes Hayvanları Hayat Sigortası

Kapalı sistemde üretim yapan, bio-güvenlik ve hijyen tedbirleri alınmış tesislerde yetiştirilen kümes hayvanları için, Genel Şartlarda yazılı istisnalar dışında kalan kanatlı hayvan hastalıkları ile kazalar ve zehirlenmeler, doğal afetler, yangın ve infilak sebebiyle meydana gelen ölüm, itlaf ve mecburi kesim riskleri, sigorta kapsamındadır.

6.2.5. Su Ürünleri Sigortası

Denizlerde ve iç sularda yetiştirilen alabalık, çipura, levrek, orkinos ve sigorta kapsamına alınan diğer balıklar için, hastalık, yetiştiricinin kontrolü dışındaki kirlenme ve zehirlenmeler, her türlü doğal afetler, kazalar, predatörler, alg patlaması gibi nedenlerle meydana gelen ölümler ve fiziksel kayıplar sonucu sigortalının doğrudan doğruya uğradığı maddi zararlar sigorta kapsamındadır. (Anonim.2008)

6.3. Tarsim’de Ürün Branşlarına Uygulanan Muafiyetler

Tarım Sigortalarında risk faktörünün yüksek olması ve risklerin çoğunun da katastrofik oluşu nedeniyle, tüm dünyada ve Türkiye’de uygulanan tarım sigortaları branşlarında muafiyet ve müşterek sigorta belirli oranlarda poliçelere yansır. Bunun sebebi hem oluşacak hasarlarda sigortalının da riskin bir bölümünü üstlenmesi sağlanarak doğacak riskler için önceden alınabilecek tedbirlerin sigortalı tarafından alınmasını sağlamak hem de reasürans işlemlerinin şirketler arasında kolaylıkla yapılmasını sağlamaya yöneliktir.

Oluşturulmuş olan listede, Tarsim’de uygulana bitkisel ürünlerde muafiyet ve müşterek sigorta oranlarını bir çizelge halinde toplu olarak görebilirsiniz

Çizelge: 6.3.1. Bitkisel Ürünlerde Muafiyet ve Müşterek Sigorta Oranları (TARSİM 2008)

Paket İçindeki Teminatlar	Ürünler	Toplam Sigorta Bedeli Üzerinden Muafiyet Oranı (%)	Sigortalının Üzerinde Kalan Müşterek Sigorta Oranı (%)
Dolu	Tüm ürünler	10	0
Heyelan	Tüm ürünler	10	0
Deprem	Tüm ürünler	10	0
Yangın	Tüm ürünler	10	20
Fırtına	Tüm ürünler	20	20
Hortum	Tüm ürünler	20	20
Dolu Kalite Kaybı	Yaş meyve, sebze ve çiçekler	10	0
Don	Armut, Badem, Ceviz, Erik, Kayısı, Kiraz, Nektarin, Şeftali, Vişne,	20	40
Don	Altıntop, Limon, Mandalina, Portakal	20	25
Don	Antepfıstığı, Avokado, Dut, Kestane, Kivi, Muşmula, Nar, Trabzon hurması, Yenidünya	10	40
Don	Üzüm, Fındık, Ayva, Elma, İncir, Muz, Zeytin	10	30
Sovtaj: Turunçgiller ve Zeytin ürünlerinde meydana gelen bir hasar olayında satılarak değerlendirilen sigortalı ürünlerde belirlenen hasar miktarı. Ürünün en fazla %15’i oranında sovtaj uygulanabilir.			

6.4. Poliçelere Uygulanan Kısa Dönem Prim Oranları ve İndirimler

Tarsim’de kesilmiş olan poliçelerin primlerinden kesilecek olan miktarlar ve indirimler aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir. (Bu uygulamalar tüm sigorta branşlarında geçerlidir.) Ancak, süre ve tahsilât oranlarında farklılıklar gösterebilir.

Çizelge: 6.4.1. Kısa Dönem Prim Tablosu (TARSİM 2008)

Police Süresinin (%)	Toplam Prim Üzerinden Tahsilât Oranı (%)
8,3 üne kadar	0
8,4 ile 16,6 arası	30
16,7 ile 25 arası	40
25,1 ile 33,3 arası	50
%33,4 ile 41,6	60
41,7 ile 50 arası	70
50,1 ile 58,3 arası	80
58,4 ile 66,6 arası	90
66,7 dan fazla ise	100

Hasar önleyici ve azaltıcı önlemleri alınan ürünlerin prim fiyatlarında şu indirimler uygulanır:

- Dolu ağı örtülen ürünler için dolu teminatı prim fiyatının % 50’si
- Rüzgâr pervaneleri, sisleme-yağmurlama sistemi kullanılan ürünler için don teminatı prim fiyatının % 25’i
- İlk defa sigorta ettirilenler için dolu teminatı Tarife primleri üzerinden % 5 nispetinde başlangıç indirimi uygulanır.
- Hasarsız geçen bir dönemi takip eden yılda tarife primleri üzerinden % 10 nispetinde yenileme indirimi uygulanır.
- Prim tutarının tamamının peşin ödenmesi durumunda uygulanacak prim indirimi Havuz Yönetim Kurulunca kararlaştırılır. (Anonim.2008)

6.5. Geleneksel ve Devlet Destekli Tarım Sigortaları Teminatlarının Karşılaştırılması

Çiftçinin ödeyeceği prim fiyatları; 1957'den beri devam eden geleneksel tarım sigortalarında, bölge, ürün ve köy bazında belirlenmekte olup tek riske bağlı bir sigortası olduğu için oldukça da ucuzdu. Ancak, devlet destekli tarım sigortası uygulamasında dolu ve yangının yanı sıra fırtına, hortum, heyelan ve meyveler için don sigortası teminatları verildiğinden primlerin yükselmesi söz konusudur. Yine de devletin %50 prim desteği ile çiftçinin ödeyeceği tarım sigortaları primini tekrar yarıya düşmektedir, ama çiftçiler tarafından yine de pahalı olduğu düşünülmektedir,

Bu bağlamda geleneksel ve devlet destekli tarım sigortalarının teminatları aşağıdaki tabloda karşılaştırmaları olarak gösterilmiştir.

Çizelge: 6.5.1. Geleneksel ve Devlet Destekli Tarım Sigortalarının Teminatları Tablosu (TSV 2005)

TEMİNATLAR	GELENEKSEL	DEVLET DESTEKLİ
Bitkisel Ürünler	Dolu ve Yangın	Dolu, Yangın, Fırtına, Hortum, Heyelan ve Deprem Meyvelere Don
Sera ve İçindeki Ürünler	Dolu, Yangın, Fırtına, Hortum ve Sel	Dolu, Yangın, Fırtına, Hortum, Heyelan, Deprem ve Taşıt Çarpması
Çiftlik Hayvanları	Ölüm, Zorunlu Kesim, Yavru Atma ve Yavru Ölümü	Ölüm, Zorunlu Kesim, Yavru Atma ve Yavru Ölümü (Süt İnekleri)
Kümes Hayvanları	Ölüm, Zorunlu Kesim	Ölüm, Zorunlu Kesim
Su Ürünleri	Ölüm, Zorunlu Kesim	Ölüm, Zorunlu Kesim
DESTEKLER	YOK	%50 Prim Hasar Fazlası Destek Reasürans Desteği
ÇKS Çiftçi Kayıt Sistemi	YOK	VAR

6.6. Tarım Sigortaları Prim Üretimindeki Gelişmeler

Aşağıda 2005–2008 tarihleri arasında gerçekleşen tarım sigortaları prim üretiminin karşılaştırmalı bir çizelgesi bulunmaktadır. Bu çizelge geleneksel tarım sigortaları ile Tarsim’in prim üretiminin yıllara göre dağılımını göstermektedir.

Çizelge: 6.6.1 Prim Üretimleri Karşılaştırılması (TSRŞB 2009)

TARIM SİGORTALARIPRİM ÜRETİMİNDEKİ GELİŞMELER			
(2005–2008)			
YILLAR	Prim Üretimi (TL)		
	Geleneksel	Devlet Destekli	Toplam
2005	48.530.480	-	-
2006	49.997.989	4.389.861	4.389.861
2007	28.112.811	67.218.666	67.218.666
2008	17.269.926	97.908.614	97.908.614

6.7. Tarım Sigortaları Poliçe Üretimindeki Gelişmeler

Aşağıda 2005–2008 tarihleri arasında gerçekleşen tarım sigortaları poliçe üretiminin karşılaştırmalı bir çizelgesi bulunmaktadır. Bu çizelge geleneksel tarım sigortaları ile Tarsim’in poliçe üretiminin yıllara göre dağılımını göstermektedir.

Çizelge: 6.7.1. Poliçe Üretimleri Karşılaştırılması (TSRŞB 2009)

TARIM SİGORTALARI POLİÇE ÜRETİMİNDEKİ GELİŞMELER			
(2005–2008)			
YILLAR	Poliçe Sayısı (Adet)		
	Geleneksel	Devlet Destekli	Toplam
2005	228.708	-	228.708
2006	245.746	12.156	257.902
2007	106.746	220.643	327.389
2008	106.340	254.885	361.225

7 – DEĞERLENDİRME SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmanın asıl amacı; 2005 yılında faaliyete geçen Tarım Sigortası Havuzu ve bunu işleten Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş. incelenerek, geleneksel tarım sigortalarından farklı olarak, sigorta sisteminde, nelerin değiştiğini belirlemektir. Bu verilerden yola çıkarak, tarım sigortaları havuzunun getirdiklerini, tarım sektörü açısından bir analizi yapılarak artı ve eksileri belirlemeye çalışmaktır.

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğundan bu yana bir tarım ülkesi olmuştur. Çünkü Osmanlıdan, genç cumhuriyetin devraldığı bir sanayi işletmesi ya da kolu yoktur. Osmanlıda ticaret hayatı her zaman Gayri Müslimlerde olmuş Türkler ticaret hayatına pek girmemişlerdir. Türkler çoğunlukla tarım işleriyle uğraşmışlardır.

Osmanlıda ve daha sonra cumhuriyet döneminde, bugün de eksikliği duyulan ve de gerçekleştirilemeyen bir toprak reformu yapılamamıştır. Bu yapılamadığından dolayı Türkiye tarımı istenilen doğrultuda gelişmemiştir. Ekilebilir topraklar var olan miras kanunlarına göre mirasçılar arasında bölünmekten giderek küçülmüştür. Bu gün bu oran kişi başı 55–60 dönüm kadardır. Bu miktarda, bir ailenin geçimini sağlayacak büyüklükte bir gelir getiremediğinden tarım sektörü giderek gerilemiş, bu sektörde çalışan kesimin geliri yıllar içinde giderek azalmış ve tarım sektörünün gelişimi, gelişmiş ülkelerde ki tarımsal gelişim yanında güdük kalmıştır.

Tarımsal üretim maliyetleri ve ürün fiyatları Dünya tarım piyasalarında söz sahibi olan ülkelerle karşılaştırıldığında, yüksek kalmış ve buda rekabet etmemizi engellemiştir. Bunun en önemli nedeni, Türkiye'deki tarımsal girdi fiyatlarının (akaryakıt, tohumluk, gübre, ilaç gibi) çok yüksek olması ve aynı zamanda arazilerin dağınık, parçalı ve küçük olmasından ötürü verimlilik düzeyinin düşük kalmasındandır. Geçimlik tarım yapılmasından dolayı tarımsal kooperatifçilik gelişmemiştir. Üreticiler ürettikleri ürünü tek başına pazarlamak durumunda kalmakta ve bundan dolayı da piyasayı etkileyebilecek bir güç oluşturamamaktadırlar. Oysaki tarımı gelişmiş ülkelerde üreticilerin kendi aralarında

kurdukları güçlü tarımsal örgütler ve kooperatifler başta tarıma dayalı sanayi olmak üzere devlet ve uluslararası firmalarla dahi pazarlık yapabilmektedir. (Gaytancıoğlu, 2005)

Bu arada ülkemizde bölgeler arası verim ve gelir farklılıkları dikkate alınmadan, genelle yönelik tarım politikaları uygulanmaktadır. Bu nedenden dolayı da tarımsal arzı kontrol altına alacak yol gösterici bir üretim planlaması yapılmamaktadır. Dolayısıyla, birçok üründe “üretim açığı” bazı ürünlerde de gereksiz stoklar oluşmaktadır. Bu durum da ülkenin tarım sektörünün gelişimine sekte vurulmasına ve bu sektörde iş yapan ailelerin mağdur durumda kalmalarına yol açmaktadır. (Gaytancıoğlu, 2005)

AB Ortak Tarım politikası ana hatlarıyla, birçok üründe alıcı ve satıcısının belli olduğu ve ürünlerde belli fiyatların (müdahale ve garanti fiyatlar), geçerli olduğu ve dış ülkelerin düşük fiyatlarına karşı korunan bir ortak piyasa düzeni, doğrudan ödemeler, üretim yardımları, fark giderici yardımlar, ekim yaptırmama yardımları, fiyat dışı destekleme politikası araçlarının kullanılması ve üretim sınırlamalarına dayanmaktadır. (Gaytancıoğlu, 2005)

Bu sınırlamalar ürün fiyatlarının ve dolayısıyla üretici gelirlerinin azalmaması amacıyla düzenlenmektedir. Kısaca AB Ortak Tarım Politikası tarım kesiminde yaşayanların ve çiftçilikle uğraşanların düzenli ve diğer sektörlerle göre dengeli bir gelir elde edilmesini sağlayan bir politikadır. OTP'nın finansmanı AB bütçesi içinde yer alan Tarımsal Yönlendirme ve Garanti Fonu (FEOGA) tarafından yürütülmektedir. Bu fon 1962 yılında kurulmuştur. Daha sonra 1964 yılında FEOGA Garanti ve Yönlendirme Bölümü olmak üzere iki kısma ayrılmıştır. 1970'li yıllarda ise tarımsal yapıların düzenlenmesi için FEOGA tarafından desteklenen programların uygulamasına geçilmiştir. (Gaytancıoğlu, 2005)

Reformların yapılmasından sonra hedeflenen sonuçların başında Birlik üreticilerinin dünya piyasalarındaki rekabet gücünü iyileştirmek; bunun yanında; tüketicilere gıda güvenliğini ve kalitesini garanti etmek, tarım toplumuna istikrarlı gelir ve uygun bir yaşam standardı sağlamaktır.

Üretim tekniklerini çevre ile uyumlu hale getirerek ve hayvan sağlığına saygı göstermek, tarım politikası araçları ile çevreye yönelik hedefleri birleştirerek, çiftçiler ve aileleri için alternatif gelir ve istihdam olanakları aramak, Birlik mevzuatını sadeleştirilmesi gibi amaçlar da bulunmaktadır. (Gaytancıoğlu, 2005)

Bu bağlamda Türkiye'nin nihai hedefi, AB ülkelerinin kendi arasında kurduğu ekonomik ve siyasi bütünlüğe katılmaktır. AB ülkeleri, Türkiye'nin topluluğa tam üyeliğini, kendilerinde uygulanan politikalara Türkiye'nin de uyması gerektiğini ön koşul olarak sürekli dile getirmektedirler. Bu uyum sürecinde Türkiye'nin en çok başını ağrıtabilecek konulardan biri de tarım sektörü ve bu sektörde uygulanacak politikalar olacaktır.

Bu gün Türkiye çalışan nüfusunun halen %22'si tarım sektöründe istihdam etmektedir. Oysa bu oran AB ülkelerinde %5 civarındadır. İşte bu oran bile konunun ne kadar önemli olduğunu ve bu konuda sonuca gitmenin ne kadar uzun süreceğinin bir göstergesidir. (Anonim, 2009)

Sigorta sektörünün geçmişi, dünyadaki birçok iş sektöründen daha eskidir. Dünyada sigortacılığa benzer ilk uygulamalara günümüzden yaklaşık 4000 yıl önce Babiller' de rastlanmaktadır. Daha sonra sigortacılığın ilk yazılı kanun metinlerine Hammurabi Kanunlarında rastlıyoruz. Bu kanunların en büyük özelliği haydutların saldırısına uğrayan kervanların zararlarının bütün diğer kervanlar arasında paylaşılmasını öngörmeseydi. Bu, tehlike paylaşmasının kara taşımacılığındaki ilk örneğidir. (Güvenel, 2007)

Görülebileceği üzere sigortacılık sektörünün tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Dünyada geleneksel tarım sigortalarının başlangıcı da 18. yüzyıla kadar dayanır. Öncelikle Avrupa'da başlamış olan bu sigorta dalı; içinde barındırdığı risklerin katastrofik olması ve şirketlerin ellerinde bölgelerin iklim, toprak yapıları ve ekilip dikilen ürünler hakkında yeterli bilgilerin olmaması sebebiyle ilk denemeleri başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Ancak 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra teknolojiye hızlı gelişim sayesinde yeniden gündeme gelmiştir.

Özellikle elektronik ve uzay sanayisinin gelişmesiyle birlikte uydu teknolojilerinin gelişmesi katastrofik yapının belirlenmesinde etkili olmuş ayrıca bu sayede meteorolojik tahminlerin daha kesin, ayrıntılı ve daha uzun süreli yapılabilmesine olanak sağlamıştır. Bu gelişmeler sayesinde devletin ve özel sigorta şirketlerinin elinde toprak yapıları, iklim koşullarının değişimi ve ekilip dikilen alanların belirlenmesinde istatistikî verilerin oluşmasına olanak sağlamıştır. Bu da oluşacak riskler için önceden bir tahmin yapılmasına olanak sağlamıştır. Ayrıca bu istatistikî verilerin ışığında şirketler daha kesin aktüeryal hesaplar yapabilmekte ve reasör şirketle yapılacak olan trete anlaşmaları kapsamında poliçede karşılayacak risklerin daha kapsamları belirleyebilmektedirler. Bu bağlamda sigorta şirketleri öngörülebilir bu riskler doğrultusunda üstünde tutacakları risk konsevasyonlarını daha net biçimde belirleyebilmektedirler. Bütün bu gelişmelere rağmen geleneksel tarım sigortalarının gelişimi istenilen düzeye bir türlü çıkamamıştır.

Bunun sebebi ise geleneksel tarım sigortalarının kapsamındaki risklerin (katastrofik olmasından dolayı) büyüklüğü bir sigorta şirketinin veya reasürans şirketinin sigorta edebileceği risklerden biri olmamasından kaynaklanmaktadır. Risklerin çok büyük olması dolayısıyla verilen teminatlar yetersiz buna mukabil muafiyetler ve istenen prim miktarı ise çok yüksek olmaktadır.

Bu durum yirmi birinci yüzyılın başlarında tüm dünyada ön plana çıkan beslenme kriterleri sorunundan sonra tarım sigortalarının bu durumu çözüm bekleyen öncelikli sorunlardan biri haline gelmiştir. Nitekim soruna devletler el atmış ve kendi üretim kriterlerini de göz önünde bulundurarak devlet destekli tarım sigortası uygulamalarına geçilmiştir. Bu sistem bir havuz sistemidir. Tarım sigortaları poliçesi kesen tüm sigorta şirketlerinin ortak olduğu bu sistemde devlet sigortalılara sigorta primi desteği ve belirlenen risklerin aşılması durumunda ise aşılacak kısmının devlet tarafından karşılanması sistemine dayanmaktadır. Bu sistem her ülkede ülkenin ihtiyacı doğrultusunda farklılıklar gösterebilmektedir.

AB, ikincil mevzuatı çerçevesinde sigorta aracıları için bugüne kadar ilki 13. 12. 1976 tarihli Konsey Direktifi, 18.12. 1991 tarihli Komisyon Tavsiyesi ve 2002/92 sayılı 09. 12. 2002 tarihli Avrupa Parlamentosu Konsey Direktifi olmak üzere iki konsey ve bir parlamento

direktifi yayınlanmıştır. Bu direktiflere göre; sigortacılık sektöründe faaliyet gösteren şirketler iki kısma ayrılmıştır.

- Sigorta Aracısı (insurance intermediare)
- Reasürans Aracısı (reinsurance intermediare)

AB, üye ve aday devletlerin esas olarak 2002/92 sayılı Direktife uyumunun gerçekleştirilmesini amaçlıyor ve bu konuda kesin yaptırımlar getiriyor. Ancak konu beslenme yani tarım branşı olduğunda üye ülkeler kendi üreticilerinin ihtiyaçları doğrultusunda kararlar alabiliyorlar. Bu konuda hala AB’de ortak bir tavır ve uygulama belirlenememiştir. (Uralcan, 2005)

Türkiye’deki tarım sigortacılığını iki döneme ayırmak, yanlış olmayacaktır.

- Geleneksel Tarım Sigortaları
- Devlet Destekli Tarım Sigortaları Havuzu

Geleneksel tarım sigortalarının başlangıç tarihini 1957 yılı olarak kabul edilir. 1957 yılında Şeker Sigorta dolu sigortaları ve 1959’da Başak Sigorta çiftlik hayvanları sigortası uygulamalarını başlatmıştır. 1987 yılında ‘‘Türkiye İçin Tarım Sigortalarını Geliştirme Planı’’ uygulamaya konulmuştur. Sigorta sektöründe devlet, çiftçi birlikleri ve sigorta şirketleri üçgeninde planlı bir dönem başlamıştır Geleneksel tarım sigortası olarak adlandırılan bu dönemde, uygulamada bitkisel ürünler dolu ve yangına karşı sigorta edilirken, hayvanlar ise, çeşitli hastalık ve kazalar sonucunda ölümleri halinde, tazminat ödemesini içeren bir hayvan hayat sigortası teminatı altına alınmaktaydı. Dolu sigortaları uygulamalarındaki sorunların giderilmesi, Türkiye’de tarım sigortalarının geliştirilmesi ve uygun sistemlerin kurularak bazı faaliyetlerin bağımsız bir merkezden yürütülmesi amacıyla, 1995 yılında Tarım Sigortaları Vakfı (TSV) kurulmuştur. (Anonim, 2006)

TSV'in öncelikli kurulma amacı "Sigorta sisteminde hasarın doğru tespiti ve gerçek değerdeki hasar tazminatının çiftçiye bir an önce ödenmesi her şeyin temelidir" mantığından yola çıkılarak bir sistemin oluşturulmasının sağlanmasıydı. Bununla birlikte vakfın kurulmasıyla birlikte, devletin prim desteği olmasa da organize olmuş bir tarım sigortası uygulamasına geçilmiştir.

Mevcut dolu sigortalarının geliştirilmesi, daha sonra devlet desteği sağlanarak, "Birden Çok Riske Karşı Ürün Sigortaları-MPCI" uygulamalarına geçilmesi için en uygun modelin "Tarım Sigortaları Havuzu" olduğu görüşünde birleşilmiş ve bu görüş doğrultusunda dolu sigortaları altyapı çalışmaları başlatılmıştır. Bu çerçevede tarım sigortaları branşında faaliyet gösteren resmi ve özel tüm sigorta ve reasürans şirketlerinin TSV'na üye olmasından sonra; özellikle, tarım sigortalarının kapsamı içine alınan ürünlerin, hasar tespitinin aynı teknik bilgilerle bağımsız uzmanlar tarafından belirlenmesi sağlanarak, çiftçinin hasarlarını gerçek değerlerle ödeme amacıyla ortak hizmet veren bağımsız bir hasar havuzu oluşturulmuştur. Bunun için de TSV'nın yetiştirmiş olduğu bireysel ve teknik güvenilirlikleri ile deneyimleri onaylanmış 760 tarım sigortaları eksperisi sistemin içine dâhil edilmiştir. (Anonim, 2006)

TSV; sigortalı olanların yanı sıra, sigortasız ürün ve risklere ait bütün istatistiksel verileri, bilgi bankası şeklindeki bir veri havuzunda toplamakta ve değerlendirmektedir. Tüm veriler GIS (Coğrafi Bilgi Sistemleri) içerisinde ayrı ayrı analiz edilmekte ve prim fiyatlarına esas teşkil edecek aktüeryal çalışmalar yapılmaktadır. TSV her yıl, yılsonunda üye sigorta şirketleri için hazırladığı 480 detayı içeren bir rapor sunmaktadır. Bu rapor şirketlerin risk yönetimlerinde çok önemli bir faktör oluşturmuştur. Henüz AB ülkelerindeki sigorta şirketlerinin hiç birisinde bu şekilde bir detay raporun olmadığı bilinmektedir. Ayrıca vakfın kurmuş olduğu otomasyon sistemleri sayesinde 2005 yılında Sigorta Şirketlerimiz dolu sigortalarının hasar ödemelerini 15 gün içerisinde gerçekleştirmişlerdir. Türkiye bu özelliği ile Avrupa Birliği içerisinde 2005 yılında en hızlı hasar ödemesini yapan ülke olarak birinci sırada yer almıştır. (Anonim, 2006)

Nihayet bu sektörde çalışanların bir çeşit ortak rüyası olan TARSİM, 2005 yılında Tarım Sigortaları Kanunu ile yürürlüğe giren 5363 sayılı Devlet Destekli Tarım Sigortalarının

kuruluşu gerçekleştirmiş ve 01 Haziran 2006 tarihinde uygulamaya başlanarak ilk poliçeler kesilmeye başlanmıştır. (Anonim, 2006)

Tüm Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin, Tarım Bakanlığı ve Çiftçi kuruluşlarının “kurulan havuzun işletmesinin Vakıf tarafından yürütülmesi” şeklindeki ortak görüşlerine rağmen bu gerçekleştirilememiş, çıkarılan kanunun ruhuna aykırı olarak nitelenen iki yönetmelik ile uluslararası deneyime sahip yönetici ve uzmanlar sistemde yer alamamışlardır.

Buna rağmen Devlet Destekli Tarım Sigortaları uygulamalarının sorunsuz bir şekilde başlamasında TSV tarafından hazırlanan havuz teknik altyapısının Tarsim’e entegre edilmiş olması en büyük faktörü teşkil etmektedir.

AB’de henüz hiçbir ülkede kurulmamış olan sistem ve teknik alt yapının yanı sıra tarım sigortaları vakfının “Devlet Destekli Tarım Sigortalarına Güvenin ve Tarsim’i destekleyin” şeklindeki sloganı ile uluslararası alanda yaratılan destek ve güç birliği sonucunda Münih Re’nin “Türkiye Tarım Sigortaları Havuzu”na 3 yıllığına reasürans teminatı vermesini sağlamıştır.” (Dinler, 2005)

Ayrıca TSV’nın yetiştirmiş olduğu bireysel ve teknik güvenilirlikleri ile deneyimleri onaylanmış 760 tarım sigortaları eksperleri de sistemden çıkarılarak yeniden bir eksperlik sistemi oluşturulmaya başlanmıştır. Ancak bu gün bu sistem hala oturmamış ve sistem içinde büyük sorunlar yaşanmaktadır. (Dinler, 2005)

Tarım Sigortaları Vakfı Geleneksel ve Devlet Destekli Tarım Sigortaları uygulamalarının tek bir merkezden yürütülmesi görüşüyle risk inceleme, hasar organizasyonu ve ARGE hizmetlerinin yanı sıra, deneyimli personelini, otomasyon sistemlerini, özel Agrosoft programı ve veri bankasını, hatta kıt kaynaklarına rağmen gelirlerinin önemli bir kısmını kuruluş aşamasındaki Tarsim’e devretmiştir. (Dinler, 2009)

Sistemde poliçe kesen 23 sigorta şirketinden çoğunda, ayrı bir Tarım Sigortaları Bölümü bulunmamaktadır. Sektörde iş yapan sigorta şirketleri yetkilileri, birçok sigorta şirketinin bir acente gibi davranarak sadece karını düşündüğünü bu yüzden de çok riskli poliçelerin sisteme girildiği ve bu da, sistemde aynı zamanda retrosesyoner olarak bulunan şirketlerin, kazançlarını düşürdüğünü ifade etmişlerdir. Ayrıca yeni sistemin, tarım sigortaları için kesilene poliçe sayında ve poliçe gelirlerin de umulan düzeyde bir artış olmadığı da, sektör çalışanları tarafından ifade edilmiştir.

Sistemde tarım sigortalarına ciddi yatırımlar yapan sigorta şirketleri bu gidişattan hiç memnun değildir. Sigorta sektöründe, üst düzeylerde çalışan kişilerle yapılan görüşmelerde “ Patronlar bu kadar yatırım yapıyor ve sonunda da haklı olarak kar bekliyorlar, ancak şu andaki sistemde bu mümkün değil. Böyle giderse yakında patronlara verecek cevabımız kalmayacağından patronlar bu bölümlere yatırım yapmaktan vazgeçecekler. Sonuçta sigorta şirketi de diğer kurulmuş olan şirketler gibi kar için kurulmuştur, oysa şu anda bu sektöre ciddi yatırımlar yapmış ve personel istihdam etmiş şirketler zarardadırlar.” ifadelerini kullanmaktadırlar. Ayrıca sektör de çalışanlar tarafından ifade edilen bir başka husus da sistemin tıkanmaya doğru gittiği yönündeki görüşleridir. Görüşlerine temel teşkil eden, şu an sigorta sektöründe ki ana kuruluş olan Tarsim’in uygulamalarına bağlamaktadırlar.

Sigorta sektöründe çalışan kişilerin, tarım sigortaları uygulamaları hakkında ki eleştirel görüşlerini ifade ettiklerinde, ana kuruluş olan Tarsim bazı cezai yaptırımlara gidebilmekte, bu yaptırımlar çeşitli olmakla birlikte en ciddi yaptırım “Meslekten Altı Ay Men” olarak sektör çalışanları tarafından ifade edilmektedir.

Diğer bir uygulamada, yine TARSİM tarafından Geleneksel Tarım Sigortası poliçesinin ÇKS sistemine kayıtlı olan çiftçilere kesilmesinin yasaklanmış olmasıdır. (Bu yasak, ÇKS sistemine kayıtlı hiçbir çiftçiye, Tarsim poliçesi haricinde bir poliçe düzenlenememesidir. Çiftçi klasik sigorta kapsamında olan poliçeden istese bile, şirket geleneksel tarım sigortası poliçesi ile sigorta yapamamaktadır. Ancak ÇKS sistemine kayıtlı olmayan çiftçilere klasik tarım sigortası yapılabilmekte ancak burada da hasar olduğunda eksperin Tarsim’den gönderilecek olmasından dolayı, gene şirketler için büyük sorun oluşturmaktadır.)

Oysa dünyadaki uygulamalarda geleneksel sigortalarla, devlet destekli tarım sigortaları yan yana yapılmakta ve bu sigortaların gelişmeleri sağlanarak rekabetin ayakta kalması sağlanmaktadır. Bizde ise durum; bu gün için, dünyadaki uygulamanın tersi yönünde gelişmektedir. Yani geleneksel tarım sigortasının önü kesilmekte ve gelişmesi engellenmektedir.

Sigorta sektörü çalışanları, bunun hiçte iyi olmadığı görüşünde birleşiyorlar. Rekabetin olmadığı bir ortamda hangi sektör olursa olsun gelişme kaydedilmesinin mümkün olamayacağını ifade ediyorlar. En mükemmel sistemlerin bile bir süre sonra köhneleşip işlevini yitirebileceği varsayıldığında, bu durum ilerisi için, büyük bir engel olarak değerlendirilebilir.

Sigorta sektörünün bugün ki durumun da poliçeyi oluşturan kurumla, hasarı ödeyen kurum Tarsim'dir. Bu durum sektör içinde bazı sorunlara yol açabilmektedir. Bu iki işlemin bir kuruluş tarafından yapılıyor olması, kurumun iş yükünü çoğalttığından özellikle hasar ekspertizlerinin ve hasar ödeme zamanlarının uzamasına yol açabilmektedir. Geleneksel tarım sigortalarında şirketler; hasar ihbarı yapıldığında, hasar ihbarını TSV bildirir ve oradan gelen hasar ekspertizi raporlarına göre de hasar sahiplerine ödeme yaparlardı. Hasar ödeme süreleri de (15 -30 gün arası) gayet makul hatta birçok branşa göre daha hızlı gerçekleştirilmekteydi. Bu gün, yukarıda belirtilmiş olan iş yükü yoğunluğu nedeniyle bu süreler dört aya kadar uzamakta. Bu durum tüm sektör çalışanları ve sektörün müşterisi olan çiftçiler için sorun teşkil edebilmektedir. Çiftçilerin tam hasat zamanında oluşan hasarlarında, ekspertizin hızı çok önemlidir. Tarlanın başında biçerdöverler beklerken (çoğu çiftçi bu iş için biçerdöver kiralamakta), geçen süre çok önemli hale gelmektedir. Eskiye nazaran bu süre; bu gün oldukça uzun zamana yayılabilmekte, doğal olarak da çiftçi sigortalı olmasına rağmen, sigortasından dolayı mağdur olabilmektedir. Bu tür sorunlar ve yeni sistemin neler getirdiğine ilişkin bilgilerinin eksik olmasından dolayı, birçok çiftçi sigorta yaptırmaktan kaçınmaktadır.

Bir sigorta acentesi "Geleneksel tarım sigortası mı yoksa Tarsim'mi? tercih edeceği" sorusuna "Ekspertiz hizmetlerini TSV'in yapacağı, geleneksel tarım sigortası" diye cevabını vermiş ve devamında "Bu yeni sistem rekabeti öldürüyor, eskiden müşterilerimize daha iyi

nasıl hizmet verebiliriz diye düşünürken, hasar ekspertizi konusunda yaşanan sıkıntılar dolayısıyla (bölgeye gelen eksperler henüz acemi ve bölgeyi tanımıyorlar), yapılan ekspertizlerde sigortalılarla sorunlar yaşadığını, ayrıca eksperlerin bölgeye geç intikalinden dolayı da sigortalılarla sorunlar yaşadıklarını ve bu durumun devam etmesi halinde tarım sigortasını yapmaktan vazgeçebileceğini ifade etmiştir.” Hasar ekspertizindeki bu sorunlar, sadece sigorta acentelerinin dile getirdiği sorunlardan olmayıp, tarım sigortası poliçesi kesen sigorta şirketinin de ortak sorunu olarak ortaya çıkmakta. Ayrıca sektörde ki ortak kanıya göre de, geleneksel tarım sigortalarında uygulanan eski sistemin daha sorunsuz bir biçimde işlediğini yönündedir.

Sistemin değişmesinden sonra, sektörde oluşan sorunlardan biri olarak değerlendirilen konu da, ayrı bir tarım sigortaları bölümü olmayan şirketlerin elemanları ve sigorta acenteleri, yapılan yeni tarım sigortası konusunda, konuya tam olarak hâkim olamamışlardır. Bu durumun; sistemin yeni oluşundan ve şirketlerin daha önceden bu sigorta dalına yeterli ilgiyi göstermeyerek, çalışanlarına ve bağlı acentelerine gerekli olabilecek olan temel eğitimi vermemiş olmasından kaynaklandığı belirtilmiştir. Bu nedenle, konuyla ilgili yeterli temel bilgileri olmayan sektör çalışanlarının, yeni sistemi anlamakta güçlüklerle karşılaştıkları gözlemlenmiştir. Bu yetersizlikten dolayı, zaman zaman sigortalılarla da sorunlar yaşanmasına neden olabilmektedir. Tarsim; sektöre yönelik olarak, eğitim çalışmalarına süratle devam etmesine rağmen, henüz istenilen düzeyde, yeterli bir gelişme sağlanamamış olduğu görülmektedir.

Tarsim sisteminin henüz çok yeni olması dolayısıyla, bu tür sorunlar normal karşılanabilir diye düşünülse de, geçen üç yıl zarfında bu sorunların büyük bir bölümünün halledilebileceğini de var saymak gerekmektedir. Ancak verilerden çıkan sonuç, istenilen gelişmelerin henüz sağlanamadığı yönündedir.

Sektörde ki sigorta şirketlerinin ve de sigorta acentelerinin sorunlarından birisi de tarım sigortalarında ki Tahsilât sorunudur. Hem şirketler hem de acenteler bu konudan oldukça şikâyetçidirler. Sistemde çalışan sigorta şirketleri kestikleri poliçelerin paralarını düzenli olarak Tarsim’e; acenteler de sigorta şirketine peşin olarak ödemektedirler, ama

sigorta acenteleri ise, kestikleri poliçeden kaynaklanan alacaklarını, çiftçiden ancak harman sonunda tahsil etmektedirler.

Görünüşte, sistem peşin olarak çalışmaktadır. Ancak görünüşle uygulama aynı değildir. Acenteler tahsilât sorunu yaşadıklarında bunu bağlı oldukları şirkete yansıtmaktalar ve. Şirketler de bu tahsilât sorunlarının büyük bir bölümünü öteleyerek acentelerine destek olmaktadır. Sektörde görüşülen birçok sigorta şirketinin yapılamayan bu tahsilâtlardan kaynaklanan sorunlar nedeniyle alacak hanelerinin epeyce şişmiş durumda olduğu sektör çalışanlarıyla yapılan görüşmelerin sonucunda tespit edilmiştir. Ancak Tarsim, bu konunun çözümü için bu güne kadar hiçbir girişimde bulunmadığı gibi, sunulan çözüm önerilerini de değerlendirmeye almamakta, ısrarlı bir tavır sergilediği sektör çalışanları tarafından ifade edilmektedir.

Tarım Sigortaları Havuz sistemine geçmek, bu dalda çalışan ve yıllarca bunun için uğraşan insanların ortak amaçlarıdır. Ancak uygulamaya geçildikten sonra birçoğu geçilmesi için ortak olarak çalıştıkları sistemin, beklentileri karşılayamadığını ifade etmişlerdir.

Sektörde ki ağırlıklı olan ortak kanı, sistemin tıkanmaya doğru gittiği yönünde oluşmakta, gerekli düzenlemelerin ivedilikle yapılmadığı takdirde, sigortanın bu dalında bir süre sonra üretimin durabileceği yönündedir. Ancak Tarsim bu görüşte katılmamakta ve yayınlanmış olan 2008 faaliyet raporunda, konulan hedefleri süratle yakaladıklarını ifade etmektedirler.

Tarsim İşletici Şirketin de üst düzeyde çalışanlar, her ne kadar sigorta sektörünün içinden gelen kişiler olsalar da, sektörün karşı tarafına (düzenleyici konumuna) geçtiklerinde, özel sektörde oldukları zaman karşılaştıkları sorunlardan uzak kalmışlardır. Bu durum onların, sektörde iş yapan sigorta şirketleri ve acentelerinin sorunlarını belirlemede, uzaklaştırmış olduğu ve daha genel sorunlara çözümler üretmeye çalıştıklarından dolayı, şirketler ve acenteleri bazında oluşan sorunların çözümünden de giderek uzaklaştıkları anlaşılmaktadır.

Sektör çalışanlarının, sektörün gelişmesi adına yaptıkları eleştiriler yüzünden bir takım cezai yaptırımlara maruz kaldıkları sektör çalışanları tarafından ifade edilmiştir. Yine sektör içinde iş yapan ve tarım sigortaları sektörün ana kuruluşu olan Tarsim'in görüşlerine paralel görüşler beyan eden, ya da Tarsim işletici şirketi tarafından seçilen sektör kuruluşları veya çalışanları, çeşitli eğitim gezileri organizasyonlarıyla ödüllendirildikleri, sektör çalışanları tarafından ifade edilmiştir.

Sektörün sorunları yapılan araştırma verilerine dayanarak belirlenmiştir. Buna mukabil; yine verilerden elde edilen sonuçlar doğrultusunda, belirlenen sorunlara çözüm önerileri getirilerek bu tez çalışması tamamlanacaktır.

Tarım Sigortaları sektörünün; tespit edilen sorunlarından bir tanesi olan, sigorta poliçesini kuran ve hasarı ödeyen şirketin aynı olması durumudur. Bu durum şirketin iş yükünü çoğaltmakta ve istenilen hızda iş yapılabilmesi mümkün olmamaktadır. Özellikle oluşan hasarlarda hasar ekspertizini yapacak olan kişilerin bölgelere gönderilmesi uzun zaman almakta ve bu da sıkıntılı durumların ortaya çıkmasına sebebiyet vermektedir. Ayrıca Tarsim tarafından yeniden oluşturulan ve hasar ekspertizin de görev alan eksperlerin birçoğunun meslekte yeni olmasından ve henüz bölgeleri istenilen düzeyde tanıyamamış olmalarından kaynaklanan sorunlar yaşanmaktadır. Ayrıca hasarın tespiti ve fiyatlandırılması konusunda eksperlerin tecrübe eksikliğinden kaynaklanan sorunlar da çıkmakta ve sigorta şirketleri ve onlara bağlı olarak çalışan sigorta acenteleri zaman zaman müşterileri olan çiftçilerle karşı karşıya gelmek zorunda kalmaktadırlar.

Bu sorunun ivedilikle çözülebilmesi açısından Tarsim ayrı bir hasar departmanı kurmalı ve bu departman sadece hasar işleriyle meşgul olmalıdır. Ayrıca daha önce TSV'de çalışan ancak çıkarılan yönetmelikler doğrultusunda eksperlik yapmaları engellenen eksperler, yönetmelikte yapılacak bir değişiklik ile yeniden eksperlik yapabilir duruma geçirebilir ve yeni eksperlerin tecrübe kazanıp bölgeleri tanımalarına kadar bu eski eksperlerle çalışabilirler. Böylece özellikle hasar ekspertizinin daha hızlı yapılması sağlanarak bu konudaki mağduriyeti de bir ölçüde giderilmiş olacaktır.

Sektörde çalışan sigorta şirketleri ve sigorta acentelerinin elemanları ile poliçeyi yaptıracak olan çiftçilerin bu yeni kurulan sistemi anlamaları için verilen eğitimler çoğaltılmalı ve sıklaştırılmalıdır. Bu eğitimleri verecek olan personel de üniversitelerin ilgili bölümlerinden akademisyenler, Türk Sigorta Enstitüsü Vakfı eğitimcilerinden, tarım sigortası departmanı olan ve bu konuda yetişmiş personeli olan sigorta şirketlerinden ve de TSV' dan olan uzmanlardan seçilmeli ve biran önce bölgelere de gerekli organizasyonlar yapılarak, bu uzmanlar bölgelere gönderilmeli ve eğitimlere başlamaları sağlanmalıdır. Çünkü çiftçilerle yapılan görüşmelerde ortaya çıkmıştır ki çoğunluğunun yeni uygulamaları bilmediğini ve bu yüzden de sigortaya sıcak bakmadığını sonucuna ulaşılmıştır. Çoğu çiftçi konu hakkında yeterli bilgi alabilseler sigorta yaptırabileceklerini ifade etmişlerdir.

Buradan da anlaşılacağı üzere; eğitimler arttıkça, sektör çalışanlarının ve buna bağlı olarak çiftçilerin bilgileri artacağından ve aynı zamanda bilgi eksikliğinden kaynaklanan sorunlar azalacağından, sektörde üretilen poliçe sayısında olumlu yönde bir artış olabileceği varsayılabilir.

Son olarak ta tahsilât sorunları hakkında, sektörde gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde ortaya çıkan bulguların doğrultusunda, soruna şöyle bir çözüm önerisi getirmek mümkündür.

Devlet çiftçi destekleme primlerini, ÇKS sistemine göre yapmakta ve bu destekleri de çiftçilerin banka hesaplarına direk olarak yatırmaktadır. Tarsim yürürlüğe girdikten sonra çiftçilerin yaptırdığı tarım sigortası poliçelerinin priminin yarısını, devlet tarafından Tarsim'e ödemektedir. Kalanı da çiftçi harman sonunda kendisi ödemektedir. ÇKS sisteminden hangi çiftçinin sigorta yaptırdığını ve ne kadar prim ödeyeceğini görmek mümkündür. Şirketler harman sonunda ödenmemiş prim borçlarını sigortalının bilgileriyle birlikte Tarsim'e bildirebilirler. Tarsim'de bunları TKİB'nın ilgili birimlerine bildirebilir. Devlet de çiftçiye ödeyeceği bu desteklerden ödenmemiş poliçe prim borçlarını kaynaktan kesinti yoluyla tahsil ederek Tarsim hesabına ya da direk olarak sigorta şirketlerinin hesabına aktarabilir. Böylelikle tahsilât sorunu aşılabılır.

Sorunun halledilmesi, sigorta şirketleri ve bunların acenteleri ekonomik anlamada büyük ölçüde rahatlatacaktır. Bu durumun bir yansıması olarak da şirketler ve acenteleri daha fazla poliçe üretmek için yeni tarım sigortası departmanları oluşturma yoluna gidebileceklerdir. Bu da burara da çalışacak yeni çalışanları istihdam etmeleri demektir. Böylelikle sektörde çalışan kişi sayısı artacak ve günümüzdeki en önemli sorunlarından biri olan işsizlik sorununun giderilmesine bir parça da olsa, katkı sağlaması olanağını doğacağı varsayılabilir.

KAYNAKLAR

Anonim, (2001) Risk Management Tools for EU Agriculture , European Commission Agriculture Directorate-General, Working Document

Anonim, (2004) ‘‘Tarım İstatistikleri Özeti’’, DİE, Ankara, 2004

Akçaöz, H, Kızılay H., (2004) ‘‘Çeşitli Ülkelerde Tarım Sigortası Uygulamaları’’ TSV, 2004

Atakan M., (1998)‘‘Avrupa Birliği Ortak Tarım Politikası ve Türkiye’nin Uyumu’’ Uzmanlık Tezi, Ankara, 1998

Commission Of The European Communities, Commission Staff Working Document On Risk And Crisis Manegement İn Agriculture, Sec(2005)320, Brussels, (09.03.2005)

Çağlayan, T., Dinler T., (2002) "Tarım Sigortaları Konusunda 11–23 Kasım 2002 Tarihleri Arasında ABD, Meksika ve İspanya'da Yapılan İnceleme Gezisine İlişkin Türk Delegasyon Raporu", TSV, 2002

Çağlayan, T., Dinler, T., (2003) Evaluation Report of European Conference on Natural Risk and Insurance in the Agricultural Sector, Perspectives in the Europe of 25 Greece

Çetin, B., (2003) ‘‘Tarımsal Sigorta İşletmeciliği’’ Öztan Matbaası, Bursa

Çetin, B, Özsayın, D., (2005) ‘‘Tarım Sigortalarının Önemi ve Gelişimi’’, ‘‘Türktarım’’ Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Dergisi, Sayı 166, Kasım-Aralık 2005

Çiftçi Kayıt Sistemi, (2005) Tarım Reformu Uygulama Projesi, <http://www.arip.org.tr/cks.htm>. E.T. (26.06.2006)

Demir, A. (2003) "Tarım Sigortası", Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü, TEAE-Bakış, Sayı 4, Nüsha 2, Eylül 2003

Dinler, T., (2000) Tarımda Risk Yönetimi ve Türkiye’de Tarım Sigortaları Uygulamaları, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası 5. Teknik Kongresi , Ankara

Dinler, T. (2003) "Tarımda Meteorolojik Karakterli Doğal Afetler ve Risk Yönetim Teknikleri", Şubat, 2003, <http://www.atmosfer.itu.edu.tr/bildiriler/18.pdf>. E.T. (23.06.2006)

Dinler, T., (2003b) Natural Risks and Agricultural Risk Management, F.A.I.R. Workshop On Agricultural Insurance Antalya, Turkey

Dinler, T., (2004a) Dünya’da ve Türkiye’de Tarım Sigortaları Uygulamaları.

Dinler, Tanfer, Yaltrık A. (2005) "Tarımda Risk Yönetimi ve Tarım Sigortaları", ZMO, VI. Tekn. Kong. Bild. Notu, TSV, (05.01.2005)

DPT, Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1985–1989, Yayın No: Dpt:1974.

DPT, Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1985–1989, Yayın No: Dpt:1974.

DPT, Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1996–2000, Yayın No: Dpt:1996.

DPT, Uzun Vadeli Strateji ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 2001- 2005,

<http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/viii/plan8str.pdf>. E.T. (15.10.2007)

DPT, (2009) Tarım Sektöründe Çalışan Nüfus ve GSMH Oranı <http://www.dpt.gov.tr/DPT.portal> E.T. (10.08.2009)

Gaytancıoğlu, O. (2005) “Türkiye Tarımının Temel Sorunları ve Çözüm Önerileri” Trakya Gelişim Dergisi Aylık Ekonomi ve Aktüalite Dergisi, Nisan-Mayıs Sayısı, S.20–21, Tekirdağ, 2005

Gaytancıoğlu, O. İnan, İ.H., Hurma, H., Demirkol, C., (2005) “Türkiye Bakliyat Üretiminde Kendine Yeterliliği Sağlayacak Politikaların ve Trakya’da Bakliyat Üretim Potansiyelinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma” Tüba-550 Nolu Proje, Mayıs-2005, Tekirdağ, 2005

Georgiadis, N., (2002) Some Factors Affecting the Development of a Nation-Wide Agricultural Insurance System, in a Less Wealthy Mediterranean Country, Agricultural Insurance Seminar in Zaragoza, Spain

Güngör M. (2006) Türkiye’de Tarım Sigortası Uygulamaları ve Devlet Destekli Tarım Sigortası Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü Sigortacılık Anabilim Dalı, İstanbul, 2006

Güvel, E., Güvel, A., (2002) “Sigortacılık” Seçkin Yayınları, ss, 64-66 , Ankara, 2007

Kasten, E., (2004) Agriculture Insurance: Untapped Business Opportunities, Focus

Kıymaz, T., (2002) Tarım Sigortaları ve Dünya'daki Gelişmeler, TSV Tarım Sigortaları Sektörü Değerlendirme Toplantısı İstanbul

Kıymaz, T., Dinler, T., Saner, G., Akçaöz, H., (2002) Agricultural Insurance in Turkey. Risk Management in Mediterranean Agriculture: Agricultural Insurance Seminar in Zaragoza, Spain

Leach, B.M., (2003) U.S. Risk Management Program: Building on Experience: New Insurance Solutions on the Horizon, European Conference Natural Risk and Insurance in the Agricultural Sector, Perspectives in the Europe of 25 Greece

Meuwissen, M.P.M., Huirne, R.B.M., Skees, J.R., (2003) Income Insurance in European Agriculture, Euro Choices, Agri-food and Rural Resource Issues, Vol.2, No.1

Uralcan, Ş., (2005) “ Sigortacılık Uygulamaları” T.C. Anadolu Üniversitesi Yayın No: 1626, ss, 204 Eskişehir, Haziran, 2005

Tanrıvermiş, H. (1994) Tarım Sigortaları, A.Ü. Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü Ankara, 1994

Tanrıvermiş, H, (1997) Türkiye'de Tarım Kesiminin Sigorta Sorunu ve Çözüm Önerileri, Milli Reasürans A.Ş., İstanbul, 1997

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı (1997) I. Tarım Şurası Çalışma Belgesi, 25- 27 Kasım 1997, Ankara,

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı (2004) II.. Tarım Şurası Sonuç Raporu, 29 Kasım–1 Aralık 2004, Ankara

TARSİM, (2006) Kurumsal Tarihçe, <http://www.tarsim.org.tr/kurum.php>. E.T. (19.06.2007)

TARSİM, (2007) http://www.tarsim.org.tr/page.php?act=viewPage&name=faaliyet_raporu
E.T. (25.12.2008)

TARSİM, (2008) http://www.tarsim.org.tr/page.php?act=viewPage&name=faaliyet_raporu
E.T. (30.11.2009)

Tarım Sigortaları Vakfı (TSV), Hakkımızda, Kuruluş Amacımız, (2006)
<http://www.tsvagronet.org/pdf/hakkimizda.24.03.2006.pdf>. E.T. (01.06.2006)

TUSİAD,(1999) Tarım Politikalarında Yeni Denge Arayışları ve Türkiye, Lebib Yalkın,
İstanbul, (Aralık 1999).

Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği 2004 Faaliyet Raporu.
http://tsrsb.org.tr/nr/rdonlyres/dac83ff8-c7f6-4b47-824288579b8cda/898/2004_faaliyetraporu.pdf E.T. (11.10.2008)

Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği

<http://www.tsrsb.org.tr/tsrsb/Sigorta/Sigortanın+tarihi/> E.T. (10.07.2008)

Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği

<http://www.tsrsb.org.tr/tsrsb/Sigorta/Branşlar/Tarım+Sigortaları.htm>

E.T. (10.07.2008)

Türkiye Ziraat Odaları Birliği (2004) Ürün Raporları, Tarım Sigortası, (2004)

http://www.tzob.org.tr/tzob_web/rapor/rapor_2004_tarim_sigorta.htm.
E.T. (01.06.2006.)

Ankara İl Tarım Müdürlüğü

<http://www.ankara-tarim.gov.tr/diger/sigorta/sigorta.htm> E.T. (15.11.2008)

Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü

http://www.tugem.gov.tr/tugemweb/tar_sig_2008_uyg.html E.T. (10.09. 2008)

Vikipedi Özgür Ansiklopedi

http://tr.wikipedia.org/wiki/Avrupa_Birli%C4%9Fi'nin_Ortak_Tar%C4%B1m_Politikas%C4%B1 E.T. (30.11.2008)

Vikipedi Özgür Ansiklopedi

http://tr.wikipedia.org/wiki/Avrupa_Birli%C4%9Fi#Tar.C4.B1m E.T. (30.11.2008)

TMMOB Türkiye Ziraat Mühendisleri Odası

http://www.zmo.org.tr/genel/bizden_detay.php?kod=156&tipi=5&sube=0 E.T. (25.11.2009)

T.C. Tarım ve Köyüşleri Bakanlığı

http://www.tarim.gov.tr/Files/AB_Tarim/OrtakTarimPolitikasi.pdf E.T. (25.11.2009)

EKLER

EK - I

TARIM SİGORTALARI HAVUZ SİSTEMİNE ORTAK OLAN SİGORTA ŞİRKETLERİ

Sıra No	Şirket Adı	Sıra No	Şirket Adı
1	Ak sigorta	13	Generali Sigorta
2	Allianz Sigorta	14	Güneş Sigorta
3	Anadolu Sigorta	15	Güven Sigorta
4	Ankara Sigorta	16	HDI Sigorta
5	Aviva Sigorta	17	Hür Sigorta
6	Axa Sigorta	18	Işık Sigorta
7	Başak Groupama Sigorta	19	Liberty Sigorta
8	Birlik Sigorta	20	Ray Sigorta
9	Fiba Sigorta	21	SBN Sigorta
10	Ergoısviçre Sigorta	22	Yapı Kredi Sigorta
11	Eureko Sigorta	23	Zurich Sigorta
12	Mapfre Genel Sigorta		

(Çizelge yazar tarafından oluşturulmuştur)

EK - II

TARIM SİGORTALARI HAVUZU İŞLEYİŞİ HAKKINDA AYRINTILAR

Kurumsal Tarihçe

“Tarım sektörü, dünya nüfusu açısından taşıdığı kritik önemin yanı sıra ekonomik, sosyal, siyasal, teknolojik ve kişisel risklerden yüksek düzeyde etkilenen, son derece hassas bir faaliyet sahası olarak kendine özgü bir yapıya sahiptir. Bu açıdan bakıldığında, tarımın insanlığın beslenmesindeki fonksiyonunu etkili bir şekilde yerine getirmesi; tarımsal üretimi tehdit eden risklerin yönetimiyle doğrudan ilişkilidir. Bu nedenler, gelişmiş ülkeler, uyguladıkları çeşitli korumacılık politikaları, "Risk Yönetim Programları" ve bu programlar içerisinde önemli bir yer alan; "Tarım Sigortaları Uygulamaları" ile risk paylaşımını ve transferlerini gerçekleştirmektedirler. Ülkemizde de tarım sektörünü tehdit eden risklerin teminat altına alınabilmesi amacıyla bir sigorta mekanizmasının devreye sokulması düşünülmüş ve bu amaçla 14.06.2005 tarihli 5363 sayılı "Tarım Sigortaları Kanunu" çıkarılmıştır

Bu Kanuna göre:

1. Kanun kapsamına alınan riskler ile ilgili olarak yapılacak sigorta sözleşmelerinde standardın sağlanması, riskin en iyi koşullarda transferi için uygun ortam oluşturulması, oluşacak hasarlarda tazminatın tek merkezden ödenmesi ve tarım sigortalarının geliştirilmesi, yaygınlaştırılması amacıyla yönelik olmak üzere bir Sigorta Havuzu kurulmuştur.
2. Bu Havuza ilişkin tüm iş ve işlemler, bu havuza katılan sigorta şirketlerinin eşit hisselerle ortak oldukları Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş. tarafından yürütülmektedir.
3. Sigorta şirketleri poliçeleri kendi adlarına düzenlemekte, ancak riskin ve primin yüzde 100 ünü zorunlu olarak Havuza devretmektedirler, ihtiyari olarak da Havuzda oluşan riskten retrosesyon yoluyla pay alabilme hakları vardır.

4. Devlet, bu Kanun kapsamında yapılacak sigorta sözleşmelerine münhasır olarak çiftçi adına sigorta primine destek sağlamaktadır. Devlet prim desteğinin miktarı her yıl için ürün, risk, bölge ve işletme ölçekleri itibariyle, Bakanlar Kurulu kararıyla belirlenecektir.

Havuz Uygulaması ile

1. Bir sigorta şirketinin tek başına üstlenemeyeceği kuraklık ve don gibi katastrofik risklerin teminat kapsamına alınabilmesi,
2. Reasürans katılımının teşvik edilerek reasürans kapasitesi ve kapsamının genişletilmesi,
3. Sigorta şirketlerinin bilgi, personel ve mali kaynaklarının ortak olarak daha verimli bir şekilde kullanılması,
4. Devletin prim ve hasar fazlası desteğinin etkin şekilde kullanılması,
5. Fiyatlarda haksız rekabetin önlenmesi
6. Sigortaya katılımın artırılması sağlanacaktır.

Havuz Yönetim Kurulu

Kanun, Havuzun işleyişine ilişkin uygulama esaslarını, hasar tespit işlemlerine ilişkin esas ve usulleri belirlemek, kanun kapsamında tarım sigortaları alanında faaliyet göstermek isteyen sigorta şirketleri ve havuz Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş ile sözleşme yapmak, kapsama alınacak riskler ve prim desteğinin belirlenmesi için çalışmalar yaparak önermek ve uygulamada karşılaşılan sorunları tespit etmek, bunların çözümüne yönelik çalışmalar yapmak üzere Tarım Sigortaları Havuzu Yönetim Kurulu'nu görevli ve sorumlu kılmıştır.

Kurul, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığından **2 kişi**, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, Türkiye Ziraat Odaları Birliği ve Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş'den **1 kişi** olmak üzere **toplam 7 üyeden** oluşmaktadır.

Kurulun üç yıl süre ile görev yapacak ilk üyeleri 16 Ocak 2006 tarihinde Bakan oluru ile atanmışlar ve göreve başlamışlardır

Tarım Sigortaları Havuz İşletmeleri A.Ş.

Havuzun işletilmesine ilişkin iş ve işlemler, Havuza katılan sigorta şirketlerinin eşit payla ortak oldukları Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş. tarafından yürütülmektedir.

Şirketin görevleri kısaca; Havuz Kurulunca alınan kararların uygulamasını yapmak, primleri tahsil etmek, hasar ödemelerine esas teşkil edecek hasar tespit işlemlerini ve tazminat ödemelerini yapmak, reasürans işlemlerini yürütmek, tanıtım faaliyetlerinde bulunmak, istatistik tutmak, Havuz kaynaklarını yatırıma yönlendirmektir.

Tarım Sigortaları 2008 Yılı Uygulamaları

Tarım Sigortaları Havuzu tarafından kapsama alınacak ürünler, riskler, bölgeler ve işletme ölçekleri itibariyle Devlet tarafından sağlanacak prim desteği miktarları, **her yıl Bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından belirlenmektedir.** Bu itibarla 2008 yılı uygulamalarına yönelik olarak "Tarım Sigortaları Havuzu Tarafından Kapsama Alınacak Riskler, Ürünler, Bölgeler ve Prim Desteği Oranlarına İlişkin 2007/13010 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı, 30 Aralık 2007 tarih ve 26742 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu Karar ile;

1. 2008 yılında % 50 prim desteği verilmesi,
2. Bitkisel ürünler için dolu riski ana teminatı ile birlikte yangın, heyelan, fırtına, hortum ve deprem ek teminatlarının paket halinde ve ayrıca, Açık alanda yetiştirilen meyveler için isteğe bağlı don riski teminatı,
3. Seralar için dolu riski ana teminatı ile birlikte yangın, heyelan, fırtına, hortum, deprem ve taşıt çarpması ek teminatlarının paket halinde,
4. Önsoy ve soy kütüğüne kayıtlı süt sığırlarında ölüm riski teminatı,
5. Bio-güvenlik ve hijyen tedbirlerini almış kümes hayvanlarında ölüm riski teminatı,

6. Denizlerde ve iç sularda yetiştirilen su ürünlerine (Her türlü hastalık, zehirlenme kaza ve bazı doğal afetler) ölüm riski teminatı, ilgili genel şartlar, teknik şartlar, tarife ve talimatlar çerçevesinde Tarım Sigortaları Havuzu tarafından teminat kapsamına alınmıştır.

Ayrıca söz konusu Kararla 2007 yılından farklı olarak ; "Risk incelemesi gerektiren ve bu inceleme sonucunda Havuz tarafından sigortalanması uygun görülmeyen riskler sigorta edilmez. Bu şekilde Havuz tarafından sigorta edilmeyen riskler Havuz kapsamı dışında kabul edilir." hükmü getirilmiştir.

Tarım sigortası yaptırmayan üreticiler için; 5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanununun Yardım ve Borç Ertelemesi ile ilgili 17 inci maddesinde belirtilen; "Bu Kanun kapsamında, uygulama yılında yer alan riskler için tarım sigortası yaptırmayan üreticiler, 20.6.1977 tarihli ve 2090 sayılı Kanundan yararlanamaz." hükmü uygulanmaktadır.

Diğer taraftan, tarım sigortası yaptırmak için Çiftçi Kayıt Sistemine (ÇKS) kaydını yaptırmak yada ÇKS bilgilerini güncellemek üzere İl/İlçe Müdürlüklerine müracaat eden çiftçilere (ÇKS' ye entegre edilmiş olan Örtü Altı Kayıt Sistemi, Su Ürünleri Kayıt Sistemi ve Önsoy ve Soy kütüğü Kayıt Sistemi) herhangi bir mağduriyete meydan verilmeden öncelik verilmesi önem arz etmektedir.

Cumhuriyet tarihiyle birlikte çıkarılması planlanan Tarım Sigortası Resmi Gazete'de yayınlanarak kanunlaştı. Çiftçinin her türlü tabii afete karşı sigortalanmasını öngören kanunla, sigorta primlerinin bir kısmını devlet bir kısmını da çiftçi ödeyecek. Yasa kapsamındaki risklerin teminat altına alınması, standart sigorta poliçelerinin belirlenmesi, hasar organizasyonları, aktüerya çalışmaları, tazminat ödemelerinin yapılması, reasürans teminatının sağlanması, tarım sigortalarının geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve izlenmesiyle diğer teknik hizmetlerin yürütülmesi amacıyla bir Tarım Sigortaları Havuzu kurulacak. Havuz, kapsama alınan riskler için sigorta, reasürans ve retrosesyon yapabilecek. Sigorta şirketleri, bu yasa kapsamında tarım sigortaları alanında elde ettikleri primin tamamını havuza devredecekler.

Sistem Nasıl İşleyecek

Tarım Sigortaları Havuzu'nun kaynakları, sigorta şirketlerinin devrettiği primler, devlet tarafından sağlanan prim desteği, toplanan kaynakların yatırım gelirleri, alınan krediler, genel bütçeden alınacak katkılar ve diğer gelirlerden oluşacak. Havuzun gelirleri her türlü vergi, resim ve harçtan muaf tutulacak. Havuz tarafından teminat altına alınacak riskler ise; bitkiler, bitkisel ürünler ve seralar, tarımsal yapılar, tarım alet ve makineleri ile çiftlik hayvanları için kuraklık, dolu, don, sel, taban suyu baskını, fırtına, hortum, deprem, heyelan, yangın, kaza ve zararlılar ile hayvan hastalıklarının sebep olacağı zararlar olarak sıralanıyor. Tarım sektörü bakımından önemli görülecek diğer risklere ilişkin teminatlar ise Bakanlar Kurulu tarafından belirlenecek. Ürünler, riskler, bölgeler ve işletme ölçekleri itibarıyla devlet tarafından sağlanacak prim desteği miktarları, her yıl Bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından belirlenecek. Prim desteğine ilişkin ödenek, her yıl bütçe yasasıyla Bakanlık bütçesinde yer alacak. Uygulama yılında yer alan riskler için tarım sigortası yaptırmayan üreticiler, Tarım Sigortası Yasası'ndan yararlanamayacak. Sigorta sistemini yürütecek şirketin ise 3 ay içinde kurulması planlanıyor

Tarım Sigortası Uygulama Esasları

Ülkemizde “gezici”, geçici” ya da “göçmen” işçi olarak isimlendirilen süreksiz tarım işçileri, 1 Ocak 1984 tarihinde yürürlüğe giren 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanunu ile sosyal sigorta kapsamına alınmıştır.

Sigortalı Sayılanlar ve Sayılmayanlar

Tarım sigortası, tarım işçilerinde hizmet akdiyle süreksiz olarak çalışanların istekte bulunmaları kaydıyla sosyal güvenliklerini sağlamayı amaçlayan bir sigorta koludur. Tarım sigortasının, hizmet akdi unsuru bulunmasına rağmen, zorunlu değildir. Bunun sebebi ise tarım işinin süreklilik arz etmemesidir. Süreksiz çalışma iş kanuna göre 30 günden az süren çalışmalardır.

Sosyal güvenlik kanunları kapsamı dışında olanlarla bu kanunlara göre malullük, emeklilik (yaşlılık) aylığı, sürekli tam iş göremezlik geliri almayanlardan; süreksiz olarak tarım işlerinde hizmet akdiyle çalışanlar istekte bulunmaları kaydıyla tarım sigortalısı olabilirler.

Sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi olarak çalışmalarını nedeniyle prim veya kesenek ödemekte olanlar, 18 yaşını doldurmamış olanlar, sosyal güvenlik kuruluşlarından kendi çalışmalarından dolayı emeklilik (yaşlılık) veya malullük aylığı ile sürekli iş göremezlik geliri alanlar, aylık veya gelir bağlanması için talepte bulunanlar ve 2022 sayılı Kanuna göre aylık bağlananlar sigortalı sayılmazlar.

Tescil işlemleri

Tarım sigortasına girmek isteyenler, örneği Kurumca hazırlanan “Tarım İşlerinde Hizmet Akdi ile Süreksiz Olarak Çalışanlara ait İstek ve Tescil Belgesi”ni, nüfus hüviyet cüzdanındaki bilgilere göre iki örnek doldurup imzaladıktan sonra, mümkünse en son çalıştığı işverene imzalatıp bilahare ikamet ettiği yer muhtarlığına, Tapu Sicil Müdürlüğüne ve en son Bağ-Kur İl Müdürlüğüne onaylattıktan sonra Kanuni ikametgâhlarının bulunduğu yer çevresindeki Sosyal Sigortalar Kurumu Sigorta Müdürlüğüne vermeleri gerekir.

İstek ve tescil belgesi Sigorta Müdürlüğü’nce alınanların tescil işlemleri yürürlükteki usul ve esaslara göre yapılır. Tescili yapılan sigortalıya, kimliğinin ve prim ödeme gün sayılarının tespitini sağlayacak, örneği Kurumca hazırlanan bir “Sosyal Güvenlik Belgesi” verilir.

Bu belgenin içindeki kartların her biri, Kurumca ilgili ay bölümüne “Primi Tahsil Edildi” kaydının düşülmesiyle sigortalı tarafından en geç ertesi yılın Şubat ayı sonuna kadar “Alındı Belgesi” karşılığında Kuruma geri verilir.

“Primi Tahsil Edildi” kaydını taşıyan kartın sigortalı tarafından herhangi bir sebeple geri verilmemesi halinde, söz konusu kartın ilgili olduğu süreye ait primler ödenmemiş sayılır.

Sigortalılık Başlangıcı

Tarım sigortasına devam etmek isteyenlerin sigortalılıkları 8 Eylül 1999 tarihinden önce, ilgilinin yazılı istek tarihini izleyen yılbaşından itibaren başlamakta iken bu tarihten sonra takip eden aybaşından başlamaktadır.

Tarım sigortasına devam etmekte iken sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi olarak çalışmaya başlayanların, işlerinden ayrılmaları halinde tarım sigortalılıkları işten ayrılışlarını takip eden aybaşından itibaren kendiliğinden başlar.

Tarım Sigortasına devam edenlerden; Primini ait olduğu yılı takip eden yılın Şubat ayı sonuna kadar ödemeyenlerin o yılın 1 Ocak gününden, sigortalılıklarını sona erdirmek isteyenlerin yazılı isteklerini takip eden yılbaşından, sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi olarak çalışmaya başladıkları tarihten itibaren sigortalılıkları sona erer.

Primlerin Ödenmesi

Sigortalılardan asgari ücretin yüzde 30'u oranında prim alınır. Tarım Sigortası Kanunu gereğince alınacak prim hesabına esas gün sayısı her ay için 15, bir tam yıl için 180 gündür.

Sigortalılar her ayın primini en geç ertesi ayın sonuna kadar Sosyal Güvenlik Belgesine Kurumca tahsilât yapıldığını gösteren bir kayıt düşülmek suretiyle Kuruma öderler. Şu kadar ki, ait olduğu yılı izleyen Şubat ayı sonuna kadar ödenen primler de süresi içinde ödenmiş sayılır.

2925 sayılı Kanunda belirtilen yardımlardan yararlanabilmek için gerekli olan primlerin ödendiği sosyal güvenlik kartıyla belgelenmedikçe, sigortalılar ve aile fertlerine veya hak sahiplerine bu yardımlar yapılmaz.’’ (Anonim, 2008)

EK – III

TARIM SİGORTALARI KANUNU

Kanun Numarası: 5363

Kabul Tarihi: 14.6.2005

Yayımlandığı R.Gazete: Tarih: 21.6.2005 - Sayı: 25852

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5. Cilt: 44 Sayfa:

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç

Madde 1 - Bu Kanunun amacı; üreticilerin bu kanunda belirtilen riskler nedeniyle uğrayacağı zararların tazmin edilmesinin temin etmek üzere, tarım sigortaları uygulamasına ilişkin Usul ve esasların belirlenmesidir.

Kapsam

Madde 2 - Bu Kanun; Havuzun kuruluşu, Havuz tarafından teminat altına alınacak riskler, Havuzun gelir ve giderleri, prim ve hasar fazlası desteği, sigorta sözleşmeleri, reasürans sağlanması ve sigorta şirketlerinin görev, yetki ve sorumlulukları ile katkı ve katılımlarının esas ve usullerini kapsar.

Tanımlar

Madde 3 - Bu Kanunda geçen;

- a) Bakanlık: Tarım ve Köy işleri Bakanlığını,
- b) Müsteşarlık: Hazine Müsteşarlığını,
- c) Sigorta şirketleri: 7397 sayılı Murakabe Kanunu çerçevesinde kurulmuş olan ve tarım sigortaları alanında ruhsatı bulunan sigorta şirketlerini,
- d) Üretici: Bitkisel ve hayvansal üretim ile uğraşan gerçek ve tüzel kişileri,
- e) Tarım sigortaları: 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 1316 ila 1319 uncu maddelerinde belirtilen sigortalar ile bu Kanun kapsamına alınan sigortaları,
- f) Havuz: Tarım Sigortaları Havuzunu,
- g) Şirket: Havuzun işletmesini üstlenen şirketi,
- h) Kurul: Tarım Sigortaları Havuzu Yönetim Kurulunu,
- ı) Çiftlik hayvanları: Büyükbaş hayvanlar, küçükbaş hayvanlar, kümes hayvanları ve kültür balıkçılığı ürünlerini, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Kuruluş, Görev, Yetki ve Sorumluluklar

Havuz

Madde 4 - Bu Kanun kapsamındaki risklerin teminat altına alınması, standart sigorta poliçelerinin belirlenmesi, hasar organizasyonları, aktüerya çalışmaları, tazminat ödemelerinin yapılması, reasürans teminatının sağlanması, tarım sigortalarının geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve izlenmesi ile diğer teknik hizmetlerin yürütülmesi amacıyla Havuz kurulmuştur.

Havuz; kapsama alınan riskler için sigorta, reasürans ve retrosesyon yapmaya yetkilidir. Sigorta şirketleri, bu Kanun kapsamında tarım sigortaları alanında elde ettikleri primin tamamını Havuza devretmekle yükümlüdür. Sigorta şirketlerine Havuza devrettikleri primler için Havuz tarafından tahsil edilen kısmı üzerinden komisyon ödenir. Sigorta şirketleri tarafından Havuza zamanında devredilmeyen primler 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

Havuz, Bakanlık ve Müsteşarlıkça müştereken çıkarılacak yönetmelikle belirlenecek esaslar çerçevesinde 9 uncu maddede belirtilen Şirket tarafından yönetilir.

Havuzun merkezi İstanbul'dur. Havuz, bu Kanun kapsamındaki faaliyetleri bakımından 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile 4734 sayılı Kamu İhale Kanununa tabi değildir.

Kurul

Madde 5 - Kurul; Bakanlık ve Müsteşarlıkça kamu görevlileri arasından seçilecek kişilerin en az on yıl kamu hizmetinde bulunmuş olmaları, Bakanlık temsilcisinin tarım alanında, Müsteşarlık temsilcisinin sigortacılık alanında bilgi ve deneyime sahip olması gerekir. Diğer üyelerin ise ilgili buldukları alanda en az on yıllık mesleki deneyime sahip olmaları ve 657

sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinin (A) bendinin (1), (4), (5), (6) ve (7) numaralı alt bentlerinde belirtilen şartları taşımaları zorunludur. Bakanlık temsilcilerinden biri Kurulun tabii başkanıdır.

Kurul en az beş üyenin katılımı ile toplanır, kararlar çoğunlukla alınır. Oylamalarda eşitlik halinde, Başkanın oku iki oy sayılır.

Kurul üyeleri, üç yıl süre ile görev yapar. Görev süresi sona erenler yeniden göreve atanabilir. Kurula atanan üyeler temsil ettikleri kurumlardan ayrıldıkları veya kurumlarınca geri çekildikleri takdirde üyelikleri sona erer. Bu üyelerin yerine seçilen yeni üyeler kalan süreyi tamamlarlar.

Kurul üyelerinden, uhdesinde kamu görevi bulunanlara bir ay içerisinde dörtten fazla olmamak üzere her toplantı günü için (2000), uhdesinde kamu görevi bulunmayanlar için ise (3000) gösterge rakamının Devlet memurlarına uygulanan aylık katsayı ile çarpılması sonucu bulunacak miktarda toplantı ücreti ödenir.

Kurulca alınan kararların uygulanması ve Kurula ilişkin sekreteryaya hizmetleri, Şirket tarafından yürütülür.

Kurulun Görev ve Sorumlulukları

Madde 6 - Kurulun görevleri şunlardır;

- a) Havuzun işleyişine ilişkin uygulama esaslarını belirlemek.
- b) Bu Kanun kapsamında tarım sigortaları için verilecek, Devlet prim desteği toplam tutarını aşmamak kaydıyla ürün, risk ve bölge bazında prim desteği oranını belirlemek üzere çalışmalar yapmak ve Bakanlığa sunmak.
- c) Uygulamada karşılaşılan sorunları tespit etmek, bunların çözümüne yönelik çalışmalar yapmak, yaptırmak.
- d) Hizmet alınmasına karar vermek.
- e) Hasar tespit işlemlerine ilişkin esas ve usulleri belirlemek.

f) Bu Kanun kapsamında tarım sigortaları alanında faaliyet göstermek isteyen sigorta şirketleri ile sözleşme yapmak.

g) Havuz işleticisi şirketle çalışma usul ve esaslarının belirleyen sözleşme yapmak.

Havuzun Kaynakları

Madde 7 - Havuzun gelirleri şunlardır:

- a) Sigorta şirketlerinin devrettiği primler.
- b) Devlet tarafından sağlanan prim desteği.
- c) Toplanan kaynakların yatırım gelirleri.
- d) Alınan krediler.
- e) Genel bütçeden alınacak katkılar.
- f) Diğer gelirler.

Havuzun gelirleri her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.

Havuzun Kaynaklarının Kullanım Yerleri

Madde 8 - Havuzun giderleri şunlardır:

- a) Tarım sigortalarına ilişkin tazminat ödemeleri.
- b) Havuzun yönetimi ve işleyişi için gerekli olan masraflar.
- c) Reasürans, sermaye ve benzeri piyasalardan sağlanacak korumaya ilişkin ödemeler.
- d) Sigorta şirketlerine ödenecek komisyonlar.
- e) Bilgilendirme ve tanıtım kampanyalarına ilişkin ödemeler.

- f) Hasar tespit işlemlerine ilişkin ödemeler.
- g) Alınan kredilerin anapara ve faiz geri ödemeleri.
- h) Bu Kanunun amacı doğrultusunda yapılacak diğer ödemeler.
- ı) Havuz işleticisi şirkete ödenecek işletme bedeli.

Şirket

Madde 9 - Havuzun işletilmesine ilişkin iş ve işlemler, Havuza katılan sigorta şirketlerinin eşit oranda pay sahibi olacağı anonim şirket statüsünde kurulacak Şirket tarafından yürütülür.

Şirketin, Kurulun belirleyeceği usul ve esaslar çerçevesinde görevleri şunlardır;

a) Tazminat ödemelerine esas teşkil edecek hasar tespit işlemlerine ilişkin her türlü çalışma ve organizasyonları yapmak suretiyle, tazminat ödemelerinin en kısa sürede yapılmasını sağlamak.

Bitkisel ürün sigortalarının hasar tespitleri ziraat mühendisi, ziraat teknikeri ve ziraat teknisyenleri; çiftlik hayvanları sigortalarının risk inceleme işlemleri veteriner hekimler ve zooteknist ziraat mühendisleri, hasar tespitleri ise veteriner hekimler tarafından yapılır.

Hasar tespit işlemlerinde öncelikle ziraat mühendisleri ve veteriner hekimlerden yararlanılır.

b) Risk paylaşımı ve transferi ile reasürans planının uygulanmasına ilişkin işleri yürütmek, risk paylaşımı ve reasürans programını Kurulun onayına sunmak.

c) Kurulca alınan kararları uygulanması ve Kurulun görevlerine ilişkin sekretarya hizmetlerini yürütmek.

d) Primlerin tahsili, tazminat ödemelerinin yapılması ve benzeri işleri yürütmek.

e) Üreticileri tarım sigortaları hakkında bilgilendirmek, halkla ilişkiler ve tanıtım kampanyalarını yürütmek.

f) Genel hükümler çerçevesinde tarım sigortalarına ilişkin istatistik üretmek, bu konuda Kurula rapor hazırlamak.

g) Havuz kaynaklarını, belirlenen ilke ve kurallar çerçevesinde yatırıma yönlendirmek.

h) Havuz işlerinin sağlıklı yürütülmesi bakımından, gerekli gördüğü hususlarda Havuz Yönetim Kuruluna öneride bulunmak.

ı) Havuzun işletilmesiyle ilgili diğer her türlü iş ve işlemleri yapmak.

Şirket, Havuz kaynakları ile kendi ihtiyacı dışında gayrimenkul alamaz; kaynaklarını öncelikle Hazine bonosu ve kamuya ait borçlanma senetleri yoluyla yatırımlarda kullanır.

Şirket, havuz işlerinin Havuz yararına ve en iyi şekilde yürütülmesinden Bakanlık, Müsteşarlık ve Kurula karşı sorumludur. Şirket, Havuza ait gelir ve giderler ile tüm hesaplar ve işlemleri özel ve ayrı kayıtlarda takip eder.

Şirket, bu Kanun kapsamındaki görev gereği edindiği bilgileri herhangi bir gerekçe ile üçüncü şahıslara açıklayamaz. Havuza ait yazışma ve belgelerin uygun bir şekilde muhafaza edilmesi zorunludur. Şirket; faaliyetine son verilmesi, tasfiye edilmesi veya iflas etmesi gibi hallerde, Kurul tarafından yeni bir sözleşme yapıncaya kadar görevlerini yerine getirmeye devam eder. Bu durumda bu Kanun kapsamındaki bütün bilgi ve belgelerin Kurula iade edilmesi zorunludur.

Şirket, bu kanunda belirtilen görevler dışında başka bir işle uğraşamaz.

Bakanlığın Görev ve Yetkileri

Madde 10 - Bakanlığın bu Kanun kapsamında görev ve yetkileri şunlardır:

a) Tarım sigortalarının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için gerekli tedbirleri almak.

b) Ürünler, riskler ve bölgeler itibarıyla sağlanacak prim desteğine ilişkin teklifleri Bakanlar Kurulunun onayına sunmak.

c) Tazminat ödemelerinin doğru ve düzenli bir şekilde yapılmasını izlemek.

d) Bu Kanunla verilen diğer görevleri yürütmek.

Denetim

Madde 11 - Havuzun ve Şirketin sigortacılık uygulamaları yönüyle denetimi Müsteşarlık, diğer tüm işlemlerinin denetimi Bakanlık tarafından yapılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Riskler, Sigorta Sözleşmeleri, Havuza Katılım, Reasürans, Yardım ve Destekler

Havuz Tarafından Teminat Altına Alınacak Riskler

Madde 12 - Kapsama alınacak bitkiler, bitkisel ürünler ve seralar, tarımsal yapılar, tarım alet ve makineleri ile çiftlik hayvanları için kuraklık, dolu, don, sel, taban suyu baskını, fırtına, hortum, deprem, heyelan, yangın, kaza ve zararlılar ile hayvan hastalıklarının neden olacağı zararlar ve/veya tarım sektörü bakımından önemli görülecek diğer risklere ilişkin teminatlar Kurulun teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca belirlenir.

Prim Desteği

Madde 13 - Ürünler, riskler, bölgeler ve işletme ölçekleri itibariyle Devlet tarafından sağlanacak prim desteği miktarları, her yıl Bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından belirlenir.

Prim desteğine ilişkin ödenek, her yıl bütçe kanunu ile Bakanlık bütçesinde yer alır. Bakanlık, sigorta şirketleri tarafından Havuza aktarılabacak prim miktarlarını çiftçi kayıtları ile karşılaştırarak prim desteğini hesaplar ve gecikmeksizin Havuza aktarır.

Sigorta Sözleşmeleri ve Havuza Katılım

Madde 14 - Sigorta şirketleri, tarım üreticileri ile tarım sigortaları sözleşmelerini kendi adlarına akdeder, prim ile riskin tamamını Havuza devrederler. Sigorta sözleşmeleri, Havuz tarafından belirlenen standart poliçeler üzerinden yapılır.

Havuz, devraldığı riskleri retrosesyon yapmaya yetkilidir. Sigorta şirketleri bir sonraki yıla ilişkin retrosesyon taleplerini içinde bulunulan yılın en geç 1 Kasım tarihine kadar Şirkete

bildirir. Havuz tarafından hesaplanacak tahmini hasar durumuna göre yeterli retrosesyon teminatı sağlanamadığı takdirde, kalan kısma Devlet tarafından iştirak edilir. Sigorta şirketlerinin payları toplamının yüzde yüzün üzerinde gerçekleşmesi halinde, her bir sigorta şirketinin payı, toplam oran yüzde yüze inene kadar garameten azaltılır.

Reasürans

Madde 15 - Şirket, Havuz tarafından üstlenmiş olunan risklerin transferi amacıyla ulusal ve uluslararası sigorta, reasürans, sermaye ve benzeri piyasalardan sigortacılık tekniğinin gerektirdiği şekilde ve yeterli düzeyde koruma temin etmek amacıyla yerli ve yabancı şirket veya kuruluşlarla Havuz adına reasürans anlaşmaları yapabilir.

Hasar Fazlası Desteği

Madde 16 - Havuz tarafından üstlenilen risklerin transferi amacıyla ulusal ve uluslararası piyasadan sağlanan korumanın yeterli bulunmaması halinde Bakanlar Kurulunca belirlenecek kısım Devlet tarafından taahhüt edilir.

Yardım ve Borç Ertelenmesi

Madde 17 - Bu Kanun kapsamında, uygulama yılında yer alan riskler için tarım sigortası yaptırmayan üreticiler, 20.6.1977 tarihli ve 2090 sayılı Kanundan yararlanamazlar.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Geçici ve Son Hükümler

Yönetmelik

Madde 18 - Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içinde; Havuzun çalışma usul ve esasları Müsteşarlığın görüşü alınarak Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle, sigorta sözleşmelerinin tabi olacağı esaslar ise Müsteşarlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Geçici Madde 1 - Kurulda görev alacak üyeler, ilgili kurumlar tarafından Bakanlığa bildirilir ve Bakanlıkça Kurul üyelerinin görevlendirilmesi bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç üç ay içinde yapılır.

Bu kanunun yayımı tarihinden itibaren en geç üç ay içinde Şirket kurulur.

Yürürlük

Madde 19 - Bu kanunun 4 üncü maddesi yayımı tarihinden üç ay sonra, diğer maddeleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 20 - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

EK- IV**BİTKİSEL ÜRÜNLER 2007 YILI
İL BAZINDA SİGORTA İSTATİSTİKLERİ**

İL ADI	POLİÇE SAYISI (ADET)	TOPLAM SİGORTA BEDELİ (YTL)	TOPLAM PRİM ÜRETİMİ (YTL)	ÖDENEN TAZMİNAT (YTL)	HASAR PRİM ORANI (%)
MALATYA	6844	63.011.925	6.220.026	15.690.553	252%
MANİSA	7.451	85.090.951	5.702.170	1.750.454	31%
BURSA	7.064	78.197.064	4.121.547	5.493.600	133%
KONYA	9833	78.001.544	2.021.607	1.072.428	53%
MERSİN	2154	27.950.293	1.812.935	469.179	26%
ORDU	9408	37.760.367	1.802.966	1.718.028	95%
EDİRNE	21.118	76.571.635	1.733.229	829.372	48%
ADANA	2324	31.220.605	1.731.065	302.126	17%
DENİZLİ	3400	27.224.066	1.530.786	454.113	30%
DİYARBAKIR	4451	38.705.545	1.405.652	806.202	57%
TEKİRDAĞ	26.135	80.467.542	1.347.529	205.132	15%
GİRESUN	7736	29.052.821	1.210.076	689.397	57%
KAYSERİ	1556	13.704.022	1.174.738	859.292	73%
ESKİŞEHİR	6879	25.650.715	900.080	410.368	46%
ANKARA	6713	31.512.767	876.248	446.459	51%
KARAMAN	2782	20.168.055	862.862	354.095	41%
K.MARAŞ	2539	16.364.808	812.701	712.703	88%
ÇORUM	6711	14.704.856	789.092	1.423.729	180%
ANTALYA	825	13.963.331	737.997	236.388	32%
AFYON	2222	11.582.540	728.981	327.812	45%
DİĞER İLLER	69.183	294.081.325	9.252.824	5.878.760	64%
GENEL TOPLAM	207.328	1.094.986.777	46.775.111	40.130.188	86%

HAYVAN HAYAT 2007 İL BAZINDA SİGORTA İSTATİSTİKLERİ

İL ADI	SİGORTA LI HAYVAN SAYISI	POLİÇE SAYISI	TOPLAM SİGORTA BEDELİ (YTL)	TOPLAM PRİM ÜRETİM İ (YTL)	ÖDENEN TAZMİNAT (YTL)	HASAR/PR İM ORANI (%)
İZMİR	7895	294	26.391.450	2.041.001	284.825	14%
AYDIN	4121	149	13.579.095	899.431	28.714	3%
BURSA	3656	206	12.181.728	862.123	90.066	10%
DİYARBAKIR	2485	746	7.372.505	731.658	397.020	54%
DENİZLİ	1961	450	6.121.380	564.046	32.964	6%
TEKİRDAĞ	2501	88	6.670.482	420.329	76.149	18%
KONYA	1624	485	4.119.742	370.201	10.225	3%
ANKARA	1428	301	3.912.170	357.618	4.482	1%
ESKİŞEHİR	1358	149	4.077.550	345.142	21.758	6%
İSTANBUL	1204	168	4.054.000	340.006	70.149	21%
UŞAK	1214	427	3.484.110	338.990	23.536	7%
ISPARTA	1090	234	3.196.600	287.143	29.896	10%
EDİRNE	1094	178	3.161.975	286.022	2.630	1%
ERZURUM	946	435	2.729.214	281.726	2.932	1%
BURDUR	878	162	3.052.000	277.246	29.813	11%
BALIKESİR	1040	160	2.895.350	253.392	55.179	22%
ADANA	753	255	2.215.400	212.946	20.899	10%
KIRIKKALE	836	149	2.319.900	206.892	1.060	1%
MANİSA	822	145	2.351.550	206.633	13.954	7%
DİĞER İLLER	18.614	4.932	54.556.368	4.914.920	585.142	12%
TOPLAM	55.520	10.113	168.442.569	14.197.465	1.781.392	13%

SERA 2007 İL BAZINDA SİGORTA İSTATİSTİKLERİ

İL ADI	POLİÇE SAYISI	TOPLAM SİGORTA BEDELİ (YTL)	TOPLAM PRİM ÜRETİMİ (YTL)	ÖDENEN TAZMİNAT (YTL)	HASAR/PRİM ORANI (%)
ANTALYA	814	102.837.960	1.161.388	2.355	0%
MERSİN	456	23.746.169	264.215	88.296	33%
İZMİR	13	22.382.866	245.013		0%
MUĞLA	145	12.957.590	140.819	1.585	1%
MANİSA	1	13.992.000	95.130		0%
DENİZLİ	1	3.441.220	31.123		0%
BURSA	11	2.215.228	14.103		0%
AYDIN	10	1.511.650	10.094		0%
AFYON	1	752.450	5.419		0%
OSMANİYE	1	350.500	3.946		0%
YALOVA	2	236.030	1.954		0%
TEKİRDAĞ	1	8.750	92		0%
TOPLAM	1.456	184.432.413	1.973.296	92.236	5%

KÜMES HAYVANLARI 2007 İL BAZINDA SİGORTA İSTATİSTİKLERİ

İL ADI	POLİÇE SAYISI	TOPLAM SİGORTA BEDELİ(YTL)	TOPLAM PRİM TUTARI (YTL)	ÖDENEN TAZMİNAT TUTAR(YTL)	HASAR/PRİM ORANI(%)
UŞAK	7	3.602.210	96.096	0	0%
BALIKESİR	7	2.503.825	64.011	0	0%
KIRIKKALE	6	1.855.480	50.703	0	0%
KAYSERİ	2	1.177.920	33.242	0	0%
İZMİR	4	1.001.127	31.496	0	0%
ANKARA	3	890.000	30.544	0	0%
ÇORUM	3	534.000	18.690	0	0%
KARAMAN	2	484.260	13.317	0	0%
SAMSUN	1	150.000	4.125	0	0%
TOPLAM	35	12.198.822	342.224	0	0%

SU ÜRÜNLERİ 2007 İL BAZINDA SİGORTA İSTATİSTİKLER

İZMİR	POLİÇE SAYISI	TOPLAM SİGORTA BEDELİ(YTL)	TOPLAM PRİM TUTARI (YTL)	ÖDENEN TAZMİNAT TUTAR(YTL)	HASAR/PRİM ORANI(%)
İZMİR	2	15.105.464	635.921	0	0%
MUĞLA	2	2.497.946	105.864	0	0%
SAMSUN	1	601.209	39.079	0	0%
ERZİNCAN	1	267.379	17.380	0	0%
TOPLAM	6	18.471.999	798.243	0	0%

ÖZ GEÇMİŞ

1971 yılında Kırklareli’nde doğdu. İlk, Orta ve Lise tahsilini 1988 yılında Babaeski’de tamamladı. 1989 yılında Trakya Üniversitesi Edirne MYO da İşletmecilik bölümüne girerek 1992 yılında mezun oldu. (1999 yılında dikey geçiş sınavını kazanıp Eskişehir Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesine girerek 2002 yılında Lisans Diplomasını aldı.) 1993 yılında İstanbul’da bulunan Öz Pınar Gıda Tic. Ltd. Şirketinde 1993 -1997 yıllar arasında Muhasebe ve Satış Yöneticisi olarak çalıştı. Askerlik görevini tamamladıktan sonra 1998 yılında Halk Yaşam Sigorta A.Ş.’ de Bireysel Güvence danışmanı olarak işe başladı. Daha sonra aynı yıl Demir Hayat Sigorta A.Ş.’ne geçerek burada Finansal Güvence danışmanı olarak çalışmaya devam etti.

2000 yılında buradaki görevini bırakarak Uzman Sigorta Aracılık Hizmetleri Firmasını Kurarak Demir Hayat Sigorta Şirketinin merkez acentesi olarak sigortacılık hayatına devam etti. 2002 yılına kadar sürdürdüğü acentelik döneminden sonra 2002 – 2005 yılları arasında DC Sigorta Aracılık Hizmetlerinde Yönetici Danışman daha sonrasında. Şubat 2005 tarihinden sonra da serbest danışmanı olarak şirketlere sigortacılık ve satış eğitimleri konusunda hizmet vermeyi sürdürdü

2005 tarihinde bugün Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü adını alan, eski adıyla Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi ABD da yüksek lisansına başladı. 2006–2007 öğretim yılı başında Babaeski MYO’dan gelen teklif doğrultusunda; burada Ek Ders Ücreti karşılığı, sözleşmeli Öğretim Görevlisi olarak çalışmaya başladı ve aynı öğretim yılı içinde Babaeski MYO akademik kuruluna, yüksekokulda yeni bir bölüm açılması için teklif götürdü, aldığı olumlu yanıt neticesinde Bankacılık ve Sigortacılık Bölümünün kuruluş dosyasını hazırlayarak 2007–2008 öğretim yılında, derslere başlanmak üzere Babaeski MYO’na kazandırdı. Açılan yeni bölümün Sigortacılık branş derslerini verdi. Daha sonra aynı bölümün ikinci öğretimini açılmasına da katkı sağladı.

Babaeski Esnaf ve Sanatkarlar Odasının 2007 yılında Küçük Ortak Projeler Fonunun Türkiye – Bulgaristan Sınır Ötesi İşbirliği Hibe programından kazanmış olduğu SESİP Projesinin (Sınır Ötesi Esnaf ve Sanatkarın İş Birliği Platformu) Halkla İlişkiler Koordinatörlüğünü yürüttü. Ayrıca 2007 tarihinden beri de Babaeski Esnaf ve Sanatkarlar Odasının AB hibe programları ile Kurumsal Sigorta danışmanlığını da yapmaktadır.

2007–2009 öğretim yılları arasında Anadolu Üniversitesi Kırklareli Akademik Danışmanlık Bürosunca açılan kurslarda, sözleşmeli Öğretim Görevlisi olarak İşletme ve İktisat Fakültesi II. Sınıf ortak dersi olan İstatistik dersini verdi.

Mayıs 2009 itibariyle TSEV (Türk Sigorta Enstitüsü Vakfı) tarafından düzenlenen ve Türkiye çapındaki tüm üniversitelerin ilgili bölümlerinden otuz akademisyenin çağrıldığı Eğitimcilerin Eğitimi programına katılarak “Temel Sigortacılık ve Sigorta Mevzuatı” Eğitimi Sertifikasını aldı. Daha sonra da Sigorta Eğitim Merkezi (SEGEM) tarafından düzenlenen Sigorta Acenteleri Zorunlu Teknik Personel Eğitimi programına, TSEV Eğitmeni olarak katıldı ve eğitim verdi. Halen Danışmanlık ve Eğitmenlik görevlerini sürdürmektedir.